

Ο ΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ Α.

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΙΑΝ

ΤΕΥΧΟΣ Θ

ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΤΗ 1 ΙΟΥΛΙΟΥ 1880.

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΥΛΙΣΜΟΣ

—ο—

(Ίδε τεύχος Η΄.)

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

Ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν κέντηται μεγίστην πρὸς τὸν πίθηκα ὁμοιότητα· ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ παραγράφῳ τῆς σπουδαιστάτης ταύτης μελέτης τῆς δημοσιευθείσης ἐν τῷ προηγουμένῳ τεύχει τοῦ «Γραφικοῦ Κόσμου» ἴδομεν ὅτι οἱ κ.κ. Σβέρτγκερ καὶ Σβάρτζ διατείνονται ὅτι καὶ ἡμεῖς οἱ Εὐρωπαῖοι δὲν δυνάμεθα νὰ διίσχυρισθῶμεν ὅτι ἡμεῖς ἐξ ὁλοκλήρου ξένοι τῆς συγγενείας ταύτης· ὡς ἀποδείξιν δὲ φέρουσι τὴν βραχύτητα ὁλοκλή-

ρου τῆς χειρὸς καὶ τοῦ ἀκρόχειρός μας καὶ παρὰ τοῖς Σλαύοις καὶ Ρουμάνοις τὸ μέγιστον μῆκος τοῦ ἀκρόχειρος σχετικῶς μὲ τὸν βραχίονα.

Ἐκτὸς ταύτης ὁμῶς ὑπάρχουσι καὶ ἕτεραι σπουδαιόταται ἀναλογίαι μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ πίθηκος. Ἄν παραβάλλῃ τις τοὺς ἐγκεφάλους τῶν νηπίων τῶν διαφόρων ἀνθρωπίνων φυλῶν πρὸ τοῦ ἐγκεφάλου τῶν νεογνῶν τοῦ πίθηκος θέλει παρατηρήσει ὅτι αἱ διαφοραὶ μειοῦνται ἐπαισθητικῶς. Δὲν θεωροῦμεν περιττὸν νὰ παρατηρήσωμεν ἐνταῦθα ὅτι πάντα τὰ ἐγκεφαλικά συστήματα τῶν νηπίων εἰς οἰανδήποτε καὶ ἂν ἀνήκωσι ταῦτα φυλὴν, εἰσὶ σχεδὸν τὰ αὐτά. Ἐν ἅπασι τοῖς συστήμασι τούτοις τὸ ἱνιακὸν ὁσταῦν εἶναι ἐολιγοκέφαλον (ἐπιμήκη), διατηρεῖ-

ται δὲ ἐν τῷ σχήματι τούτῳ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου παρά τοις αἰθίοφιν ἀμφοτέρων τῶν φυλῶν, καὶ παρά ταῖς γυναῖξι τῆς λευκῆς φυλῆς. Παρὰ τοῖς Μογγόλοις ὅμως, τοῖς Ἀμερικανοῖς καὶ τοῖς κατοικοῖς τῶν νήσων τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ τὸ κρανίον εὐρύνεται πλαγίως καθιστάμενον ἐπὶ τέλος βραχυκέφαλον. Παρὰ τῷ λευκῷ δὲ τὸ κρανίον, καίπερ κατ' ἀρχὰς ὃν δολιχοκέφαλον μηκύνεται ὅμως συχνάκις ἢ τουλάχιστον εὐρύνεται πάντοτε πρὸς τὴν μετωπικὴν διεύθυνσιν, καθιστάμενον ἑλλειπτικόν· ἂν δὲ καὶ μετὰ τὴν μεταβολὴν ταύτην ἐξακολουθῇ ὃν δολιχοκέφαλον, ἡ δολιχοκεφαλία αὕτη εἶναι ὅλως μετωπική. Κρανίον παιδίου ὀκταετοῦς ἐκ Νέας Καλλιδορίας ἀποσταλὲν εἰς τὴν Ἀνθρωπολογικὴν Ἑταιρίαν ὑπὸ τοῦ κ. Penard οὐδόλως διέφερε τοῦ κρανίου ὁμηλικίου παιδίου κευκασίας φυλῆς. Οὕτω τὸ κρανίον τοῦ πίθηκος διαφέρει, τοσοῦτον ὀλιγώτερον τοῦ τοῦ ἀνθρώπου ὅσον ἡ ἡλικία τοῦ ὑποκειμένου εἶναι μᾶλλον νεαρά. Κατὰ τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς δευτέρας ὀδοντοφυΐας παρὰ τῷ πίθηκι, αἱ διαφοραὶ τοῦ ἐγκεφάλου ἔρχονται καθιστάμεναι ἐπαισθηταί. Κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν τὰ ἄτομα τῶν διαφόρων ἀνθρωπίνων φυλῶν ὀλίγον ἀπ' ἀλλήλων διαφέρουσιν. Οὕτω ἡ νοημοσύνη τοῦ αἰθίοπος καὶ τοῦ εὐρωπαίου φαίνεται ἐκ συμφώνου ἀναπτυσσομένη μέχρι τῆς ἐποχῆς τῆς ἐνηλικιότητος, ὁπότε ὅμως αἱ μὲν διανοητικαὶ δυνάμεις τοῦ πρώτου φαίνονται καταδικαζόμεναι ὑπὸ τῆς φύσεως εἰς στασιμότητα, ἐνῷ αἱ τοῦ δευτέρου βαίνουν διὰρκῶς ἀναπτυσσόμεναι· τὸ τοιοῦτον προέρχεται ἴσως ἐκ τοῦ τρόπου τῆς στεροποιήσεως τῶν ἐγκεφαλικῶν ὀστέων ἧτις διενεργεῖται πρωίμως μὲν παρὰ τῷ αἰθίοπι, βραδέως δὲ παρὰ τῷ εὐρωπαίῳ.

Ὁ κ. Κουατρεφάξ ἀποδοκιμάζει διαρρήδην καὶ μετὰ τόλμης βαινούσης μέχρι θρασύτητος ἅπαντα τὰ συμπεράσματα εἰς ἃ κατήντησεν ἡ ἐπιστήμη ἔτι τῆς μελέτης τῶν ἀπολελιθωμένων ἢ τουλάχιστον ἀρχαιοτάτων ἀνθρωπίνων λειψάνων, ἀνορυχθέντων ἐπὶ διαφόρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Βασιζομένη δὲ ἐπὶ τῆς αὐθεντίας τοῦ σοφοῦ δόκτορος Προυνέρ-βέη βαίνει μέχρι τοῦ χα-

ρακτηρίσαι· ὡς καλτικόν τὸ περιφημον κρανίον τοῦ Νεανδερθάλ ὅπερ ἀνεκαλύφθη ἐν προκατακλυτμιαίοις στρώμασιν, ἅτινα ἐμπεριείχον ὀστᾶ μαμούθ καὶ λοιπῶν τῆς αὐτῆς φύσεως ζώων. Τὸ κρανίον τοῦτο εἶναι τὸ μᾶλλον πρὸς τὸ τοῦ πίθηκος παρεμφερές ἐξ ὅλων τῶν μέχρι σήμερον ἐξορυχθέντων ἀνθρωπίνων κρανίων. Πάντα δὲ τὰ ἀποτελοῦντα τοῦτο συστατικὰ παρέχουσιν εἰς τὸ σύνολον αὐτοῦ προφανῶς κτηνώδη χαρακτηρισμόν. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ ἐπιστήμη δὲν ἠδυνήθη εἰσέτι νὰ καθορίσῃ εὐκρινῶς τὸν καλτικόν τύπον, δὲν διατάζομεν ὅμως νὰ εἰπώμεν ὅτι ἂν τὸ κρανίον τοῦτο ἀνήκῃ εἰς Κέλτον, τότε ὀρεῖομεν νὰ συγχωρῶμεν τοὺς νεωτέρους Κέλτους ὡς τοσαύτην ὀλίγην πρὸς τοὺς προγόνους αὐτῶν ἔχοντες ὁμοιότητα.

Τέλος — καὶ τοῦτο εἶναι τὸ σπουδαιότερον — δὲν δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν πῶς ἀφοῦ εἶπεν ὁ κ. Κουατρεφάξ ἀναλαμβάνει νὰ ἀναιρέτῃ τὸν Δαρβινισμόν καὶ τὰς λοιπὰς θεωρίας αἵτινες ἀποδίδουσι τῷ ἀνθρώπῳ πιθηκοειδὴ καταγωγὴν, λησμονεῖ νὰ ἀναιρέτῃ καὶ τὸ πιστικώτερον τῶν γεγονότων ἐξ ὧν ἐπικαλοῦνται οἱ ἀντίπαλοι τῶν κλασικῶν μονογεννιστῶν, ὧν τοιοῦτος θερμὸς κυρήσεται συνηγορὸς. Ἐννοοῦμεν τὸ σταγονικὸν ὅσπου ὅπερ εὗρέθη ἐν Βελδικῇ ὑπὸ τοῦ κ. Δουπόντ, ὅσπου οὕτως πρᾶξον ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ δόκτωρ Προυνέρ-βέη — οὗτινος οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνήθῃ τὴν ἀρμοδιότητα καὶ ἐπὶ τῆς αὐθεντίας τοῦ ὁποίου καὶ αὐτὸς ὁ κ. Κουατρεφάξ τοσοῦτον συνεχῶς στηρίζεται, — δὲν εὗρε κατὰ πρῶτον ἐν αὐτῷ εἰμὴ χαρακτηριστὸν πίθηκος, μόλις δὲ μετὰ ὥριμον σκέψιν καὶ μακρὰν μελέτην ἠδυνήθη νὰ ἀνακαλύψῃ ἐν αὐτῷ ἀνθρωπίνους χαρακτῆρας.

Δ.

Ἐν προηγουμένῳ κεφαλαίῳ ἀπεπειράθημεν νὰ δικαιολογήσωμεν τοὺς ὀπекοὺς τῆς πιθηκοειδοῦς καταγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου περὶ ὧν ὁ κύριος Κουατρεφάξ ἐκπράζεται λίαν αὐστηρῶς καὶ — κατὰ τὴν ἡμετέραν τουλάχιστον γνώμην — λίαν ἑλαφρῶς.

Ἐν τούτοις οἱ Δαρβινισταὶ ἠδύναντο νὰ ἐπι-

καλεσθῶσι πλείστα ἕτερα γεγυυότα ὑποστηρίζοντα τὰς θεωρίας αὐτῶν ἂν προσεκαλοῦντο ποτε ν' ἀπολογηθῶσιν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῶν Μονογεννιστῶν, οἵτινες οὐδόλως ἐννοοῦν νὰ συζητήσουν τὸ δυνατόν τῆς ἐκ τοῦ πίθηκου καταγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου.

Τὰ γεγονότα ταῦτα, ἐξ ὧν καταδείκνυται ὅτι ὁ Δαρβινισμός δὲν βασίζεται ἐπὶ τοσούτων ἐλαφρῶν, ὅπως φρονοῦσι τινες, βάσεων, δύναται νὰ ἀπαντήσῃ τις ἐν σπουδαιότητι τινι πραγματείᾳ τοῦ κ. Θ. Χουξλέϋ, φερούσῃ τὸν τίτλον « Ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ Φύσει ». Ὁ ἄγγλος φυσιολόγος βλέπει καὶ ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ ταύτῃ τὸν ἄνθρωπον δι' ὁμμάτων καὶ πνεύματος καθαρῶς φυσιολογικοῦ. Δὲν παύει ἔχων ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ μεταβάλλεσθαι εἶναι τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τῆς ζωῆς καὶ ὅτι τὰ διάφορα ὄντα δὲν παύουσι μεταβαλλόμενα διαρκῶς ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς σπερματώσεως μέχρι τοῦ θανάτου αὐτῶν. Πράγματι δὲ διὰ τὸν φυσιολόγον ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὃν αἰωνίως «κυμαινόμενον», τὸ δὲ εἶδος αὐτοῦ δέον νὰ θεωρῇται οὐχὶ ὡς συγκροτημένον τι, ἀλλ' ὡς ἀφηρημένος τις καὶ ἰδεώδης τύπος ἀναγκαῖος ὅπως ὑποβοηθῇ τὴν μνήμην καὶ διευκολύνῃ τὴν μελέτην τῶν διαφορῶν ὑπάρξεων. Ὁ κ. Χουξλέϋ δεικνύει ἡμῖν τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὰς πρώτας φάσεις τῆς νηπιακῆς αὐτοῦ περιόδου καθ' ὅλα παρεμφερῇ τοῖς λοιποῖς σπονδυλοειδέσι ζώοις. Ἡ δὲ ὁμοιότης αὕτη ἐβαίνει ἐπὶ τοσούτον ὥστε ὑπῆρξε στιγμή καθ' ἣν ἀπέβαινεν ἀδύνατον νὰ διακρίνῃ τις τὸν ἄνθρωπον τοῦ κυνός. Κατόπιν ἀναπτυσσόμενου τοῦ ἀνθρωπίνου εἶδους ἐπῆλθον οὐχὶ οἱ ἀνθρώπινοι χαρακτῆρες, ἀλλ' οἱ ἀρχικοὶ λεγόμενοι. « Ἄν θελήσωμεν, λέγει ὁ κ. Χουξλέϋ, νὰ συγκρίνωμεν τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὰ ζῶα ἅτινα ἐπέρχονται ἀμέσως μετ' αὐτὸν, βλέπομεν ὁμοιότητα ἐν τῷ φυσικῷ τρόπῳ δι' οὗ παράγεται τὸ ὄν, ὁμοιότητα κατὰ τὰς πρώτας περιόδους τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ, ὁμοιότητα ἐν τοῖς γένεσι δι' ὧν διενεργεῖται ἡ λειτουργία τῆς θρέψεως πρὸ καὶ μετὰ τὴν γέννησιν. » Ἐξετάζων εἶτα τὰ κυριώτερα εἶδη τοῦ ἀνθρωπίνου σκελετοῦ, τὰς κυριώτερας διατάξεις τοῦ ἐγκεφάλου αὐτοῦ, ὁ ἄγγλος

φυσιολόγος καταδείκνυσι λίαν εὐχερῶς ὅτι μετὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πίθηκος ὑπάρχει πλειότερα ταυτότης ἢ διαφορὰ καὶ ὅτι ἂν ὑπάρχῃ χάσμα ἐν τῇ γενεαλογικῇ σειρᾷ, τὸ χάσμα τοῦτο δέον νὰ ἀναζητήσῃ τις οὐχὶ μεταξὺ τοῦ πίθηκος καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ μεταξὺ τοῦ μεσαίου καὶ κατωτέρου πίθηκος.

Ἡ μόνη διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἥττον τελειοποιημένου ἀνθρώπου, τοῦ Αὐστραλιανοῦ π. χ. καὶ τοῦ ἀνθρωπομόρφου πίθηκος παρατηρεῖται ἐν τῇ συγκρίσει οὐχὶ τοῦ σχήματος τοῦ ἐγκεφαλικοῦ συστήματος, ἀλλὰ τοῦ ὄγκου αὐτοῦ. Ὁποία καταπληκτικὴ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ βάρους τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ πίθηκος τούτου—ζυγίζοντος μόλις 567 γραμ.— καὶ τοῦ τοῦ Ἰνδοεὐρωπαίου ζυγίζοντος 1,300 μέχρι 1,500 γραμ. κατὰ μέσον ὄρον! Ἐκ τοῦ καταπληκτικοῦ βάρους τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ Κυβιέρου—1,829 γραμ.— καὶ τοῦ τοῦ Βύρωνος—1,807 γραμ.— μεταβαίνομεν εἰς τὸ βάρος τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ μὴ εὐήθους λευκοῦ ζυγίζοντος 4049 γραμ. ὁ τοῦ ἀνδρὸς καὶ 907 ὁ τῆς γυναικὸς καὶ καταντῶμεν ἐπὶ τέλους εἰς τὸν ἐγκεφάλον τοῦ εὐήθους θνητοῦ, οὗτινος τὸ βάρος δύναται νὰ κατέλθῃ μέχρι 293 γραμ. πολὺ ἔλασσον—οἱμοί!— τοῦ βάρους τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ ἀνθρωπομόρφου πίθηκος.

Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ἡμῶν τὴν μεγίστην ἀναλογίαν ἣτις ἐπικρατεῖ μεταξὺ τοῦ ἐγκεφαλικοῦ συστήματος τοῦ πίθηκος καὶ τοῦ μικροκεφάλου ἀνθρώπου, τολμῶμεν νὰ εἰπώμεν ὅτι τὰ φαινόμενα ταῦτα τῆς ἀναστολῆς τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως—βλάκες—ἀδύνατον νὰ ᾧσι τὰ λείψανα πιθηκοειδοῦς τύπου ὑπάρξαντος ἄλλοτε καὶ ἐκλείψαντος νῦν. Τῆς αὐτῆς μεθ' ἡμῶν ἰδέας καὶ εἰς τῶν πολυμαθεστέρων ἀνθρωπολόγων τῆς Εὐρώπης ὁ κ. Κάρολος Βόγντ ἐδημοσίευσεν πρὸ τινος ἐν Γενεύῃ σπουδαιότητα περὶ τοῦ ζητήματος τούτου πραγματείαν, ἐν ᾗ συγκρίνων ἀνατομικῶς, φυσιολογικῶς καὶ ψυχολογικῶς τὸν ἀνθρωπομόρφον πίθηκα καὶ τὸν στενοκέφαλον ἄνθρωπον καταλήγει ἐπὶ τέλους εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ πίθηκ· χωρὶς νὰ ᾧσι συνενωμένοι δι' ἀμέσου γενεαλογίας, ἀνήκουσιν ὁμῶς ἀμφότεροι εἰς τὸν αὐτὸν τύπον, ὅστις φαί-

νεται ὡς ἐκλείψας, καὶ οὐτινος πιστὴν ἐξεκόνουσιν ἀποτελοῦσιν οἱ στενοκέφαλοι. Οὕτω οἱ σοφοὶ οἷτινες δὲν παύουσι δημιουργοῦντες χαρτίνους θρόνους καὶ βασιλεία διὰ τὸν ἄνθρωπον δύναται ἐκ τούτου νὰ ἐννοήσωσιν, ὅποσον οὗτος ἐστὶν εὐτελής, ταπεινὸς καὶ ἔστιν ὅτε κτηνώδης καὶ ὅποσον ἐστὶν ἀνάξιον τοῦ ἀνδριάντος ὃν στήνουσιν αὐτῷ ἐν τῇ γῇ.

Σημ. «Γρ. Κόσμου». — Ἐν τῷ προσεχεῖ τεύχει θέλομεν μεταφράσει καὶ παράσχει τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς ἐμβριθεστάτης ταύτης πραγματείας ἐν ᾗ ἐκτίθενται αἱ θεωρίαι ἐφ' ὧν στηριζόμενοι οἱ Μονογεννισταί — οἱ παραδεχόμενοι ὅτι τὸ ἀνθρώπινον ζεῦγος ἐπλάσθη τοιοῦτον ὅποιον βλέπομεν αὐτὸ σήμερον, χωρὶς νὰ διέλθῃ διὰ τῆς πιθηκοειδοῦς μορφῆς — καταπολεμοῦσι τὰς ἐναντίας θεωρίας τοῦ Δάρβιν καὶ τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ.

ΜΙΑ ΝΥΞ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΑΛΛΙΓΑΤΟΡΩΝ (*).

Πρὸ τινων ἐτῶν, διηγεῖται ὁ Burtram ἐν τῇ ἐν Φλωρίδῃ περιγησίᾳ του, ἀνηρχόμεν καὶ πάλιν μονώτατος τὸ St. John's river(**) διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας. Ἐπυνεῖθεν νὰ προσδένῃ τὸ μονόξυλόν μου εἰς τὴν ἀκτὴν, ἐδείπνουν ἐκ τοῦ προϊόντος τῆς θήρας ἡ ἀλιείας μου καὶ διηρχόμεν τὴν νύκτα κοιμώμενος ἡσύχως. Οἱ πάνθηρες καὶ οἱ λοιποὶ κάτοικοι τῶν δασῶν σπανίως μὲ ἠνόχλουν καὶ μέχρι τῆς τρίτης ἐσπέρας τοῦ μονήρους ταξειδίου μου δὲν εἶχον ἰδεῖ οὐδὲ ἀκούσει τοὺς ἀλλιγάτορας εἰμὴ ἀπὸ πολὺ μακρὰν. Μετὰ ταῦτα ὁμως ἡ σκηνὴ ἤλλαξε, καὶ ἡ θρασύτης μου αὕτη ὀλίγον ἔλειψε νὰ μοῦ στοιχίσῃ τὴν ζωὴν.

Ἐσπέραν τινὰ ἄρκετὰ ὁροσερὰν οἱ ὠρυγμοὶ τῶν ἀλλιγατόρων ἦσαν ἰσχυρότεροι καὶ συχνό-

(*) Ἀλλιγάτορες ἢ καϊμάν, εἶδος κροκοδείλων τῆς Ἀμερικῆς. Σ. Μ.

(**) Ποταμίσκος τῆς Φλωρίδος, χερσονήσου κειμένης πρὸς τὰ νότια τῆς Β. Ἀμερικῆς. Σ. Μ.

τεροι, καὶ ἔδλεπον ἐπὶ τῆς ὄχθης ἐξηπλωμένους τοὺς ἐκτάκτους πολυαριθμούς ἀμόρφους τῶν ὄγκους. Ἐξέλεξα, διὰ νὰ ἀποσυρθῇ τὴν νύκτα, ἀνοικτὴν τινὰ πεδιάδα ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους τῆς βαλτώδους ταύτης ἀκτῆς, καὶ ἐτοποθετήθην ὡς εἰς ἄστυλον, ὑπὸ τὸ φύλλωμα μεγάλης τινὸς δρυός. Ἐπύναξα ἄρκετὰ ξύλα, ὅπως δυνηθῇ νὰ διατηρήσω κατὰ τὴν νύκτα τὸ πῦρ καὶ τὸν καπνὸν ἅτινα μ' ἐπροστάτευον κατὰ τῶν ἀγρίων θηρίων καὶ τῶν κωνώπων. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ ἐπιθεωρήσει τῶν ζωοτροφῶν μου εὗρον αὐτάς ἄρκετὰ ἡλαττωμένας, ἐτόλμησα νὰ λάβω ἀκόμη τρώκτας(*) τινάς. Μικρὰ τις λίμνη, ἥτις συνικανῶναι μετὰ τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐφαίνετο πλήρης ἰχθύων, εὐρίσκατο πλησίον τοῦ ὄρμου, ἐνθα εἶχον ἀνασύρει τὸ μονόξυλόν μου. φυτικαὶ οὐσίαι ἐκάλυπτον τὰς ὄχθας τῆς αἰ τοῦ ὕδατος ὄρνεις τὴν διεπέρων πανταχόθεν δι' ἡμιανεφγμένων πτερύγων, ζητοῦσαι νὰ κρυφθῶσιν ὑπὸ τὰ χόρτα καὶ τοὺς σχοίνους, οἷτινες τὴν περιστοίχιζον, ἐν ᾧ αἱ νέαι ἀγρίονησαι ἐκολύμβων ἐπὶ τῶν διφυγῶν ὑδάτων. ἐνίοτε αἱ ἀπύνατοι αὗται συνέλαβάνοντο ὑπὸ ἀδελφάγου τινὸς ἰχθύος, ὅστις μετ' ὀλίγον καὶ αὐτὸς ἐγένετο θῦμα ἐνὸς ἀλλιγάτορος, ἐφορμαῦντος αἰφνιδίως διὰ μέσου τῶν καλαμώνων. Ἐσπευσα ν' ἀρχίσω τὴν ἀλιείαν μου ἀφίνων χάριν προφυλάξεως, τὸ πυρεδόλον μου, ὅπερ θ' ἀπέβαλλον εἰς μάχην τινὰ μετὰ τινὸς ἐκ τῶν τεράτων τούτων, ἐρωδιάσθην διὰ ραπάλου καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ μονόξυλόν μου.

Οἱ πρῶτοι ἀλλιγάτορες τοὺς ὁποίους ἀπήντησα ἀπεσύρθησαν. τινὲς ἐκ τῶν μεγαλητέρων μὲ παρηκολούθουν· παρατήρουν τὰς κινήσεις των καὶ ἐκωπηλάτουν ὅλαις δυνάμεσιν ἵνα φθάσω εἰς τὴν λίμνην, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι τοῦ νὰ ἴδω ἐμαυτὸν ἐκτὸς τῶν προσβολῶν των εἰς τὰ βαθεῖα ταῦτα ὕδατα. Μόλις ὁμως διέτρεξα τὸ ἥμισυ τοῦ ὄρμου καὶ ὤρμησαν ἐπὶ τοῦ μονοξύλου μου πανταχόθεν ζητοῦντες νὰ τὸ ἀνατρέψωσιν. Ἡ θέσις μου ἦτο λίαν κρίσιμος. Δύο ὑπερμεγέθεις ἀλλιγάτορες ἐρρίφθησαν συγχρόνως ἐναντίον μου μετὰ τὸσαύτης ἰσχύος, ὥστε εἶδον τὰς κεφαλὰς

(*) Εἶδος ἰχθύος ἐκ τοῦ γένους τῶν ἀττακίων κοινῶς πίστροφα. Σ. Μ.

καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ σώματός των ἐκτὸς τοῦ ὕδατος· ἐξέβαλλον φρικώδεις ὠρυγμούς καὶ μετέκαλυπτον ὕδατος καὶ ἀφροῦ. Κατὰ τὴν πρώτην στιγμήν τὸ θάρος, ὀλίγου δεῖν, μετέγκατέλειπεν· ἀλλ' ἐσύνεξα τὰς δυνάμεις μου καὶ ἐτοποθετήθην ὅσον τὸ δυνατόν κάλλιον μετὰ τῆς ράβδου μου. Ὁ ἐχθρὸς κατ' ἀρχὰς ἀνεχαιτίσθη· ἀνέπνεον μετὰ τινὰς στιγμὰς ὅμως ἐπανελάβον ἀμφοτέρω τὴν ἑφοδόν. Ὅτε τὸ παρετήρησα διηυθυνόμεν μετὰ μεγάλης κωπηλασίας πρὸς τὴν ἀκτὴν· ἦτο τὸ τελευταῖον τῆς σωτηρίας μέσον, διότι ἐκεῖ τοῦλάχιστον δὲν θὰ διέτρεχον τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ περικυκλωθῶ. Προσβληθεὶς διὰ μιᾶς ἀπὸ ἓν μόνον μέρος, θὰ ἡδυνάμην καλῆτερον νὰ ὑπερασπίσω ἑμαυτόν· καὶ τέλος, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, θὰ ἔρριπτόμην δι' ἐνὸς ἄλματος ἐπὶ τῆς στερεᾶς γῆς. Οἱ ἀλλιγάτορες κινουνται δυσκόλως ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἐνῶ ἐπὶ τοῦ ὕδατος αἱ κινήσεις των ἔχουσι τὴν ταχύτητα βέλους.

Καθ' ἣν στιγμήν ἐκωπηλάτουν διὰ νὰ εἰσέλθω ἐντὸς τῆς μικρᾶς λίμνης, εἶδον μετὰ φρίκης τοὺς δύο ἀλλιγάτορας, οἵτινες μετέειχον καταδιώξει μετὰ τσαύτης μανίας, νὰ ἦνε ἐξηπλωμένοι ἀκριβῶς πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ ὄρμου, τὸν ὅποιον δὲν ἡδυνάμην νὰ ἀποφύγω ἀπὸ τοῦ νὰ διέλθω. Δὲν ἀνεχαιτίσα τὴν ταχύτητα τοῦ πλοῦ μου, ἀλλ' ἐπροσπάθουν νὰ φθάσω τὴν ξηρὰν πλέων ὅσον τὸ δυνατόν πλησιέστερα. Τῆς προθέσεώς μου καταφανοῦς γενομένης, γέρων τις ἀλλιγάτωρ, δώδεκα ποδῶν μήκους, ἐξῆλθε τῆς ἐνέδρας του καὶ ἤρχισε νὰ με καταδιώκῃ. Εὐτυχῶς εἶχον προχωρήσει ἄρκετὰ καὶ ἀπέφυγον τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ ἐκκυφαθῶ ὑπὸ τῶν φρικωδῶν ὠρυγμῶν, οὓς ἐξέβαλλε. Φαντάζεται τις μεθ' ὁποίας παραφορᾶς χαρᾶς ἡγγίζον τέλος τὴν ὄχθην. Ἐπιστρέψας νὰ σύρω τὸ πλοῖον κατόπιν μου εἶδον τὸν ἀλλιγάτορα, ὅστις δὲν ἀπεῖχε περισσύτερον τῶν δύο ὄργυιων· ὤρμησεν, ἀλλ' ἐπανεπέσεν ἐν τῷ ὕδατι καλύψας με ἀπὸ ἰλύν. Ὁπισθοδρόμουν μετὰ σπουδῆς χωρὶς νὰ τῷ στρέψω ποσῶς τὰ νῶτα, καὶ τὸν εἶδον νὰ ἐπαναφανῇ ἐπὶ τῆς ὄχτης τῆς λίμνης. Εἶχε τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ σώματός του ἐκτὸς τοῦ ὕδατος. Μετὰ παρηγόριον ἀσκαρδαμυκτὴ διὰ τῶν μικρῶν καὶ

ληριωδῶν ὀφθαλμῶν του. Ἐτρεξα νὰ λάβω τὸ πυροβόλον μου. Ἐν τῇ ἐπιστροφῇ μου, εὐρίσκετο ἀκόμη ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως, καὶ ἐφαίνετο ἐνεδρεύων ἰχθεῖς. Ἡ προσέγγισίς μου τὸν ἔκαμε νὰ φύγῃ· ἀπεσύρθη βραδέως καὶ ἐξηφανίσθη ἐν τῷ ὕδατι, ἀλλ' ἐπανῆλθε μετ' ὀλίγον νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν προτέραν θέσιν του, χωρὶς νὰ φαίνεται ποσῶς ἐκπεπληγμένος. Ἀπήλλαξα ἑμαυτόν τοῦ τέρατος τούτου δι' ἐνὸς πυροβολισμοῦ . . . καὶ ἤρχισα νὰ προετοιμάζω τὸ δεῖπνον μου.

Ἐνῶ προετοιμάζον τοὺς τρώκτας μου ἕτερος ἀλλιγάτωρ ἐκ τῶν μεγαλητέρων εἶχεν ἐπανεέλθῃ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου· ἦμην ἀπροφύλακτος. Ἐν τούτοις εἶδον ὅτι ἦτο ἀκόμη καιρὸς. Ἀπεσύρθη ἐσπευσμένως καθ' ἣν στιγμήν τὸ τέρας, μ' ἐν κτύπημα τῆς οὐρᾶς του, ἔρριπέ τινας ἐκ τῶν ἰχθύων μου ἐν τῷ ὕδατι. Ἡ ἀπίστευτος θρασύτης τοῦ ζώου τούτου μοὶ προὔξεναι πολλὴν ἀνησυχίαν, διότι ἔμεινα καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἐκτεθειμένος εἰς τὰς προσβολὰς του.

Ἐξήταζον τὴν θέσιν μου μετὰ πλείονος φροντίδος ὅτε αἰφνιδίως παρουσιάσθη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου θέαμα τόσον φρικῶδες, ὥστε ἡσθάνθην ἑμαυτόν καταληφθέντα ὑπὸ τρόμου καὶ μόλις δυνάμενον νὰ ἐννοήσω, ὅπερ ἔβλεπον. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ὕδατος ἐκ τῆς μιᾶς μέχρι τῆς ἄλλης ἀκτῆς, εἰς πλάτος χιλίων σχεδὸν ποδῶν, ἐφαίνετο ὡς ἐν ἑδαφός συνηνωμένον, πυκνόν, συγκεῖμενον ἀποκλειστικῶς ἐξ ἰχθύων, οἵτινες, καταβαίνοντες τὸν ποταμόν, εἰς ὃν εἶχον γονοβολήσει, ἔσπευδον πρὸς τοῦτο τὸ μέρος διὰ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν θάλασσαν. Πρὸς τὴν ὄχθην οἱ ἀλλιγάτορες ἦσαν συνηνωμένοι εἰς ὄγκους τόσον πυκνοὺς, ὥστε ὀλίγην ἐὰν εἶχέ τις πρὸς τοῦτο διάθεσιν, θὰ ἡδύνατο νὰ προχωρήσῃ βαδίζων ἐπὶ τῶν κεφαλῶν των. Χιλιάδες ἰχθύων ἐχάνοντο μετὰ τῶν ὀδόντων των. Συνελάμβανον πολλοὺς συγχρόνως, τοὺς συνέτριβον μετὰ τῶν ἰσχυρῶν σιαγόνων των, ἐρυθρῶν ὑπὸ τοῦ αἵματος τῶν ἀσπαιρόντων θυμάτων. Ἦτο σκηνὴ φρικώδης νὰ τοὺς βλέπῃ τις νὰ βυθίζωνται ἐντὸς τούτου τοῦ ἐξ ἰχθύων προχώματος, τὸ ὅποιον εἶχον διαρρήξει, κροτοῦντες τὰς σιαγῶνας των νὰ ἐγείρωνται μετὰ ταῦτα πόδας τινας ὑπεράνω μετὰ

τῆς βορᾶς των, νὰ ἐμῶσιν ἐκ τοῦ στόματος χειμάρρους ὕδατος καὶ αἵματος καὶ νὰ ἐξακοντίζωσι νέφη ἀτμοῦ διὰ τῶν μυκτῆρων.

Ὁ θύρυβος τὸν ὁποῖον ἐπροξένουν τὰ τέρατα ταῦτα μὲ ἡμπόδισε νὰ κοιμηθῶ καθ' ὅλην τὴν νύκτα. Ἐν τούτοις τὴν ἐπιούσαν, κατὰ τὴν ἐξέγερσίν μου, τὸ πᾶν ἦτο ἥσυχον· εἶδον μόνον τινὰς ἐξ αὐτῶν κοιμωμένους ἐπὶ τῆς ὄχτης.

Ἀνῆλθον καὶ πάλιν τὸν ποταμόν. Ὅτε διηρχόμην πρὸ τῆς εἰσόδου τῆς λίμνης, ἐνθα τὴν προτεραίαν εἶχον διατρέξει σπουδαῖον κίνδυνον, κατελήφθην ὑπὸ νέας φοίτης· ταραχὴ τις ἐγένετο αἰφνιδίως ἐντὸς τῶν καλαμώνων, εἰς πελώριος ἀλλιγάτωρ ἐρρίφθη ἐπ' ἐμέ μὲ φρικτῶδη ὠρυγμὸν, διῆλθεν ὑπὸ τὴν λέμβον μου, ἐπανεφάνη ἀπὸ τοῦ ἀντίθετον μέρος καὶ μὲ ἐπλήρωσεν ὕδατος καὶ ἀτμοῦ. Ἐν τούτοις ἐπληττον διὰ τοῦ ροπάλου μου θαρραλέως τὴν κεφαλὴν τοῦ ζώου, ὅπερ ἐβυθίσθη ἐκ νέου καὶ ἐπέστρεψε βραδέως πρὸς τὴν ἀκτὴν. Ὀλίγον μετὰ ταῦτα παρετήρησα ὀπίσθέν μου νέον τι τέρας μὲ ἀριθμὸν τινα μικρῶν, ἅτινα τὸ παρηκολούθουν ὡς αἱ νοσσάδες τὴν μὴτέρα των, ἅπαντα τοῦ αὐτοῦ μήκους, τουτέστι τεσσαράκοντα περίπου ἑκατοστομέτρων.

Ἐφθασα μετὰ ταῦτα ἐντὸς ρεύματος, διατρίβων πάντοτε τὴν πλησίον τῆς ἀκτῆς θέσιν μου, καὶ στρέφων μικρὸν τινα ἰσθμὸν, ἀνεκάλυψα αἰφνης μεγάλην τινὰ ποσότητα κίωνων, παραδόξως ὁμοίων καὶ τεθειμένων κανονικῶς ὡς στρατόπεδον κατὰ μήκος τῆς ὄχτης. Ἀπεῖχον ἐμοῦ εἰκοσι βήματα ἐπὶ ἐκτεταμένης τινὸς πεδιάδος, ἥτις ἀνυψοῦτο πέντε πόδας ὑπεράνω τῆς στάθμης τοῦ ποταμοῦ. Ἐγνώριζον, ἐκ τῶν περιγραφῶν, ὅτι οἱ κῖνοι οὗτοι δὲν ἦσαν ἄλλο εἰμὴ αἱ φωλεαὶ τῶν ἀλλιγατέρων, καὶ, μολονότι εἶχον νὰ φοβηθῶ πεισματώδη τινὰ μάχην, διότι αἱ περισσότεραι ἐκ τούτων τῶν φωλεῶν ἐφυλάττοντο ὑπὸ τῶν μεγαλητέρων ἀλλιγατέρων, ἐτόλμησα νὰ ἀποδιβασθῶ εἰς τὴν ξηράν, ὅπως ἐξετάσω ἐκ τοῦ πλησίον τὰς παραδόξους ταύτας οἰκοδομὰς. Αἱ πλεῖσται ἦσαν ἐγκαταλελειμμέναι, καὶ τὸ ἔδαφος περὶ αὐτῶν κεκαλυμμένον ἀπὸ χονδρὰ καλύφη ὠν. Αἱ φωλεαὶ σύγκεινται ἐξ ἰλύος, ἐκ χόρτων καὶ ἐκ διαφόρων φυτῶν. Ἐχουσιν ὕψος

130 σχεδὸν ἑκατοστομέτρων καὶ 15 ἑκατοστ. διάμετρον κατὰ τὴν βάσιν των. Οἱ ἀλλιγάτερες θέτουσι κατ' ἀρχὰς ἐν στρώμα ἐξ ἰλύος, μετὰ ταῦτα ἐν στρώμα ὠν, ἅτινα ἐπικαλύπτουσι διὰ νέου στρώματος ἰλύος, καὶ ἐξακολουθοῦσιν οὕτως μέχρι τῆς κορυφῆς τῶν κλιθάνων τούτων, ἐντὸς τῶν ὁποίων ὁ ἥλιος καὶ τὰ χόρτα, θερμαίνόμενα ὑπὸ τῆς θερμότητός του, ἐκλεπίζουσι τὰ ὠά. Οἱ γὰρ ἦττον ὁμῶς ὁ ἔρως των διὰ τὰ νεογνά των δὲν εἶνε μέγας, διότι συχνὰ τὰ καταδροχίζουσιν ἅμα ἐξελθόντα τῶν ὠν.

(Ἐκ τοῦ γαλλ.)

ΑΛ. Γ. ΖΩΓΡΑΦΟΣ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΘΙΜΩΝ ΤΩΝ ΜΩΑΜΕΘΑΝΩΝ ΕΝ ΒΟΣΝΙΑΙ.

Αἱ μωαμεθανίδες παρθένοι ἐν Βοσνίᾳ περιέρονται ἀκάλυπτοι· πρέχουσι δὲ οὕτως τοῖς ἐπιγάμοις νεανίασι ἀφορμὴν νὰ ἐκλέγωσιν αὐτοὶ ἀπ' εὐθείας τὴν μέλλουσαν σύμβιον. Ἐν ἄλλαις τουρκαῖς ἐπαρχίαις ζητοῦσιν αἱ μητέρες ἀρμόζουσιν συζυγίαν μετὰ τοιαύτης ἐχεμυθίας, ὥστε ὁ ἀνὴρ, εἴαν μὴ μετέλθῃ πῶς ὅλον, βλέπει τὸ πρόσωπον τὴν νύμφην του κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων. Ἐν Βοσνίᾳ τούναντίον δύναται ὁ νῖος νὰ προταγορεύσῃ παρθένην καθ' ὁδόν, ἢ ὑποκάτωθεν τῶν περιπεφραγμένων παραθύρων ἢ καὶ ὀπισθεν τῆς κεκλεισμένης αὐλείου θύρας. Ἄμα βουλευθεὶς νὰ νυμφευθῇ, προσέρχεται αὐτὰς εἰς τοὺς γονεῖς τῆς ἐρωμένης του καὶ αἰτεῖται τὴν δεξιὰν αὐτῆς. Ἐν τῇ Μικρῇ Ἀσίᾳ ποιοῦσι τοῦτο, ἀντὶ τοῦ νυμφίου δύο συγγενεῖς του· εἴαν δὲ στέρξωσιν οἱ γονεῖς, ἀνταλλάσσονται παραχρῆμα δακτύλιοι ἀργυροὶ κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ λόγου τοῦ προφήτου. Οἱ γάμοι τελοῦνται ἅμα τῷ ἀρραβῶνι ἢ ὀλίγας ἡμέρας ὕστερον· σπανίως προσέρχονται αὐτοὶ οἱ μελόνυμφοι εἰς τὸ πνευματικὸν δικαστήριον, ὅπως συνηματολογήσωσι τὸν γάμον· ἀποστέλλουσι δὲ δύο φίλους, ἢ συγγενεῖς, ἢ γείτονας μωαμεθανούς. Κατὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ πρωτοκόλλου, ὁ εὐπορὸν νυμφίος ἔριζει ἐκ τοῦ προτέρου ἀποζημιώσιν πρὸς τὴν γυναικὰ του, εἴαν ἑμελλέ ποτε νὰ ἐπέλθῃ διαζύ-

γιον. Ἡ δὴλωσις ἐπαναλαμβάνεται τρίς, ὁ δὲ καθὼς κηρύσσει τὸν γάμον νόμιμον. Ἐν τῷ μέσῳ χρόνῳ οἱ τῆς νύμφης γονεῖς προπαρασκευάζουσι λιτὸν δεῖπνον, οὔτινος συμμετέχουσιν οἱ συγγενεῖς· αἱ γείτονες γυναῖκες περιβάλλουσι τὴν νύμφην πέπλον καὶ ἐπανωφόριον, εἰς ὃ ἀπὸ τοῦδε θὰ διατελῇ περικεκαλυμμένη. Τὰς ἐσπέρας κομίζουσιν αἱ αὐταὶ γυναῖκες τὴν νύμφην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρός· οὕτω δὲ παύονται αἱ τελεταί, ἄρχεται δὲ ὁ τοῖς ἀνατολίταις συνήθης μονότονος βίος. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἐν Βοσνίᾳ μωαμεθανῶν ἔχουσι μίαν μόνην γυναῖκα, ἣν τιμῶσι λίαν, ὑπακούοντες αὐτῇ ἐν τῇ οἰκονομίᾳ, σπανίως ἐρίζοντες πρὸς αὐτὴν καὶ σπανιώτατα διαζευγνύμενοι. Αἰσθημα θρησκείας καὶ δικαιοσύνης καὶ ἡ ἀνάμνησις τῆς ἀσθενείας τοῦ φύλου πείθουσι τὸν μουσουλμάνον νὰ ἦναι ἡπιος πρὸς τὴν σύμβιον του. Ἄλλως δὲ, ἔχει οὗτος δικαίωμα νὰ ἀπαγορεύῃ εἰς τοὺς συγγενεῖς ἐκείνης νὰ ἐπισκέπτονται τὴν οἰκίαν του. Ψυχῇ καὶ σώματι εἶναι ἀφιερωμένος εἰς τὴν οἰκογένειάν του, παρ' ἧ κανονικῶς διαμένει ἀπὸ τῆς δύσεως μέχρι τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου. Αἱ ἐγγαμοὶ μωαμεθανίδες ἀναπτύσσουσι κατ' οἶκον μεγίστην πολυτέλειαν καὶ τρυφὴν, πειρῶνται δὲ νὰ ὑπερακοντίσωνται ἀλλήλας κατὰ τὴν λαμπρότητα καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐν ταῖς ἀμοιβαίαις ἐπισκέψεσι. Καθ' ὁδὸν ἀπ' ἐναντίας φαίνονται ἄμορφοι καὶ ἀηδεῖς, διότι καλύπτονται ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν διὰ τοῦ ἀσχήμου ἐπιβλήματος, φοροῦσι δὲ καὶ ἄκομψα ὑποδήματα κίτρινα. Κεκοσμημένην καὶ δὴ κεκαλλωπισμένην τὴν γυναῖκά του ἔχει δικαίωμα νὰ βλέπῃ μόνος ὁ ἀνὴρ. Ὁ πολλὰς ἔχων γυναῖκας, ἐὰν μὲν εἶναι πλούσιος, χορηγεῖ ἐκάστη ἰδίαν οἰκονομίαν, ἐὰν δὲ πένης, πείθει αὐτὰς νὰ συνδιάγωσιν ἐν ὁμοφροσύνῃ, νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν παίδων καὶ νὰ μὴ ἐρίζωσιν. Ἀληθῶς δὲ αἱ ζηλοτυπίαί εἶναι σπανιώταται. Πᾶσα οἰκία ὀθωμανικὴ ἔχει ὑπηρέτας· οὗτοι ὅμως θεωροῦνται μέλη τοῦ οἴκου καὶ ἔχουσι φωνὴν καὶ ψῆφον ἐν τοῖς σπουδαιότατοις συμβουλίαις. Ὁ κατὰ τὴν Δύσιν αὐστηρότατος χωρισμὸς τῶν κοινωνικῶν τάξεων δὲν ἡδύνατο νὰ τηρηθῇ ἀπέναντι τοῦ πάντα ἱσοπεδοῦντος μωαμεθανικοῦ θρησκευματος· ἀλλὰ καὶ δουλεία βαρυτάτη ὑπάρχει ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἄγνωστος. Οἱ κοιτῶνες διατηροῦνται καθαρῶτατοι· ἡ καθαριότης εἶναι ἔργον τῶν γυναικῶν· πλανῶνται δὲ οἱ νομίζοντες, ὅτι ἀπανταχοῦ αἱ ὀθωμανίδες κατατρίβουσι τὸν χρόνον ἀναπαυόμεναι ἐπὶ ἀνακλίντρων καὶ καπνίζουσαι. Ὡς παρὰ τοῖς χριστιανοῖς, ἀπαγορεύονται καὶ παρὰ τοῖς μωαμεθανοῖς οἱ γάμοι στενοτέρων συγγενῶν· εἰς τὸν πρεσβύτερον ὅμως ἀδελφὸν ἐπιτρέπεται νὰ λάβῃ εἰς γάμον τὴν χήραν τοῦ νεωτέρου ἀδελφοῦ του, ἀλλ' οὐχὶ τὸ ἀνάπαλιν. Τὸ κοράνιον ὀρίζει σαφῶς τοὺς λόγους, δι' οὓς ἡμπορεῖ ὁ ἀνὴρ νὰ ἀποπέμπῃ τὴν σύμβιον· ἀλλὰ περὶ τούτων οὐδεὶς φροντίζει· ὁ καθὼς ἐπιτρέπει τὸ διαζύγιον, ὅσκις ἔχει ὁ ἀνὴρ νὰ τροφοδοτήσῃ τὴν γυναῖκα. Ὁ ἐκ δευτέρου γάμος ἐπιτρέπεται εἰς ἀμφοτέρους, γυνὴ ὅμως χωριθεῖσα ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρός, σπανίως ἢ οὐδέποτε εὐρίσκει δεύτερον. Ἐὰν τὰ τέκνα μείνωσι παρὰ τῷ πατρὶ, ὀρεῖται οὗτος νὰ τὰ ἐκτρέφῃ καὶ ἐκπαιδεύῃ· ἐὰν δὲ ἀπέλθωσι μετὰ τῆς μητρὸς, πρέπει ὁ πατὴρ νὰ συνεισφέρῃ πρὸς διατήρησιν αὐτῶν. Ὁ ἐν Βοσνίᾳ μωαμεθανὸς ζητεῖ πρὸ πάντων νύμφην ὑγιᾶ καὶ εὐρωστον, ἐξ ἧς νὰ λάβῃ τέκνα εὐταρκα καὶ σθεναρά. Αἱ γυναῖκες τίκτουσιν ἄνευ βοηθείας ξένης, διότι οὐδαμοῦ μὲν τῆς Βοσνίας ὑπάρχουσι μαῖαι, τὴν δὲ σύμπραξιν ἱατρῶν ἀπαγορεύει τὸ κοράνιον. Ἡ γέννησις τοῦ παιδὸς ἀγγέλλεται τῷ ἱμάμῃ τοῦ προτεχοῦς τουρκικοῦ τεμένους· οὗτος δὲ ἐρχόμενος ἐρωτᾷ τοὺς γονεῖς, τί ὄνομα διδουσιν εἰς τὸ ἀρτίτοκον βρέφος· διὰ τούτου τοῦ ὀνόματος προταγορεύει αὐτὸ καὶ ψιθυρίζει πρὸς τὰ ὦτα αὐτοῦ δεξιόθεν μὲν τὴν εἰς προσευχὴν κλῆσιν, ἀριστερόθεν δὲ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως. Τὰ ὀνόματα ἐγγράφονται ἐν τοῖς ληξιαρχικοῖς καταλόγοις τοῦ τεμένους, ἐὰν τὸ βρέφος εἶναι ἄρρεν· ἡ ἐγγραφή τῶν θηλέων δὲν εἶναι ἀπαραίτητος· τούτου ἕνεκα ἀκριβὴς στατιστικὴ ὑπάρχει ἀδύνατος. Τὰ τέκνα τρέφονται καὶ περιθάλπονται μετὰ ἱερᾶς στοργῆς, διδάσκονται δὲ πρωίμως νὰ τιμῶσι τοὺς γονεῖς καὶ νὰ ἀγαπῶσι τοὺς ἀδελφούς. Ἐνώπιον τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πρεσβυτέρου ὁ νεώτερος οὕτε

καθέζεται οὔτε λαλεῖ, ἐὰν μὴ δοθῇ αὐτῷ ἄδεια. Ἀπὸ τοῦ ὁγδόου ἔτους στέλλονται εἰς τὰ σχολεῖα οἱ ἄρρενες· αἱ κόραι ἐκπαιδεύονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τῇ οἰκίᾳ. Ἐν Βεσνίᾳ πολλὰ μὲν ὑπάρχουσι σχολεῖα, ἀλλ' οἱ φοιτῶντες εἰς αὐτὰ παῖδες μανθάνουσι γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν τουρκικὴν, ὀλίγην ἀριθμητικὴν καὶ ἀποστηθίζουσι περικοπὰς τοῦ κορανίου. Ἡ αὐστριακὴ κυβέρνησις συνέστησε γυμνάσια καὶ σχολεῖα προτεχνολογικά, εἰς ἃ βαθμὴδὸν φοιτῶσι καὶ ὀθωμανοί. Ὁ μωαμεθανός, νηφάλιος ὢν καὶ μέτριος, σπανίως νοσεῖ· νοσήσας δὲ σπανιώτατα προσκαλεῖ ἰατρόν. Ἐὰν τελευτήσῃ, θυμιᾶται ὁ κοιτὼν αὐτοῦ καὶ προσκαλεῖται ὁ ἱμάμης, ὅστις στρέφει τὴν δεξιὰν αὐτοῦ πλευρὰν πρὸς τὴν Μέκκαν, πλύνει τὸ σῶμα διὰ χλιαροῦ ὕδατος, τρίβει χεῖρας, γόνατα καὶ πόδας διὰ κάμφορος, διότι τὰ μέλη ταῦτα συμμετέχουσι τῆς προσευχῆς, καὶ φράττει διὰ βάμβακος ρίνας καὶ ὦτα. Τὸ σῶμα περιτυλίσσεται γυμνὸν εἰς σινδόνα καὶ ἐπὶ νεκροῦ ἐκφέρεται εἰς τὸ τέμενος. Μετὰ βραχείᾳ τοῦ ἱμάμης προσευχὴν κομίζεται εἰς τὸν τάφον. Ἡ ταφὴ γίνεται ἐντὸς δώδεκα ὥρῶν ἀπὸ τῆς τελευτῆς, διότι κατὰ τὸ κοράνιον, «ἐὰν ὁ τεθνεὺς εἶναι δίκαιος, κομίζεται ταχέως εἰς τὸν τόπον τοῦ προορισμοῦ του, ἐὰν δὲ ἄδικος, οἱ συγγενεῖς ἀπαλλάσσονται αὐτοῦ ταχέως». Οἱ ἀπαντῶντες ἐκφορὰν μουςουλμάνοι παρακολουθοῦσι καὶ βαστάζουσιν ὀλίγα λεπτὰ τὴν σορὸν ἐπὶ τῶν ὤμων. Ὁ νεκρὸς θάπτεται ἄνευ σοροῦ, ἔχων τὸ πρόσωπον ἐστραμμένον ἐπὶ τὴν Μέκκαν· καλύπτεται δὲ διὰ σανίδων, ἵνα μὴ πέσῃ ἐπ' αὐτοῦ ἀμέσως τὸ χῶμα. Οἱ πενθοῦντες ἐπανέρχονται οἴκαδε, μένει δὲ μόνος ὁ ἱμάμης καὶ προσεύχεται. Οἱ πλούσιοι περὶ μέσας τὰς νύκτας πενθοῦσιν ἀπὸ τῶν μιναρέδων· οἱ ἄλλοι οὔτε στενάζουσιν, οὔτε κλαίουσι, παρηγορούμενοι διὰ τῆς πίστεως εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸν παράδεισον.

Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ ΜΑΡΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΒΝΑ.

Ἡ 22]3 παρελθόντος Ἰουνίου ἦν ἡμέρα πένθους καὶ καταπλῆξεως διὰ τὸν ρωσικὸν λαόν· ἡ

συμπαθὴς καὶ δημοφιλὴς αὐτοῦ Αὐτοκράτειρα Μαρία Ἀλεξανδρόβνα, παρέδιδε τὸ πνεῦμα μετὰ νόσον μακρὰν καὶ πολυόδυνον. Ἡ Τσαρίβνα Μαρία ἐγεννήθη ἐν Δαρμαστάδῃ τὴν 15]27 Ἰουλίου 1824, κατὰ συνέπειαν ἤγε τὸ 36ον τῆς ἡλικίας αὐτῆς. Κατὰ τὸν ἀπρίλιον τοῦ 1844 συνεζεύχθη τὸν πρίγκηπα Ἀλέξανδρον Νικολάιεβιτς, πρεσβύτερον υἱὸν τοῦ αὐτοκράτορος Νικολάου καὶ διαδόχου τοῦ θρόνου πασιῶν τῶν Ρωσσιῶν.

Ἐχθρὰ τῶν ἐπιδοκτικῶν πολυτελειῶν τῆς αὐλῆς καὶ προτιμῶτα τῶν μεγαλοπρεπῶν ἐορτῶν, τὴν ἀπλὴν οἰκογενειακὴν ζωὴν, ἡ νεαρὰ τσαρίβνα, ἔζη ἐν αὐστηρᾷ μονώσει ἐν τῷ μέσῳ τῶν τέκνων αὐτῆς· διὰ δὲ τῆς φυσικῆς αὐτῆς ἀγαθότητος δὲν ἐβράδυνε νὰ κατακτήσῃ τὰς καρδίας σύμπαντος τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ, θεωροῦντος τὴν αὐτοκράτειραν αὐτοῦ ὡς κάτοχον διακεκριμένου πνεύματος καὶ ἐξαιρετικῆς καρδίης. Ὁ ἄωρος θάνατος τοῦ πρεσβυτέρου αὐτῆς υἱοῦ Ἀλεξάνδρου Νικολάιεβιτς, τοῦ τελευτήσαντος ἐν Ἰσπὴ τὴν 24ην τοῦ ἔτους 1863, ἐπλήγωσε καιρίως τὴν καρδίαν τῆς ἀτυχῆς καὶ φιλοστόργου μητρός. Ἡ λύπη αὐτῆς ἦν ἀπαρηγόρητος· προσβληθείσης δ' ἐπὶ τέλος τῆς υἡλείας αὐτῆς ὀβίος αὐτῆς ἤρξατο καθιστάμενος μελαγχολικὸς κατηνυγὴς καὶ ζοφερός. Εἰς μάτην ἐποιήτατο ἐπανηλειμμένας περιηγήσεις ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ρωσίᾳ, εἰς μάτην ἐπίσης ἀπέβαινον καὶ αἱ ἐν ταῖς αὐτοκρατορικαῖς ἀνακτόροις παρατεταμμένας αὐτῆς διαμοναί· τὸ κακὸν ἐβaine βραδείως μὲν, πλὴν ἀκατασχέτως· ἐκάστη δὲ παρερχομένη ἡμέρα προσήγγιζε κατὰ ἐν βῆμα πρὸς τὸν τάφον τὴν ἀτυχῇ αὐτοκράτειραν.

Ἡ ἐπιστήμη ἠθέλησεν ἐν τούτοις νὰ παλαίσῃ ἀκόμη· ἡ δὲ φθισικὴ αὐτοκράτειρα ἀπεστέλλετο κατὰ σύστασιν τῶν διασημοτέρων τῆς Εὐρώπης ἱατρῶν τὸν χειμῶνα τοῦ 1875 εἰς Νύσσην, κατὰ δὲ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς Cannes, ὑπὸ τὸν γλυκὺ καὶ θαυμάσιον τῆς Προβυγγίας οὐρανόν, ἐνθα ὁμως ἡ κατάστασις αὐτῆς ὑπέστη ἐπαισθητὴν χειροτέρευσιν· οἰοεὶ δὲ συναισθανομένη τὸ τέλος αὐτῆς προσεχὲς ἡ ἀτυχὴς ἡγεμονίς ἐζήτησεν ὅπως ἐπιστρέψῃ εἰς Πετροῦπολιν. Ἐπαναβλέπουσα τὰ προσφιλῆ αὐτῆς τέκνα ἡ τσαρίβνα

Ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Ρωσσίας ΜΑΡΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΒΝΑ.

Μαρία ἡσθάνθη ἑαυτὴν οἶονεῖ ἀναγεννωμένην, πλὴν ἡ βελτίωσις αὐτῇ ἦν ὅλως πρόσκαιρος, μετ' οὐ πολὺ δὲ αἱ τρομεραὶ ἐκεῖναι τῶν μηδενιστῶν κατὰ τῆς ζωῆς τοῦ Τσάρου συζύγου αὐτῆς ἀπόπειραι, καὶ ἡ φρικτὴ τοῦ χειμερινοῦ ἀνακτόρου καταστροφὴ, ἐξησθένισαν ἐπὶ μᾶλλον τὰς δυνάμεις αὐτῆς καὶ ἐπὶ τέλους ὠδήγησαν αὐτὴν εἰς τὸν τάφον.

Τὸ κάλλος τῆς αὐτοκρατείας Μαρίας ἦτο παροιμιῶδες ἐν Ρωσσίᾳ. Οἱ πένητες ἐθεώρουν αὐτὴν ὡς τὴν ἐπὶ τῆς γῆς Πρόνοιαν αὐτῶν· πᾶσα δὲ πάσχουσα ὑπαρξίς ἤρκει ὅπως ἀπελευθῇ πρὸς τὴν φιλελεῖμονα ἡγεμονίδα ἵνα τύχῃ ἀρωγῆς καὶ περιθάλψεως.

Τὰ λείψανα τῆς πολυκλαύστου αὐτοκρατείας κατετέθησαν ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἀποστόλων, ὅστις κεῖται ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὁχθῆς τοῦ Νεῦα καὶ ἀπέναντι τοῦ χειμερινοῦ ἀνακτόρου. Ἐν τῷ αὐτῷ κοιμητηρίῳ ἐνεταφιάσθησαν τὰ λείψανα τῶν αὐτοκρατόρων καὶ τὰ λοιπὰ μέλη ἀπαστῶν τῶν δυναστειῶν τῆς Ρωσσίας.

ΠΕΡΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ (*).

« Μὴ δῶς ἐτέρῳ τὴν δόξαν σου
καὶ τὰ συμφέροντά σοι ἔθνη ἄλλοτριον ».

Φιλόμουσοι Κύριοι,

Καὶ πάλιν περὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς. Καὶ διατί ὅχι; Τοῦτο τὸ ζήτημα εἶναι πάντων τῶν ζητημάτων τὸ σπουδαιότερον. Ἐπὶ τούτου τοῦ ζητήματος ἐνασμενίζεται καὶ ἐγκαυχᾶται πᾶσα ἑλληνικὴ καρδία καὶ διάνοια. Ἐπὶ τούτου τοῦ ζητήματος ἐνατενίζει εἰς πολικὸν ἄστέρα πᾶς Ἕλλην Ὀρθόδοξος, ὡς ἐκ τῆς ἀναφύσεως σήμερον αἰρέσεως μερικῶν ὁμογενῶν, τῶν διανυσάντων τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ζωῆς αὐτῶν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ Εὐρώπῃ, καὶ ζητούντων εἰσαγαγεῖν τὴν τετράφωνον μουσικὴν ἐν τῇ θείᾳ λατρείᾳ. Περὶ τούτου τοῦ ζητήματος προτιθέμενος καὶ γὰρ ἵνα ὁμιλήσω σήμερον δευλιῶν καὶ τρέμων ἀναβαίνω τὸ βῆμα τοῦτο, ἐνθυμούμενος ὅτι πρὸ δεκαπενθήμερίας ἐπώτησαν οἱ πό-

δες τοῦ διασήμευ ἀγορητοῦ τῆς ἡμέρας κ. Σ. Βουτυρά, ὅτε ἀπήγγειλε τὸν πανηγυρικὸν λόγον ἐν τῇ ἐπετείᾳ ἑορτῇ τῶν Ἑγκαινίων τοῦ περικλεοῦς τούτου σωματείου, ἀλλὰ δυνάμεις θείας, καὶ ζῆλος ἐνθερμος μὲ παρακινεῖ ἵνα ἀναβῶ ἐπὶ τοῦ βήματος, καὶ τοι μικρὸς τῷ νοί τε καὶ πνεύματι, καὶ ὁμιλήσω περὶ τούτου τοῦ ζητήματος, ἀρχόμενος ἐκ μιᾶς μικρᾶς παρομοιώσεως, ἡ παραβολῆς, ἣν ἐφαρμόζων ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἀποδείξω ὅτι ἡ ἱερὰ ἐκκλησίᾳ ἡμῶν μουσικὴ, ὑπάρχει γνησίᾳ θυγάτηρ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς μουσικῆς, καὶ τὴν ὁποίαν, ἀπαγε!! μερικοὶ ὁμογενεῖς ἀποκαλοῦσι τουρκικὴν.

Ἀνθρώπος τις πλούσιος καὶ εὐγενὴς, πρὸς τὰ πολλὰ καὶ παντοῖα αὐτοῦ κτήματα, εἶχε καὶ τινα ἀγρὸν, ἐνθα πλεῖστα καὶ ποικίλα φυτὰ ἐκαλλιεργοῦντο, τούτων πολλὰ μὲν ἐκ τῶν ἰθαγενῶν ἢ καὶ ἀγρίων ἐξημερωθέντα, οὕτως εἰπεῖν ἐξευγενίσθησαν· ἕτερα δὲ ἐξ ἄλλων μὲν τόπων πρῶτον μετακομισθέντα, διὰ τῆς φουτουρκικῆς ἐμπειρίας ἐνεκλιματίσθησαν, ὥστε ἰθαγενῆ καὶ ταῦτα ἐγένοντο. Διὰ τῆς ἀόκνου δὲ σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας τῶν κηπουρῶν, ποικίλα μὲν καὶ εὐώδη ἐφύοντο τὰ ἀνθὴ ὡραῖοι δὲ καὶ εὐχυμοὶ οἱ καρποί. Ἀλλ' ὁ μεγαλοκτίμων οὗτος ἐξέπεσε τῆς δόξης αὐτοῦ, ἐπτώχευσε καὶ ἐγένετο σχεδὸν ἀκτέμων· τούτου ἔνικεν καὶ ὁ κῆπος καὶ ἡ καλλιέργεια παρμελήθη, καὶ τὰ ἀνθηφόρα καὶ γλοερά ἤρχισαν νὰ μαραίνονται· ὥστε μικρά, ὀλίγα καὶ ἄσπρα σχεδὸν ἐφύοντο τὰ ἀνθὴ ἄσχημοι δὲ ἄνθος καὶ ἄχυμοι ἐγένοντο οἱ καρποί, πρὸς τούτοις δὲ καὶ ἡ ἐνάπτυξις τῶν ἐκ τῆς ἀγεωργησίας αὐτοφυῶς βλαστανόντων ἀγρίων φυτῶν καὶ ἀκανθῶν ὡς καὶ ἡ τῶν ὑπὸ τῆς πνοῆς τῶν ἀνέμων ἐξωθεν φερομένων ξένων σπερμάτων, καταπνίγουσι τὰ λείψανα τοῦ πάλαι ποτὲ εὐανθοῦς παραδείσου. Οἱ χεῖμαρροι κρημνίζουσι τὸν τοῖχον καὶ τοὺς φραγμούς, καὶ ὁρμητικῶς εἰς αὐτὸν εἰσπίπτοντες, ἄλλα μὲν τῶν φυτῶν καὶ δένδρων ἐκρίζουσι, ἕτερα δὲ σχίζοντες, συντρίβοντες καὶ διὰ τῶν χωμάτων καλύπτοντες, ἀδιάγνωστα καθιστῶσιν. Ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως δὲ τῶν φραγμῶν, καὶ τῆς καθαιρέσεως τοῦ τοίχου, καὶ ἄνθρωποι καὶ ζῶα, ἡμερὰ τε καὶ ἄγρια, ἀκωλύτως διέρχονται, βόσκουσι καὶ καταπατοῦσι τὸν κῆπον· ὥστε μικρὰ μὲν καὶ ἄσθενῆ σώζονται τινα τῶν φυτῶν, μόνον δὲ ἐνισχυοὺ διαρῶνται ἰσχυρὰ τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν καλλονῆς. Ἀλλὰ καὶ τὰ μικρὰ ταῦτα λείψανα, ὡς ἐκ τῆς πολυχρονίου ἐγκαταλείψεως, πολὺ δὲ μᾶλλον ἐκ τῶν πολυειδῶν κατακλυσμῶν, μαραίνονται πρὶν ἀνθροῦσιν· ἐκ τῆς ἀγνοίας δὲ τῆς ἀρχαίας καταστάσεως τοῦ κήπου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ πολυποικίλων

(*) Λόγος Β'. τοῦ ἱεροφάντου Ν. Ἰωαννίδου ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ ἐν Μ. Ρεῦματι ἀναγνωστηρίῳ ἡ «Πρόοδος».

φυτῶν, ἄγνωστα τοῖς πολλοῖς καὶ ἀπαρατήρητα μένουσι τὰ ἐνιαχοῦ σωζόμενα λείψανα. Μετὰ βαρυαλγοῦς καρδίας καὶ ἀνηκούστου ὀδύνης ἔβλεπον οἱ ἀπόγονοι τῆς πάλαι ποτὲ πλουσίας καὶ ἐνδοξοῦ ἐκείνης οἰκογενείας τὴν καταστροφὴν τοῦ κήπου· ἀλλ' ἔμενον ἄπλοῖ θεαταὶ στερούμενοι τῶν μέσων τῆς ἐπανορθώσεως. Καὶ ἐλησμώνησαν μὲν καὶ αὐτὴν τὴν τέχνην τῆς καλλιέργειας, ἡμβλύνθησαν δὲ καὶ τὰ αἰσθητήρια τῆς καλαισθησίας, οὐδέποτε ὁμῶς ἀπωλέσθη καὶ ἡ μνήμη τῆς προγονικῆς αὐτῶν εὐγενείας, οὐδὲ ἡ ἰδέα τοῦ εὐθαλοῦς καὶ εὐανθοῦς ἐκείνου παραδείσου· ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐσχάτῃ αὐτῶν πενίᾳ καὶ γυμνότητι, ἐπέμενον παντοίαις δυνάμεσι διατηροῦντες ἐν τῇ κατοχῇ αὐτῶν τὸν κήπον τοῦτον καίτοι κατεστραμμένον. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ πλούτου καὶ τῆς δόξης οἱ περίοικοι καὶ παροῦνται ἐτέρποντο καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τῇ θεᾷ τοῦ κτήματος· τούτου ἑλάμβανον δὲ ὅχι μόνον ἄνθη καὶ καρπούς, ἀλλὰ καὶ ἰδίους ἀνθῶνας ἐπεθύμησαν νὰ κατασκευάσωσι μιμούμενοι τοῦτον. Κατὰ δὲ τὴν ἐποχὴν τῆς καταστροφῆς, πολλὰ μὲν τῶν ἐκριζωθέντων συνέλεξαν, πολλὰ δὲ ἐκ τῶν ἔτι λειψάνων τοῦ ἐγκαταλειμμένου κήπου, πολλοὺς δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐμπεύρων κηπουρῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν παρέλαβον. Καὶ δὲν ἐπέτυχον μὲν νὰ ἀποκαταστήσωσι κήπους περιέχοντας ὅλα τὰ εἶδη καὶ τὰς ποικιλίας τούτου, ἀλλὰ τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα διὰ τῆς ἀόκνου, πολυχρονίου καὶ διηνεύου πείρας καὶ καλλιέργειας τοσοῦτον ἐβελτιώθησαν ὥστε πολλάκις ἐξ ἑνὸς φυτοῦ πολλάι ποικιλίαι ἐγένοντο, καὶ πολλαπλάσια ὠραῖα ἄνθη καὶ φυτὰ ἀνεφάνησαν· καὶ τούτων ἕνεκεν ἐν πολλοῖς, καὶ οὐχὶ ἄνευ λόγου, καυχῶνται ὅτι ταῦτα εἶναι ἴδια αὐτῶν δημιουργήματα, καὶ ἰδίους ὀνόμασι καλοῦνται καὶ διακρίνονται, καίτοι ὄντα μηδὲν ἕτερον, ἢ ποικιλίαι τῶν ἀρχικῶν φυτῶν, ἀδιὰγνωστοι γινόμεναι ἐκ τε τῆς διαφόρου καλλιέργειας, ἀλλὰ καὶ πολὺ μᾶλλον ἐκ τοῦ κλίματος ἐνθα μετεφυτεύθησαν. Μόλις ὁμῶς οἱ ἀπόγονοι τοῦ πλουσίου ἐκείνου ἐφθασαν εἰς κατάστασιν νὰ ἀπολαμβάνωσιν, ἔστω καὶ ἐν πολὺ κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἄρτον μόνον καὶ ἐνδύματα ἐνθυμοῦνται ἀμέσως τὸν οὐδέποτε λησμονηθέντα, οὐδὲ ἀπὸ τῆς κατοχῆς αὐτῶν τὸν ἀπαλλοτριωθέντα κήπον, καὶ στρέφουσι τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς τὴν τούτου ἀνακαίνισιν. Ἡ τῶν περιόικων ἐντεχνος κηπουρικὴ διεγείρει τὴν φιλοτιμίαν των, καὶ ἡ ἀνθηφορία τῶν ἐκ τοῦ ἰδίου λαβόντων τὴν ἀρχὴν ξένων κήπων ἐρεθίζει τὴν φιλοπονίαν των καὶ αἰσχυρόμενοι, οὕτως εἰπεῖν, θεωροῦντες ἑαυτοὺς τοσοῦτον ὑποδεεστέρους ἐκείνων, οἵτινες ἐκ τῶν ἰδίων λειψάνων ὑπερ-

πλούτησαν, ἄρχονται μετὰ ζήλου καὶ ὀρμητικῶς τῆς ἀναδιοργανώσεως. Ἀλλὰ πόθεν νὰ ἀρχίσωσι; Τί πρῶτον τί δ' ὕστερον νὰ ἀρχίσωσι; Τίνι τρόπῳ καὶ ὁποίαν μέθοδον νὰ ἀκολουθήσωσι; Τρεῖς διάφοροι τρόποι, τρεῖς διάφοροι ἀρχαί, τρεῖς διάφοροι γινώμαι παρουσιάζονται ὑπὸ συζήτησιν μεταξὺ αὐτῶν. Τινὲς τούτων καὶ μάλιστα οἱ ἐν τοῖς ξένοις κήποις, εἴτε ὡς μίσθιοι ἐν αὐτοῖς ὑπηρετήσαντες, ἢ ὅπωςδῆποτε ἐν αὐτοῖς συνεχῶς καὶ ἐπὶ μακρὸν ἐνδιατρίψαντες, φέρουσι γνώμην ἵνα κατασκευάσωσι κήπον ὁμοιον καὶ ἀπαράλλακτον τῶν περιόικων· τούτους νὰ λάβωσιν ὑπογραμμὸν, ἐξ ἐκείνων νὰ λάβωσι καὶ ἄνθη καὶ φυτὰ καὶ δένδρα καὶ ὀπώρας καὶ γεωργούς καὶ τεχνίτας, ἄγρια θεωροῦντες πᾶν ὅ,τι εὐρίσκεται ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ. Ἡ δευτέρα καὶ πολυπληθεστέρα μερὶς ἀναγνωρίζει μὲν ὅτι ὁ οἰκογενειακὸς κήπος κατεστράφη καὶ ἐξηγριώθη, καὶ ὅτι πολλὰ καὶ μάλιστα ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ εὐγενεστέρων ἐξηφανίσθησαν· ὁμολογεῖ ὅτι οἱ τῶν γειτόνων κήποι κομψῶς καὶ κανονικῶς εἶναι διατεταγμένοι, ὅτι ὠραῖα καὶ εὖσπλα φύονται τὰ ἐν αὐτοῖς, ἀλλ' ἡ οὐδέποτε ἐκλείψασα ἀνάμνησις τῆς ἀρχαίας αὐτῶν εὐγενείας, συνεπάγει καὶ ἐμφυτόν τινα φιλοτιμίαν τοῦ ἐμμένειν εἰς πᾶν ὅ,τι πατριον· διὸ καὶ μᾶλλον εὐαρεστοῦνται καὶ ἡδύνονται στολίζοντες τὰ ἑαυτῶν στήθη, λαμβάνοντες ἐκ τοῦ ἰδίου κήπου ἄνθη ἰσχνὰ καὶ γλωμαῖα ἢ τὰ ἐκ τῶν ξένων κήπων πολύφυλλα καὶ ζωηρά. Παρὰ ταῦτα ὁμῶς διετηρήθη ἐκ παραδόσεως εἰς τὴν μνήμην αὐτῶν, ἀποδεικνύεται δὲ καὶ ἐκ τῆς ἐρεῦνης τῶν ἔτι σωζομένων φυτῶν καὶ δένδρων ἢ ὅσα ἔχουσιν οἱ τῶν περιόικων· καὶ ὅτι ἐπομένως οἱ νεώτεροι ἔχουσι μὲν ἀναντηρότως ἅπειρα ἄνθη καὶ καρπούς, ἀλλὰ ταῦτα εἶναι ἑνὸς ἢ ὀλίγων φυτῶν ποικιλίαι μᾶλλον ἢ γένη καὶ εἶδη διάφορα· πολλὰ καὶ ποικίλα ὡς ἐκ τῆς τέχνης ἀλλ' οὐχὶ ἐκ τῆς πληθύος τοῦ εἶδους. Τούτων ἕνεκεν ἡ μεγάλη αὕτη μερὶς ἀπορρίπτει τὴν γνώμην τῶν πρώτων, οἵτινες ἐπιλήσμονες γινόμενοι τῶν πατρικῶν παραδόσεων ἀπώλεσαν καὶ τὸ αἶσθημα τῆς ἰδίας αὐτῶν εὐγενείας. Ἀλλὰ καὶ τρίτη τις τάξις παρουσιάζεται, μεσάζουσα οὕτως εἰπεῖν, πρὸς διαλλαγὴν τῶν δύο ἄλλων· ἀλλ' οἱ πρωτοῦργοι τούτων εἶναι ἐκ τῶν τεχνικωτέρων καὶ ἐνθερμοτέρων προαπιστῶν τῆς πρώτης. Ἐπειδὴ κακῶς ἤχει εἰς τὰ ὧτα αὐτῶν ὁ ὄνειδισμὸς τῆς ἀποσκρακίσεως τῶν πατρώων, ἀνακυρήττουσιν ὅτι παραδέχονται μὲν ὅσα εἰσέτι σώζονται ἐν τῷ κήπῳ λείψανα τῶν ἀρχαίων, ἀλλ' ὅτι τὰ μὲν φυτὰ ἀπέβησαν εἶδη ἄγρια, καὶ ἐκ τῶν ἀκανθῶν καὶ δυσειδῶν χόρτων μεθ' ὧν ἀνέμιχθησαν, οὐδὲν ἢ ὀλίγον διαφέρουσιν· οἱ

δὲ κατὰ ξηραμένους κερμοὶ τῶν δένδρων ὀλίγους σαπρούς καὶ ἀηδεῖς ἀποφέρουσι τοὺς καρπούς διὸ καὶ προτείνουσι: Νὰ ληφθῶσι τεχνῖται καὶ γεωργοὶ ἐκ τῶν περιοίκων, οἵτινες ἀρχὴν θέμενοι τὴν ἐκ τῆς καλλιέργειας τῶν ἄλλων κήπων πολυπειρίαν αὐτῶν, νὰ διατηρήσωσι μὲν ὅσα ἀναγνωρίσωσιν ὅτι ἦσαν ποτὲ ἡμερα, καὶ δύνανται καλλιεργαζόμενα νὰ ἐξημερωθῶσι, νὰ ἐκριζώσωσι δὲ καὶ ἀπορρίψωσι τὰ λοιπὰ ὡς ἄγρια καὶ ἄχρηστα, καὶ μεταφέροντες εἰς τὰ κενὰ ἐκ τῶν περιοίκων, νὰ καλλιεργῶσι καὶ τὰ μὲν καὶ τὰ δὲ κατὰ τοὺς νέους νόμους καὶ κανόνας. Ἐπειδὴ δὲ ἐν ταῖς διαφωνίαις ἡ μέση λέγεται βασιλικὴ ὁδὸς καὶ τῆς σταλλαγῆς, πολλοὶ ἐκ τῶν τῆς δευτέρας κατηγορίας προσεκολληθήσαν τούτοις ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ὅτι δύνανται διὰ τῶν τοιούτων μέσων νὰ ἀνοικοδομήσωσιν εὐχερέστερον τὸν πατριον παρόδου. Ἀλλὰ ἡ μεσάζουσα αὕτη γνώμη ἐθεωρήθη ὑπὸ τῆς πολυπληθοῦς μερίδος ὅτι ὅχι μόνον οὐδὲν διαφέρει ἀλλὰ καὶ χειρῶν ἐστὶ τῆς πρώτης. Δὲν διαφέρει ἐπειδὴ καὶ αὕτη τὴν τῶν ξένων κήπων μέθοδον, καὶ τὰ ξένα φυτὰ εἰσάγει τὸν πατριον κήπον, εἶναι δὲ καὶ χειρῶν τῆς πρώτης καθότι ἡ μὲν πρώτη, παραδεχθεῖσα ἀπολύτως τὰ ξένα, ἐγκαταλείπει ἄθικτα τὰ λεῖψανα τοῦ ἀρχαίου κήπου εἰς τὸν βουλούμενον νὰ καλλιεργῇ καὶ διατηρῇ αὐτὰ, ἡ δὲ συνδιαλλακτικὴ θέλουσα δῆθεν ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου κήπου νὰ ἐργασθῇ, ἀφανίζει καὶ ἐκριζώνει πᾶν ὅ,τι δὲν εἶναι ὅμοιον πρὸς τὰ τῶν ξένων, ἐνῶ εἶναι ἀποδεδογμένον ἀναντιρρήτως ὅτι διέμειναν ἐνταῦθα πάλιν, μὴ μεταφυτευθέντα ἐκεῖ, καὶ ἐπομένως ἀγνωστα τοῖς νεωτέροις γεωργοῖς. Καὶ λοιπὸν κοινῇ γνώμῃ τῆς μεγάλης πληθύος ἀπεφασίσθησαν τὰ ἑξῆς: α) Νὰ συλλέξωσιν ἐκ τῶν ἐγγράφων καὶ προφορικῶν παραδόσεων μαρτυρίας περὶ τοῦ ἀρχαίου κήπου, ἐξ ὧν νὰ σχηματισθῇ ὅσον ὁλόν τε πληρεστέρα εἰκὼν αὐτοῦ. Ὅποια ἦσαν τὰ ὄρια, αἱ τάφροι, οἱ πύργοι καὶ οἱ φραγμοὶ; ὅποια τὰ ἐν αὐτῷ φυτὰ καὶ τὰ γένη, εἶδη καὶ ποικιλίαι; πῶς ἐκαλλιεργούντο; πότε καὶ πῶς ἐκόπτοντο τὰ ἄνθη καὶ οἱ καρποὶ; ὅποια χρῆσις τούτων ἐγένετο κτλ. β) Νὰ ἐξετάσωσι τὰ ἐν τοῖς περιοίκοις κήποις καὶ μάλιστα τὴν ἱστορίαν αὐτῶν, πόσα καὶ ὅποια φυτὰ ἀπ' ἀρχῆς ἐλήφθησαν, καὶ ὅποιας ἀλλοιώσεις ὑπέστησαν καὶ μεταβολὰς ἐκ τῆς ἀναπτύξεως, τῆς φύσεως τοῦ κλίματος καὶ τοῦ ἐδάφους κτλ. ὥστε νὰ διακρίνωνται τίνα μὲν ἔλαβον ἐξ ἡμετέρων, τίνα δὲ παρ' αὐτοῖς ἀνευρέθησαν. γ) Ἐφοδιασθέντες οὕτως ἐξ ἀρχαίων καὶ νεωτέρων γνώσεων, λαβόντες βοηθοὺς καὶ ἀντιλήπτορας, καλοὺς μὲν καὶ ἐπιστημονικοὺς βοτανικοὺς, ἐμπείρους δὲ ἐργά-

τας· καὶ ἐκ τῶν περιοίκων, νὰ ἐξετάσωσιν ἀκριβῶς πάντα τὰ ἐν τῇ παρούσῃ καταστάσει τοῦ κήπου εὐρισκόμενα, καὶ ἀνοίγοντες καὶ καθορίζοντες τοὺς ἀρχαίους ὁδούς καὶ αὐλάκας, νὰ περιποιηθῶσιν ἀμέτῳ πᾶν ὅ,τι ἀποδειχθῇ λεῖψανον ἀρχαῖον. Μεγίστη δὲ προσοχὴ νὰ τεθῇ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν φαινομένων ἀγρίων ἢ ξένων χόρτων. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐκριζώσιν αὐτῶν τῶν ἀποδεδογμένων ἀκανθῶν, μέχρις οὗ προχθῇ καὶ καρποφορήσῃ καλῶς ὁ κήπος, νὰ τηρηθῇ μέγιστη πρόνοια, μήπως ἐκριζώνοντες τὰς ἀκάνθας, συνεκριζώσωσι, κατὰ τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ τὰ ὑποκρυπτόμενα εὐγενῆ φυτὰ. Ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἀναντιρρήτως ἐξωθεν ἐκ τῆς πνοῆς τῶν ἀνέμων, καὶ τῆς φορᾶς τῶν χειμάρρων εἰσελθόντα ξένα νὰ μὴ ἐξωσθῶσιν ἀδασανιστως. Δὲν εἶναι δυνατόν καίτοι ξένα καὶ νεώτερα καὶ ἀλλότρια τοῦ ἀρχαίου κήπου, νὰ ἀποδώσωσιν εὖσμα ἄνθη τυχόντα μάλιστα καταλλήλου καλλιέργειας; Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ τῶν μὲν εὐγενῶν βελτισυμένων, τῶν δὲ ἀγενῶν βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἀποσκρᾶξιζομένων, νὰ γίνεται ἡ ἀναπλήρωσις τῶν ἀναραινόμενων καινῶν, ὅπως ἡ θεωρία, καὶ ἡ βαθμηδὸν ἀναπτυσσόμενη ἐμπειρία διδάσκουσι μὴ ἀποκλεισμένης τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐκ τῶν ἄλλων κήπων νέων φυτῶν καὶ δένδρων, ἐὰν ταῦτα δύνανται νὰ εὕρωσι τὴν κατάλληλον θέσιν ἥναι δὲ καὶ τοιαύτης φύσεως, ὥστε νὰ ἐγκλιματίζωνται ἐν αὐτῇ. Τίς ἐχέρων καὶ συναίσθησιν τῆς εὐαιδέτου εὐγενοῦς καταγωγῆς διατηρῶν, δὲν θὰ παραδεχθῇ τὴν ἀπόρᾶσιν ταύτην; Τίς δὲν συμμερίζεται τὴν πεποίθησιν ταύτην ὅτι προϊόντος τοῦ χρόνου θὰ ἀποκατασταθῇ ὁ κήπος οὗτος εὐθαλῆς καὶ πλουσιώτερος τῶν περιοίκων; καὶ ἐὰν δὲν δυνήθῃ νὰ φθάσῃ οὕτε τὴν ἀρχαίαν λαμπρότητα, οὕτε τὴν τῶν νεωτέρων πολυποικιλίαν, θὰ ἔχῃ τοῦλάχιστον τὸ κύχημα, ὅτι εἶναι ἔργον ἰδίον, ἰθαγενὲς πατριῶν. Διανοηθεὶς ἵνα ὁμιλήσω ἀπὸ τούτου τοῦ βήματος ἰδέας τινάς, πρὸ πολλοῦ μὲν καὶ πολλαχόθεν συλλεγείσας, ἐν τῷ νῦν δὲ διὰ τῆς μνήμης μόνον διατηρουμένας, ἤρξαμην ὡς προεῖπον διὰ τινος παρομοιώσεως, ἀλλὰ χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσω ἢ παρομοιώσας ἔλαβον ἑκτενεῖς διαστάσεις, ὥστε ἀντὶ παρομοιώσεως εὐρέθη παραβολή, ἣν καίτοι βλέπων μακροσκελῆ λίαν, δὲν ἠδυνήθην νὰ ἀναγκαιώσω τὴν ῥύμην τοῦ λόγου, λίαν εὐαρεστούμενος εἰς τὴν ἐν τῷ ἀνθηρῷ ἐκείνῳ λειμῶνι διατριβήν.

(ἀκολουθεῖ).

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΛΕΓΚΩΜΑ

Ο ΠΡΙΓΚΗΨ
ΑΔΕΚΟΣ ΠΑΣΣΑΣ ΒΟΓΟΡΙΔΗΣ.

(Πρωτότυπον)

Ἐν τῷ προηγουμένῳ τεύχει τοῦ « Γραφικοῦ Κόσμου » ἐδημοσιεύσαμεν τὴν μέχρι τοῦδε βιογραφίαν τῆς Α. Ε. τοῦ Κωστώκη Μουσούρου πασσᾶ, τοῦ γηραιοῦ πρυτάνεως τοῦ διπλωματικοῦ τῆς Ὁθωμ. Αὐτοκρατορίας σώματος, τοῦ πεπειραμένου τούτου καὶ ἀξιοσεβάστου ὀθωμανοῦ πο-

λιτικοῦ. Ἐχομεν λόγους ὅπως φρονῶμεν ὅτι οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν ἀνέγνωσαν μεθ' ἱκανοῦ ἐνδιαφέροντος τὴν ἀτελῆ ἄλλως ἐκείνην ἀφήγησιν τῶν διαφόρων λεπτομερειῶν τοῦ λαμπροῦ σταδίου τοῦ ἐν Λονδίνῳ πρεσβευτοῦ τοῦ Σουλτάνου· διὸ ἐνθαρρυνόμεθα σήμερον ὅπως παράσχωμεν αὐτοῖς καὶ ἀτελῆ τινα σκιαγραφίαν ἑτέρου συγχρόνου ἐξόχου πολιτικοῦ, γόνου μιᾶς τῶν ἐνδοξοτέρων ἐπίσης Φαναριωτικῶν οἰκογενειῶν καὶ στενοῦ συγγενοῦς τοῦ Μουσούρου πασσᾶ τῆς Α. Ὑψ. τοῦ Νομάρχου τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας ΑΔΕΚΟΥ ΠΑΣΣΑ ΒΟΓΟΡΙΔΟΥ.

Ἄν ὑπάρχωσι πολιτικοὶ οἵτινες διὰ σταθερό-

Ο ΠΡΙΓΚΗΨ ΑΔΕΚΟΣ ΠΑΣΣΑΣ ΒΟΓΟΡΙΔΗΣ.

τήτος χαρακτήρος, ἐλευθερίου φρονήματος καὶ εὐσταθοῦς καὶ ἄνευ παραλογῶν πολιτικῆς κατέστησαν ἄξιοι τῆς γενικῆς ἐκτιμήσεως καὶ ἀπολαύωσιν ἀπεριορίστου παρὰ πᾶσι σεβασμοῦ, ἀναντιρρήτως εἰς τούτων εἶναι καὶ ὁ νῦν τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας Τοπάρχης. Ἡ πολιτικὴ αὐτοῦ ἦτο πάντοτε σαφής, ἀξιοπρεπής καὶ ἀνδρική· κατὰ τὰς διαφόρους θέσεις ἐν αἷς ἐχρημάτισεν ἐπεδείξατο πάντοτε τὴν ἀνεξαρτησίαν ἐ-

κείνην τοῦ χαρακτήρος ἣτις ἐστὶ τὸ πολυτιμώτερον συστατικὸν παντὸς ἀνωτέρου λειτουργοῦ. Ἐν ἐπεισοδίῳ δέ τινι ὅπερ ἀνεφύη πρὸ διετίας μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἀνωτέρου τινὸς ὑπουργοῦ καθ' ὃν χρόνον κατεῖχε τὴν θέσιν πρεσβευτοῦ τῆς Ὑ. Π. παρὰ τῇ αὐλῇ τῆς Βιέννης, ὁ Ἀλέκος πασσᾶς κατέδειξεν ὅτι οὐδόλως ἐννόει νὰ παρεκκλίνη τῶν ἀρχῶν αὐτοῦ, ἡ δὲ ἐν τῇ περιστάσει ἐκείνῃ διαγωγή του ἔτυχε τῆς γενικῆς καὶ δημοφύμου ἐτι-

δοκιμασίας. Ὀλίγιςτοι πολιτικοὶ τῆς Ὑψ. Πύλης κηρύττεισαν νὰ ἀπολαύσωσι παρὰ ταῖς εὐρωπαϊκαῖς δυνάμειςι τοσαύτης εὐλικρινοῦς καὶ ἀκραιφνοῦς ὑπολήψεως οἷας ὁ ΒΟΓΟΡΙΔΗΣ ΠΑΣΣΑΣ· ἡ δὲ ἐκτίμησις, ἣν αἱ διάφοροι κυβερνήσεις ἀποδίδουσιν εἰς τὴν ἀξίαν καὶ φυσικὴν αὐτοῦ ἱκανότητα, κατεδείχθη ἐκ τῆς ζωηρᾶς πιέσεως ἣν αὐταὶ ἐξήσκησαν παρὰ τῇ Πύλῃ ὅπως ἀναθέσῃ εἰς αὐτὸν τὴν ριζικὴν τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας ἀναδιοργάνωσιν. Δι' οὐδένα δὲ τυγχάνει μυστήριον ὅτι ἡ κυβερνήσις τοῦ Σουλτάνου ἀπέκλινε τότε μᾶλλον ὑπὲρ τοῦ διορισμοῦ εἰς τὴν θέσιν ταύτην τοῦ νιμάρχου Λιθάνου Ρουστέμ πασσᾶ, ὅστις καὶ προσεκλήθη ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ εἰς Κωνσταντινούπολιν· πλὴν συνεπίεξ ἰσχυρᾶς τῶν δυνάμεων ἐπιμονῆς ἡ Γ. Π. ἠναγκάσθη ὅπως τὴν διοίκησιν καὶ διοργάνωσιν τῆς αὐτονόμου ἐπαρχίας ἀναθέσῃ εἰς τὴν Α. Ε. τὸν Ἀλέκο πασσᾶν.

Οὐδέποτε Τοπάρχης ἐκλήθη ἵνα διοικήσῃ τὴν ἐπαρχίαν διατελοῦσαν εἰς κατὰστασιν οὕτως ἐνὸς καλόν, οὕτως ἐκρυθμόν, καὶ σχεδὸν ἐπαναστατικὴν. Τὰ δεινὰ τοῦ προσφάτου πολέμου, τὸ πολύμηκος κατοχὴ, τὰ φυλετικὰ πάθη, αἱ συστηματικαὶ ἀντιζηλῖαι καὶ φανεραὶ τῶν ἐν αὐτῇ διαφόρων ἔθνηκοτήτων ἐχθροπάθειαι περιήγαγον τὴν χώραν ἣν προσεκαλεῖτο νὰ διοικήσῃ ὁ Ἀλέκο πασσᾶς εἰς ἀληθὴ παραλυσίαν· καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ μᾶλλον αἰσιόδοξοι εἶχον καταληφθῇ ὑπὸ ζοφερῶν σκέψεων περὶ τοῦ μέλλοντος αὐτῆς... Τὰ εὐρωπαϊκὰ φύλλα ἐπλήρουν τὰς στήλας αὐτῶν διὰ μακρῶν ἱερεμιᾶδων ἐν αἷς δὲν ἐπαυον θεωροῦντα ὡς βεβαίαν τὴν ἐκρηξίν τοῦ τρομεροῦ ἐκείνου ἀναδρασμοῦ ἐν ᾧ διετέλει ἡ ἐλλήνο-βουλγαρικὴ ἐπαρχία, συλλυποῦντο δὲ τὸν ἀτυχῆ αὐτῆς Τοπάρχην ὅστις ἐμέλλε νὰ εὑρεθῇ ἐν τῷ μέσῳ τοσούτων φρικωδῶν περιπετειῶν καὶ ὃν τοσαύτη καταπληκτικὴ ἐπεβάρυνεν ἀπέναντι τῆς Πύλης καὶ ὀλοκλήρου τῆς Εὐρώπης εὐθύνη. Ἐν τούτοις ὁ Πρίγκηψ Βογορίδης διὰ τοῦ ἐξαιρετικοῦ μετριοπαθοῦς καὶ ἐπιφυλακτικοῦ αὐτοῦ πνεύματος καὶ τῆς πολυτίμου αὐτοῦ ἱκανότητος κατώρθωσεν ὅπως κατευνάσῃ τὸν τρομερὸν ἐκεῖνον ἀναδρασμὸν καὶ καταστήσῃ οὕτω περιττὴν τὴν

ὑπὸ τουρκικοῦ ἢ εὐρωπαϊκοῦ στρατοῦ κατοχὴν τῆς ἐπαρχίας. Δὲν ἐννοοῦμεν νὰ ἀποκρύψωμεν ὅτι ὑπάρχουσιν εὐρωπαϊκὰ ὄργανα ἅτινα ἐννοοῦν νὰ χαρακτηρίζωσιν ὡς σφόδρα φιλοβουλγαρικὴν τὴν πολιτικὴν τοῦ τῆς Ρωμυλίας Τοπάρχου· τὴν δὲ πολυτίμον αὐτοῦ σύνεσιν ἠθέλησαν νὰ χαρακτηρίσωσιν ὡς ἀδυναμίαν, τὴν φυσικὴν καὶ τίς οἶδα ἀπὸ ποίων δεινῶν τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμυλίαν διασώσασαν αὐτοῦ μετριοπάθειαν ὡς ἄκρον φιλοβουλγαρισμὸν καὶ τὰ συμβιβαστικὰ μέτρα, εἰς ὧν τὴν λήψιν ἡ Α. Ὑψηλότης προέβη, ὅπως κατευνάσῃ τὸν μέχρι παραφροῦς ἐκεῖνον ἐραθισμὸν ὑφ' ὃν διετέλει ὁ βουλγαρικὸς τῆς ἐπαρχίας πληθυσμὸς, ὡς προδίδοντα ἑλλειψίν σεβασμοῦ πρὸς τὴν κυρίαρχον αὐτῇ. Οὐδὲν εὐκολώτερον ἢ τὸ κατακρίνειν καὶ ἀνακαλύπτειν φρικώδη λάθη καὶ ἀσύγγνωστα παραπτώματα ἐν τοῖς τρόποις τῆς ἐνεργείας τῶν βουλευφόρων ἀνδρῶν· ἐν δὲ τῇ περιστάσει ταύτῃ ἀναγκαζόμεθα ὅπως ἀναδράμωμεν εἰς τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο δημοτικὸν ρητόν: «Ἐξω ἀπὸ τὸν χορὸν κτλ.» «Εὐρον μίαν ἐπαρχίαν διατελοῦσαν ἐν καταστάσει ἀληθῶς ἐπαναστατικῇ λάβετε ὑπ' ὅψιν σας ὅτι δὲν εἶχον μετ' ἐμοῦ, οὔτε ἓνα στρατιώτην, οὔτε μίαν λόγχην ἥτις νὰ ὑποστηρίξῃ τοὺς λόγους μου· ἔδει νὰ ὑποχωρήσω καὶ ὑπεχώρησα.» Ἐλέγεν ὁ ΑΛΕΚΟ ΠΑΣΣΑΣ· κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς εἰς Φιλιππούπολιν μεταβάσεώς του εἰς τινὰ τῶν ἀνταποκριτῶν ἐγκρίτου εὐρωπαϊκοῦ φύλλου.

Εὐρωπαῖοί τινες δημοσιογράφοι καὶ ἐπιπολαιοὶ τινες πολιτικολόγοι δύνανται κάλλιστα οἱ μὲν ἐκ τοῦ βήθους τῶν γραφείων των, οἱ δὲ ἐν ταῖς τῶν κερνεσίων σοδοραῖς πολιτικαῖς συζητήσεσι νὰ καταμύμφωνται διὰ τῶν ζωηρωτέρων καὶ ἐλαφροτέρων ἐκφράσεων τοῦ τρόπου τῆς διοικήσεως τῆς Α. Γ. Ἐν τούτοις οἱ κύριοι οὗτοι ἤμεθα βίβαιοι ὅτι δὲν θὰ ἐσκέπτοντο οὔτε θὰ ἐγγράφον καὶ ὠμίλουν οὕτω περὶ τοῦ Ἀλέκο πασσᾶ, ἂν ἠδύναντο νὰ γνωρίσωσι τὰ φρικώδη προσκλήματα ἅτινα δὲν ἐπαυσαν παρεμβαλλόμενα εἰς τὴν διοικητικὴν αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ρωμυλίᾳ ἐνέργειαν. Πᾶν σφαλερὸν βῆμα, πᾶν ἀκρίβον μέτρον καὶ πᾶσα παρακεκινδυνευμένη ἀπό-

φασις ἦν ἡ Α. Ὑψηλότης ἤθελε λάβει, ἐνδίδουσα εἰς ἐπιρροὰς προσώπων μὴ ἐκδηλούντων τὸ φρόνημα τῆς πλειονοψηφίας τῆς χώρας, ἤθελε ρίψει τὴν ἐπαρχίαν ταύτην εἰς ἀδιέξοδον λαθύνανθον περιπλοκῶν, ταραχῶν καὶ αἱματηρῶν ἐπαναστάσεων, ὧν οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο νὰ προΐδῃ τὰς φρικιώδεις διὰ τὴν αὐτόνομον ἐπαρχίαν συνεπειάς. Εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ μόνην, τὸν ἀδέκαστον τοῦτον τῆς ἀνθρωπότητος κριτὴν, ἐναπόκειται νὰ κρίνῃ καὶ ἐπιδοκιμάσῃ ἢ ἀποδοκιμάσῃ τὴν πολιτικὴν τοῦ πρώτου τούτου τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας Διοικητοῦ· διὸ ἡμεῖς ἀπλοῖ σύγχρονοι χρονικογράφοι θεωροῦμεν καλὸν ὅπως περιορίσωμεν μέχρι τοῦ σημείου τούτου τὰς περὶ τούτου κρίσεις μας.

Ὁ πρίγκηψ Ἀλέξανδρος Βογορίδης εἶναι υἱὸς τοῦ Στεφανάκη Βογορίδη βέη, χρηματίσαντος ἡγεμόνος τῆς Σάμου καὶ φέροντος τὸν τίτλον πρίγκηπος τῆς Βλαχίας. Ὁ Στεφανάκη βέης ἐγεννήθη κατὰ τὸ 1775, ἐξ ἐνδόξου φαναριωτικῆς οἰκογενείας, καταγομένης ἐκ Βουλγαρίας. Ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ πρίγκηπος Καρόλου Καλιμαάκη ἐχρημάτισε διοικητὴς Γαλαζίου· κατὰ δὲ τὸ 1821 διωρίσθη ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας· μετὰ τὴν καθάρσιν τοῦ Μιχαήλ Σούτσου. Κατὰ δὲ τὸ 1834 διωρίσθη ἡγεμὼν τῆς νήσου Σάμου. Ἐκραγείσων εἰτα ταραχῶν ἐν τῇ νήσῳ, ὁ Στεφανάκη βέης ἠναγκάσθη νὰ ἀποχωρήσῃ τῆς νήσου· ἐπιστρέψας δὲ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἔλαβε τὸν τίτλον «πρίγκηπος τῆς Βλαχίας». Ὁ πρίγκηψ Στεφανάκη Βογορίδης βέης ἦτο ἐν τῶν σπουδαιότερων τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ προσώπων· ἐθεωρεῖτο δὲ ὡς ὁπαδὸς τῆς ἀγγλικῆς πολιτικῆς.

* *

Τὸν λόγόν ἐπὶ τοῦ ΑΛΕΚΟΥ ΠΑΣΣΑ μεταφέροντες, προσθέτομεν ὅτι εἶναι κάτοχος εὐρείας, εὐρυτάτης παιδείας καὶ ἐγκρατῆς ἀπάσῶν σχεδὸν τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν ὁμιλεῖ πάντοτε μετ' ἐξαιρετικῆς ἐτοιμότητος πνεύματος. Ἀρκεῖ δὲ νὰ ἐνατενήσῃ τις εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, οὔτινος τὴν εἰκόνα παραθέτομεν ἄνωτέρω, ὅπως ἐννοήσῃ ὅτι εὐρίσκεται ἐνώπιον σπουδαίου καὶ πολυμαθοῦς ἀνδρός.

Τοιοῦτος ὁ ΑΛΕΚΟΣ ΠΑΣΣΑΣ ΒΟΓΟΡΙΔΗΣ,

ὁ ὁξύνους τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας Τοπάρχης καὶ ἀναδιοργανωτής.

Η ΓΗ

ΠΡΟ ΤΟΥ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΥ.

Ὁ ἀθάνατος συγγραφεὺς τοῦ Οὐρανίου Μηχανισμοῦ Λαπλάσιος πρῶτος ἐθεώρησε τὴν γῆν ὡς ἀπεσβεσμένον ἥλιον, ὡς ἀστὲρα ἀπεψυγμένον, ὡς νεφέλην ἀπὸ ἀτμῶδους εἰς στερεὰν κατάστασιν μετενεχθεῖσαν. Εἶδομεν ὅτι ἡ θερμοκρασία τοῦ κέντρου τῆς γῆς, ἐπὶ τῆς ὁποίας κατοικοῦμεν, ὑφῄται μέχρι τῆς ἀκατανόητου θερμότητος 195,000ο. Δι' αὐτῆς πᾶσαι αἱ τὴν ἡμετέραν γῆν ἀποτελοῦσαι ὕλαι μετεβάλλοντο ἐν ἀρχῇ εἰς ἀερώδη καὶ ἀτμώδη κατάστασιν. Ὁ ἀρχέγονος λοιπὸν πλανήτης τῆς γῆς παρίστα νεφελωδῶς μετέωρον, μύδρον διάπυρον, σύγκραμα ἀερίων καὶ ἀτμῶν. Ἀναλογιζόμενοι δὲ, ὅτι αἱ ὕλαι, μεταβαίνουσιν ἀπὸ στερεᾶς εἰς ἀερώδη κατάστασιν, καταλαμβάνουσιν ὄγκον κατὰ τὸ χιλιοστὸν καὶ ὀκτακοσιοστὸν μεγαλύτερον τοῦ ἐν στερεᾷ καταστάσει αὐτῶν ὄγκου, τεκμαιρόμεθα ὅτι ἡ ἀερώδης ἐκείνη οὐσία ἐξ ἧς συνεπάγη ἡ γῆ κατεῖχεν ὄγκον ἄπειρον· ἦτο δηλονότι τοσοῦτον μεγάλη ὡς ὁ ἥλιος, ὅστις εἶναι κατὰ ἓν ἑκατομμύριον καὶ τετρακοσινάκις μεγαλύτερος τῆς γῆς.

Ὑπὸ τῆς ἀκατανόητου ἐκείνης θερμοκρασίας καταφλεγόμενος ὁ τὴν ἀρχέγονον ἐκείνην γῆν παριστῶν κολοσσιαῖος νεφελοειδὴς καὶ διάπυρος μύδρος ἔλαμπεν εἰς τὸ ἄπειρον, ὡς λάμπει σήμερον ὁ ἥλιος, καὶ ὡς λάμπουσι κατὰ τὰς εὐδίδους νύκτας οἱ πλανῆται καὶ οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες, καὶ περιστρέφοντο περὶ τὸν ἥλιον, ὑπέκων εἰς τοὺς νόμους τοὺς διέποντας τὰ λοιπὰ οὐράνια σώματα. Ἀποψυχθεῖσα ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον, παρείχε μέρος τῆς θερμότητος αὐτῆς εἰς τὸν ζοφώδη καὶ παγετώδη αἰθέρα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἡ ὑπὸ τῆς κινήσεως λαμπρότερα καὶ ἀλλεεινότερα κηλισταμένη ἐκείνη νεφέλη ἐχάραττε τὸν αὐλακα τῆς φωτει-

νῆς αὐτῆς τροχιάς. Διὰ τῆς ἐπὶ αἰῶνας ἐπενεργείας τῆς ψυχρασίας τὸ νεφελῶδες ἐκεῖνο μετέωρον μετέστη ἐπὶ τέλους εἰς ὑγρὰν κατάστασιν καὶ συνεστάλη οὐσιωδῶς εἰς μικρότερον ὄγκον.

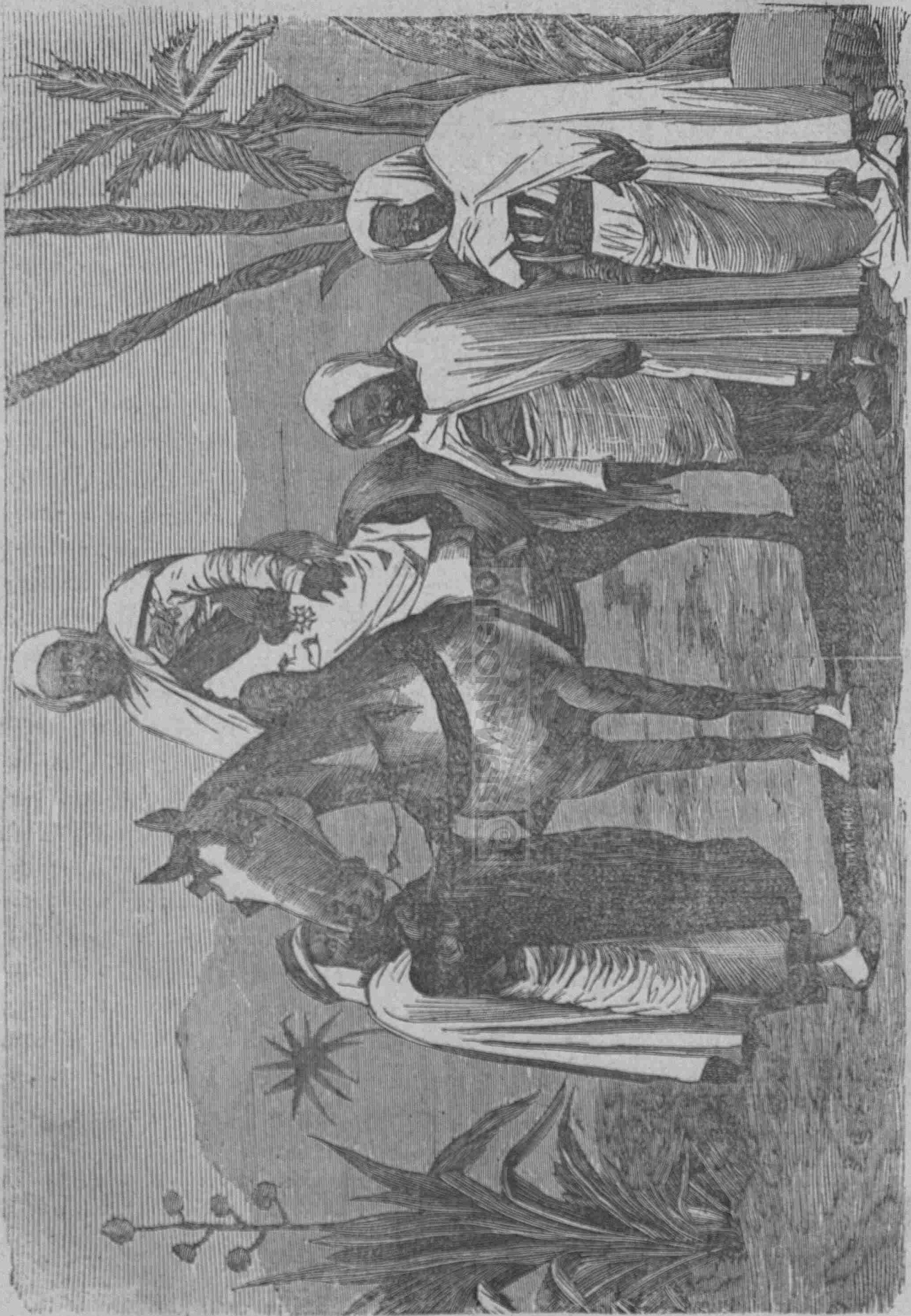
Ἡ μηχανικὴ διδάσκει ἡμᾶς ὅτι πᾶν ρευστὸν σῶμα, στρεφόμενον περὶ αὐτὸ, λαμβάνει σφαιροειδῆ μορφήν. Ἀλλ' ἡ γῆ, ὡς ἅπαντες γινώσκουμεν, περιστρέφεται οὐχὶ μόνον περὶ τὸν ἥλιον, ὅπερ παράγει τὸν ἐνιαυτὸν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ περὶ τὸν ἴδιον ἄξονα (τὴν νοητὴν ἐπεξευγμένην εὐθείαν, ἣ τὴν διάμετρον ἣτις μέσῃ μὲν ἔχει τὴν γῆν, τοὺς δὲ δύο πόλους πέρατα), ὅπερ παράγει τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν. Ἡ μηχανικὴ μᾶς διδάσκει ἐπίσης ὅτι πᾶσα ὑγρὰ ὕλη, κυκλοφοροῦμένη καθάπερ ἐν τὸρνῳ, ἐξογκοῦται περὶ τὸν αὐτῆς ἱσημερινὸν καὶ πιέζεται περὶ τοὺς πόλους. ἦτοι περὶ τὰ δύο τοῦ ἄξονος ἅκρα, τὰ καταντικρὺ ἀλλήλων, περὶ ὧν στρέφεται. Ἡ γῆ, περιελθούσα ἀπὸ τῆς νεφελοειδοῦς εἰς ὑγρὰν κατάστασιν, ὑπέστη τὸν νόμον τοῦτον, καὶ μετέστη ἀπὸ τοῦ σφαιροειδοῦς εἰς ἐλλειψοειδὲς σχῆμα, πεπισμένον περὶ τὰ ἅκρα, τὰ στερεὰ καὶ συνέχοντα τὴν σφαῖραν.

Ἀλλ' αἱ ἀποτελοῦσαι τὸν γήινον ὄγκον ἀερῶδεις οὐσίαι δὲν συνεπυκνώθησαν ἅπασι ἀνεξαιρέτως εἰς ὑγρὰν κατάστασιν. Μέρος αὐτῶν, διαφυλάξασαι τὴν ἀερώδη αὐτῶν ἰδέαν, ἐσχηματίσαν περὶ τὸν σφαιροειδῆ καὶ διάπυρον ὑγρὸν μύδρον εἶδος περικαλλύμματος ἢ περιπολουμένης ἀτμοσφαίρας, ἣτις ὁμοῦς οὐδεμίαν ἔσχεν ὁμοιότητα πρὸς τὴν ἀτμοσφαῖραν, τὴν περικυκλοῦσαν νῦν τὴν ἡμετέραν γῆν. Τὸ ἀτμῶδες ἐκεῖνο περικάλυμμα τῆς ὑγρᾶς γῆς ἦτο ἀπείρου ἐκτάσεως καὶ διῆκε μέχρι τῆς σελήνης. Ἐν αὐτῷ ἐπλεον ἐν εἶδει ἀτμοῦ τὰ ὕδατα, ἅτινα πυκνθέντα κατέπεσον ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐμόρφωσαν τὰς θαλάσσας, καὶ ἅτινα ἦσαν ἠνωμένα τότε μεθ' ὅλων τῶν μεταλλικῶν καὶ γεωδῶν οὐσιῶν, αἵτινες φλεγόμεναι ὑπὸ τοῦ γήινου πυρὸς μετεβάλλοντο εἰς ἀτμούς. Ἡ μεγάλη ἐκείνη θερμοκρασία τῆς γῆς διεδίδετο εἰς τὴν περιπολουμένην ἀτμοσφαῖραν αὐτῆς, ἣτις, θερμαινομένη εἰς τὸν ὑψίστον βαθμὸν, ἐξειργάζετο ἐπὶ τῆς γῆς πίεσιν

πολὺ μείζονα τῆς νῦν. Μετὰ τῶν ἀερίων τῶν ἀποτελούντων τὸν ἡμέτερον ἀτμοσφαιρικὸν ἄερα (τὸ ἄζωτον, τὸ ὀξυγόνον καὶ τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ) καὶ μετὰ τῶν ἀκατανοήτων ἐκείνων ὀγκῶν ἀτμῶν ὕδατος ἀνεμιγνύοντο ἄπειροι ποσότητες ὀρυκτῶν μεταλλικῶν ἢ γεωδῶν οὐσιῶν, μεταβεβλημένων καὶ διατηρουμένων εἰς ἰδέαν ἀερίων ὑπὸ τῆς τρομερᾶς θερμοκρασίας τῆς γιγαντιαίας ἐκείνης καμίνου. Τὰ μέταλλα, τὰ χλωροῦχα μεταλλικὰ καὶ γεωδῆ ἀλκάλια, τὸ θεῖον καὶ αἱ ἐνώσεις αὐτοῦ, αἱ γαῖαι αἱ ἔχουσαι βίτιν τὸν χαλκικὸν (πυρίτης, λίθος, χρύσταλλος, ἄμμος), τὸ ἀργίλλιον καὶ τὴν τίτανον, περιπολοῦντο ἐν εἶδει ἀτμοῦ ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ τοῦ ἀερχεγόνου κόσμου.

Τεκμαιρόμεθα δὲ ὅτι αἱ τὴν ἀτμοσφαῖραν ἐκείνην ἀποτελοῦσαι ποικίλαι ὕλαι συνεπυκνώθησαν περὶ τὴν γῆν κατὰ τάξιν τῆς ποιᾶς αὐτῶν πυκνότητος. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον στρώμα, ὅπερ ἐναπετέθη ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἐμόρφωθη ὑπὸ τῶν ἐγγυτάτω περιπολουμένων βερίων καὶ πυκνῶν ἀτμῶν τῶν μετάλλων, τοῖς σιδήρου, τοῦ λευκοχρύσου, τοῦ χαλκοῦ, ἀναμιγνύμενων μετὰ νεφελῶν λεπτῆς μεταλλικῆς κόπωσης παραχθείσης ὑπὸ τῆς ἐν μίρῃ συμπυκνώσεως τῶν ἀτμῶν τῶν μετάλλων τούτων. Ἐπὶ τῆς πρώτης ταύτης στερεᾶς ὑποστάσεως κατετέθησαν ὕλαι εὐκολώτερον ἐξαιριζόμεναι, οἷα τὰ χλωροῦχα μέταλλα καὶ ἀλκάλια καὶ ἰδίως τὸ ἐγγλῶριον νάτρον (κοινὸν ἅλας), τὸ θεῖον, ὁ φώσφορος, καὶ αἱ πτητικαὶ ἐνώσεις τῶν σωμάτων τούτων. Τὸ δὲ ἀνώτατον στρώμα ἐμόρφωθη ὑπὸ ὕλων ἐλαφροτέρων, οἷον ἀτμῶν ὕδατος ἐμφορμένων σωμάτων φύσει ἀεριοδῶν, ὡς τὸ ὀξυγόνον, τὸ ἄζωτον καὶ τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ. Καὶ ὁμοῦς τὰ στρώματα ταῦτα, καίτοι διαφόρου πυκνότητος καὶ βαθμιαίως ἐπὶ τῆς γῆς ἐπιπυκνθέντα, δὲν διετήρησαν τὴν ἀρχικὴν τάξιν τῆς ἐναποθέσεως, διαρρηχθέντα βραδύτερον ὑπὸ τῶν τρομερῶν γνῶφον, ὑπὸ ἀναδρασμῶν κολοσσαίων, οἵτινες ἄλλα μὲν αὐτῶν ὕψωσαν, ἄλλα δὲ ἐταπείνωσαν, καὶ ἐν γένει ἀνέμιξαν καὶ κατετάραξαν.

(Ἀκολουθεῖ.)

Ο 'Αβδ-ελ-Καδέρ μετά των δύο συγγενῶν του καὶ τοῦ Καρὰ-Μωχαμέτ.

ΑΒΔ-ΕΛ-ΚΑΔΕΡ

Ἐν εἰσέτι μέγα πρόσωπον ἐξηφανίσθη. Ὁ Ἀβδ-ἐλ-Καδέρ ἀποθανὼν περὶ τὰ τέλη τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐν Δαμασκῷ, ἔνθα ἀπεσύρθη κατοικῶν, συνεπεία τοῦ σεισμοῦ τοῦ 1855, καταστρέψαντος τὴν Προῦσσαν, τὸν πρῶτον τῆς διαμονῆς του τόπον.

Δὲν ἐπιχειροῦμεν ἐνταῦθα νὰ περιγράψωμεν τὸν βίον τοῦ ἐμίρου τούτου· τὸ τοιοῦτον σχοινοτενές ἀποβαίνειν ἤθελε μᾶς ἀναγκάσει νὰ γράψωμεν ὀλόκληρον ἱστορίαν τῆς κατακτῆσεως τοῦ Ἀλγερίου, ὅπερ τότε μόνον κατεκτήθη ὅτε ὁ ἐνδοξος αὐτοῦ ὑπερασπιστὴς παρεδόθη εἰς τὸν στρατηγὸν Λαμορισιέρ τῷ 1847, ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ μεταφερθῇ εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἢ Πτολεμαῖδα. Γνωστὸν δ' ὅτι κατ' ἀρχὰς δὲν ἐξετελέσθη ὁ ὅρος οὗτος καὶ ὅτι, ὁ Ἀβδ-ἐλ-Καδέρ, ὁδηγηθεὶς εἰς Γαλλίαν ἐκρατήθη ἐπὶ πέντε ἔτη αἰχμάλωτος, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐγκαθειργμένος ἐν τῷ φρουρίῳ Λαμάλγκ, εἶτα ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Πῶ, κ' ἐπὶ τέλους εἰς τὸ τοῦ Ἀμβουάζ, ἔνθα καὶ περισσώτερον διέτριψε. Μέχρι σήμερον δ' ἐτι δεικνύουσι, κ' ἐν τοῖς δύο μνησθείσοις φρουρίαις τὰ δώματα, ἅπερ κατεῖχε. Μετὰ τὴν ἐκ Πῶ ἀναχώρησίν του ἐδέησε ν' ἀνανεώσῃ τὸ πάτωμα τοῦ κοιτῶνος του, ὅπου αἱ συνεχεῖς ἀπολούσεις αὐτοῦ εἶχον καθολοκληρίαν καταστρέψει· ἦτο δὲ τὸ πέμπτον διαχώρισμα τῆς δευτέρας ὁροφῆς, ἐπιστρωμένον διὰ φλανδρικῶν ταπήτων τοῦ δεκάτου ἑκτου αἰῶνος. Αἱ γυναῖκες αὐτοῦ κατεκλίνοντο ἐν τῷ γειτνιαζόντι θαλάμῳ, ἐξίσου ἐπιστρωμένῳ δι' ὠραίων ταπήτων. Καὶ μετὰ πενταετὴ αἰχμαλωσίαν ἀπηλευθερώθη τὴν 2 Δεκεμβρίου 1852 ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ναπολέοντος Γ'. ἐπὶ τῆς κυρήξεως τῆς αὐτοκρατορίας. Τότε δ' ὁ ἐμίρης ἀνεχώρησε διὰ τὴν Προῦσσαν ἔνθα ἐπὶ τρία διέτριψεν ἔτη προτοῦ ν' ἀπέλθῃ εἰς Δαμασκόν, συνεπεία ὡς εἶπομεν τοῦ σεισμοῦ καὶ ἀφοῦ διέμεινεν ἐπὶ τινα καιρὸν ἐν Κ]πόλει.

Ἡ οἰκία αὐτοῦ, ἣν ἐν Δαμασκῷ κατήκει ἦτον ἐκ τῶν ἀπλουστάτων· καὶ μετριοφρόνως ἔζη ἐν αὐτῇ μετὰ τῶν τριῶν συζύγων του, τῶν τέκνων του καὶ πολλῶν ἐκ τῶν συγγενῶν του, μεταξὺ

τῶν ὁποίων, καὶ οἱ δύο ἄραβες οὓς βλέπομεν ἐν τῇ παρατεθεμένῃ εἰκόνι· Σιδ-ἐλ-Μιλούδ-βέη-Ἀδὶ ἐξάδελφόν του, καὶ Σι-Μωχαμέτ-βέν-Ἀδὶ γαμβρόν του, ἀμφοτέρους δὲ θαλῆθ, ἦτοι σοφούς. Ὁ δ' ἕτερος ὁ κρατῶν τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου τοῦ ἐμίρου, ἀριστερὰ τῆς εἰκόνος, εἶναι ὁ Καρά-Μωχαμέτ, ἀρχαῖος ἀγᾶς ἢ ἀρχηγὸς τοῦ ἱππικοῦ του ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς ἰσχύος του· καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος καθολοκληρίαν ἀφοσιωμένος εἰς τὸν Ἀβδ-ἐλ-Καδέρ, ἦν πάντοτε ἑτοιμὸς νὰ ἐκτελῇ τὰς διαταγὰς του, ὅποιαιδέποτε κἂν ἦσαν. Κατὰ τὸ ραμαζάνιον ὁ Ἀβδ-ἐλ-Καδέρ, πιστὸς τηρητὴς τῶν θρησκευτικῶν διαταγῶν, ἐκλείετο ἐν τινι χωρίῳ οὐ μακρὰν τῆς Δαμασκού. Ὁ δ' ἐπισκεφθεὶς αὐτὸν κόμης Δὲ Βογγέ(*) κατὰ τὸ 1876, ἐχάραξε τὴν ἐπομένην σκιαγραφίαν του: «ἔχει ὠραίαν σοδάραν καὶ γλυκεῖαν κεφαλὴν, ἐπιδεκτικὴν ὁμῶς λάμπους ὑπὸ θρησκευτικῶν ἢ πολεμικῶν ἐντυπώσεων· χάρις δὲ τῇ κόμῃ αὐτοῦ, ἦν μεγάλως περιποιεῖται, φαίνεται πολὺ νεώτερος τῆς ἡλικίας του, μεγίστην χαίρει ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἀλγερινῶν αὐτοῦ συμπατριωτῶν, πολυαρίθμων ἐν Συρίᾳ. Ἡ δ' ὑπόληψις καὶ ἐπιρροή αὐτῆ συνένεικον εἰς τὸ νὰ παράσχῃ κατὰ τὰς σφαγὰς τοῦ 1860 σπουδαίας ὑπηρεσίας τῇ φιλανθρωπίᾳ.» Καὶ ὄντως μέγας ἀριθμὸς χριστιανῶν χρεώσται εἰς αὐτὸν τὴν ζωὴν κατὰ τὴν θλιβεράν ἐκείνην ἐποχὴν.

Ἐν πολὺ δὲ σπουδαιοτέρᾳ περιστάσει δι' ἡμᾶς, ὁ Ἀβδ-ἐλ-Καδέρ, ὑπέδειξε τὴν ἀντίστοιχον μὲ τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ ψυχὴν, ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματός του. Ἐν ταῖς θλιβεραῖς ὥραις τῶν ἡμετέρων συμφορῶν, ὅτε ὁ ξένος ἐπέδραμε τὴν Γαλλίαν, ὁ ἐμίρης, ἅπαξ εἰσέτι, ἠδύνατο νὰ ἐπανακτῆσθαι τὴν ἰσχύν του καὶ ἀφαρπάσῃ ἀφ' ἡμῶν τὴν Ἀλγερίαν. Ἄπαντες ἡμῶν οἱ στρατοὶ εὕρισκοντο ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ ἐδάφους καὶ ἡ ἀποικία ἡμῶν ἔμενεν ἀπροφύλακτος. Τί δ' ἐπραξε τότε ὁ Ἀβδ-ἐλ-Καδέρ; Ἐκύρηξε τὸν πόλεμον· πλὴν κατὰ τῶν Γερμανῶν. Καὶ οἱ ἄραβες ἐνθουσιῶντες ἐδράξαντο τῶν μακροσωλίνων αὐτῶν τυφεκίων καὶ ἐσπευσαν ἐν τῇ πεπαγωμένῃ τοῦ χειμῶνος ἀτμοσφαίρᾳ νὰ πολεμήσωσιν ἐπὶ τοῦ Λί-

(*) Τὴν εἰκόνα τοῦ κόμητος Δὲ Βογγέ εὕρισκαι ὁ ἀναγνώστης εἰς σελ. 281.

γηρος. Διότι ὁ Ἀβδ-έλ-Καδέρ ἐφύλαττεν ἐνδομύχως τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ πρὸς τὴν Γαλίαν, διὰ τὰ ἀγαθὰ πρὸς αὐτὸν προηγούμενά της. Διότι αὕτη ἀφοῦ τὸν ἐνίκησεν, εἶτα τὸν ἐξετίμησε δεόντως· ἀνέδειξε δὲ αὐτὸν μέγαν ἱππότην τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς καὶ ἐν γένει εἰς πᾶσαν περίστασιν ἔδειξεν ὅτι εἶχε πρὸς αὐτὸν πλήρη ἐμπιστοσύνην· καὶ βλέπει τις κατὰ πόσον φύτη δὲν διεφύεσθη. Καὶ δι' αὐτὸν ἐπίσης τὸν λόγον ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις, ἀδιαφόρως πάντοτε ἔδλεπεν αὐτὸν πολλάκις ἀπομακρυνόμενον τῆς Δαμασκού, πρὸς διαφόρους περιηγήσεις του. Ὁ Ἀβδ-έλ-Καδέρ, διέτρεξε τὴν Αἴγυπτον, ἐπεσκέφθη τὴν διόρυγα τοῦ Σουέζ καὶ ἐξετέλεσε τὴν εἰς Μέκκαν προσκύνησίν του. Καὶ εἰς Γαλλίαν ἦλθεν ἐπίσης κατὰ τὸ 1865 ὅτε ἐν Παρισίοις ἐφωτογραφήθη παρὰ τοῦ κ. Δελτῶν, ἐξ ἧς εἰκόνας ἀντεγράφη ἡ παρούσα. Ὅτε δ' ὁ κ. Δελτῶν, ἐπαρουσιάσθη ἐν τῷ μεγάρῳ ἐν ᾧ κατῴκει ὁ Ἐμίρης, ὁδὸς Λόρδου-Βύρωνος, φέρων πρὸς αὐτὸν τὴν φωτογραφίαν του, οὗτος τὰ μέγιστα εὐχαριστηεῖς, ἔδωκεν αὐτόγραφον εὐχαριστήριον πρὸς τὸν φωτογράφον ἀραβιστὴ συντεταγμένον, ὁπερ ἐνώπιόν του μετέφρασεν ὁ διερμηνεὺς του.

« Δόξα τῷ Θεῷ· ἀνάμνησις εὐχαριστιῶν μου καὶ χαρᾶς μου, ἦν ἡθιάνθη ἐκ τῶν φωτογραφημάτων τὰ ὅποια ὁ κ. Δελτῶν ἐποίησε δι' ἐμέ καὶ τὴν συνοδίαν μου, καὶ τὰ ὅποια εἰσὶν ἐντελοῦς ὁμοιότητος. Ἐάν δ' ἤμην κανεὶς ἡγεμὼν ἤθελον δώσει αὐτῷ τὸν σταυρὸν τῆς τιμῆς. — Ραμπι-Σανὶ μεσουῶντος, 1282—ὑπογεγραμμένος: Ἀβδ-έλ-Καδέρ, υἱὸς τοῦ Μουχί-Ἐδδίν-έλ-Χαδανί — Διὰ τὸ πιστὸν τῆς μεταφράσεως, ὁ διερμηνεὺς τοῦ ἐμίρου· ὑπογεγραμμένος: Ν. ΣΙΟΥΦΙ.»

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ) I. T. A.

MAÏN PAÏA

ΟΙ ΝΕΟΙ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΙ

(Συνέχεια, καὶ τέλος ἴδε Τεῦχος Η'. σελ. 248.)

Ἡ νέα αὕτη συμμορία συνέκειτο ἀπὸ ἑνδεκα ἀνδρας, ἦτοι, ὀκτὼ ἐπὶ καμήλων καὶ τρεῖς ἐφ'

ἵππων, ἤρχοντο δ' ἐκ βορειοδυτικῶν· πλὴν πρός τίνα σκοπόν;

Ἴσως μόνος ὁ Γκολάχ, ἐγίνωσκεν.

Ἄν δὲ καὶ εἶχεν ὀλίγας ζωοτροφίας, ὁ Γκολάχ, οὐδὲν ἤττον ἀπεφάσισε νὰ μὴν ἐγκαταλείψῃ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὸ φρέαρ καὶ ὁ Κροῦμέν ἠννόησεν ὅτι, ἐλάμβανε τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἐνεκεν φόβου.

— Πλὴν ἐὰν τοὺς φοβοῦνται, εἶπεν ὁ Χάρρυ, ἔξεναντίας θὰ εἶχε σπουδαῖον λόγον ν' ἀπομακρυνθῇ αὐτῶν μίαν ὥραν ἀρχήτερα.

Ἄλλ' ὁ Κροῦμέν ἀπήντησεν ὅτι, ἐὰν οἱ ἄραβες ἦσαν κλέπται καὶ πειραταὶ τῶν ἐρήμων, θὰ ἐσέβοντο τὸν Γκολάχ ἐνόσφ' ἔμενεν ἐγγὺς τοῦ φρέατος. Καὶ ὁ Κροῦμέν εἶχε δίκαιον, διότι ποτὲ οἱ κλέπται δὲν προσβάλλουσι τὰ θύματά των παρὰ τὸ κατάλυμά των.

— Ἐπεθύμουν νὰ ἦσαν κλέπται καὶ νὰ μᾶς ἀνελάμβανον ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Γκολάχ, εἶπεν ὁ Κολλῖνος· ἴσως τότε μᾶς φέρωσι πρὸς βορρὰν ἐνθα πιθανὸν νὰ μᾶς ἐξαγοράσωσιν ἡμέραν τινα· ἐνῷ ἐὰν οὗτος μᾶς φέρῃ εἰς Τομβουκτοῦ οὐδέποτε πλέον θὰ ἐξέλθωμεν τῆς Ἀφρικῆς.

Περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, οἱ ἄραβες, ἤγειραν τὰς σκηνάς των καὶ ἔφυγον· ὁ δὲ Γκολάχ περιμείνας τὸ σκότος τῆς νυκτός, διέταξε τὴν συνοδίαν του νὰ τεθῇ ἐπὶ ποδὸς πρὸς τὴν νοτιοανατολικὴν διεύθυνσιν.

Τὴν ἐπαύριον ἐνῷ προηγουῖντο αἱ ὀπισκευαὶ καὶ αἱ γυναῖκες ἤκουσεν ὁ Γκολάχ κραυγὰς καὶ θόρυβον. Ὡστε οὐχὶ ἀδίκως ὁ μαῦρος σείκης ὑπώπτευε καὶ ἐφοβεῖτο τοὺς ἄραβας, ἥρπασε λοιπὸν τὸ τυφέκιόν του καὶ ὤρμησε μετὰ τοῦ υἱοῦ καὶ γυναικαδέλφου του κατὰ τῶν ἀράβων, ἀλλ' ἦτο ἤδη ἄργά. Ὅτε ἀφίκετο ἐγγὺς τῶν γυναικῶν του, αὗται, τὰ παιδιά, οἱ δοῦλοι καὶ τὰ λάφυρά του ἦσαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐχθροῦ· δωδεκάς τυφεκίων τὸν ὑπεδέχθησαν καὶ τὸν διέτασσον νὰ παραδοθῇ ἐν ὀνόματι τοῦ Προφήτου καὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐν εἰρήνῃ τὴν ὁδόν του.

Καὶ ὁ Γκολάχ, ἔσχε τὴν γνώσιν νὰ ὑπακούσῃ. Ἀφοῦ δ' ἐπέλεξε τὸ «Γεννηθήτω τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ» ἐξηκολούθησε τὴν ὁδόν του μένεα πνέων κατὰ τῶν ληστευσάντων αὐτὸν μετὰ τῶν

γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων καὶ μετὰ δύο καμήλων.

— Ἰδοὺ ἡμεῖς εἰς τὴν κατοχὴν τῶν ἀράδων· εἶπον οἱ τέσσαρες ναυαγοὶ καὶ ὁ Κροῦμεν.

—ο—

ΙΣΤ'.

ΟΙ ΑΡΑΒΕΣ ΕΠΑΝΑΚΑΜΗΤΟΥΣΙΝ ΕΙΣ ΤΟ ΧΩΡΙΟΝ ΤΩΝ.

Τὴν ἐπιούσαν λίαν πρωτὶ, ἡ συνοδία τῶν ἀράδων ἐξεκίνησεν ἐκ τοῦ μέρους τῆς σκηνώσεώς της, πορευομένη πρὸς βορρὰν ἔνθα κατὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτοῖς ὑπὸ τῶν ἀράδων ὑπόσχεσιν οἱ τέσσαρες ναυαγοὶ καὶ μετ' αὐτῶν ὁ Κροῦμεν, ἤλπιζον νὰ ἐξαγορασθῶσιν ἐν Μογγαδὸρ ὑπὸ τοῦ ἁγγλοῦ προξένου.

Μετὰ δ' ὀκταήμερον πορείαν, καθ' ἣν οἱ αἰχμάλωτοι εἶχον νὰ ὑποφέρωσι πεζῇ φρικτὴν τυραννίαν, ὅπως καὶ ἐν τῇ κυριαρχίᾳ τοῦ Γκολάχ, ἡ συνοδία ἀφίκετο ἐπὶ καλῶς διακεχαραγμένῃ ὁδοῦ ἐν μέσῳ διερχομένη γονίμου χώρας ἀφ' ἧς κατέρρα τῆς ὁποίας ἐξετείνοντο ἀγροὶ κριθῆς.

Τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, δι' ἀγνώστους λόγους, οἱ ἄραβες δὲν διέταξαν κατὰ τὴν συνηθισμένην ὥραν τὴν στάθμευσίν των. Καὶ οἱ λευκοὶ αἰχμάλωτοι διηλθον ἐνώπιον πολλῶν χωρίων ἐν οἷς κατῴκουν οἱ κύριοι τῶν ἀγρῶν, χωρὶς ὅμως νὰ σταματήσωσιν ὅπως λάθωσιν ὕδωρ ἢ τροφήν τινα ἃν καὶ μεγίστην αὐτῶν εἶχον ἀνάγκην. Ματαίως παρεπονοῦντο διὰ τὴν δίψαν των· ἀντὶ δὲ πάσης ἄλλης ἀπαντήσεως ἐλάμβανον διαταγὴν νὰ σπεύσωσι τὸ βῆμα των καὶ συνεχῶς οἱ ραβδισμοὶ συνώδευσον τὰς παρατηρήσεις των.

Ὅτε δὲ περὶ τὸ μεσονύκτιον πᾶσα ἐλπίς τοὺς ἐγκατέλειπεν, ἡ συνοδία ἀφίκετο ἐνώπιον χωρίου περιβαλλομένου διὰ τοίχων. Οἱ ἄραβες ἔστησαν καὶ ἡ πύλη τοῖς ἠνοίχθη· τότε δ' ὁ γέρον σείκης ἀνήγγειλε τοῖς αἰχμαλώτοις ὅτι θὰ εἶχον τροφήν καὶ ὕδωρ κατὰ βούλησιν καὶ ὅτι θὰ ἔμενον ἐκεῖ διὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας.

Νύκτωρ δ' εἰσελθόντες ἐν τῷ χωρίῳ οὐδὲν ἡδυνήθησαν νὰ ἴδωσι· τὴν δ' ἐπιούσαν εὐρέθησαν ἐν τῷ κέντρῳ τετραγώνου σχηματιζομένου ἀπὸ εἰκάδα οἰκῶν περιβαλλομένων ὑπὸ ὑψηλῶν τεί-

χων· εἶδον ἐπίσης ποίμνια προβάτων, κριῶν καὶ μέγαν ἀριθμὸν ἵππων, καμήλων καὶ ὄνων.

Ὅτε δ' οἱ αἰχμάλωτοι ἠρώτησαν διὰ τοῦ Κροῦμεν τὸν γέροντα σείκην πότε ἐσκόπη νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς Σθέρα, οὗτος τοῖς ἀπήντησεν:

— Ἡ κριθή μας ἤδη ὠρίμασε καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ τὴν ἀφῆτῳμεν νὰ χαθῇ. Θὰ μᾶς βοηθήσητε νὰ τὴν συνάξωμεν καὶ ἔπειτα θὰ δυνηθῶμεν νὰ σὰς ὀδηγήσωμεν εἰς Σθέραν.

Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἀπεποιθήθησαν καὶ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των νὰ ἐργασθῶσι, διότι τότε χρήσιμοι καθιστάμενοι τοῖς ἄραβιν οὐδέποτε θ' ἀπελευθεροῦντο, ἐκλείσθησαν μετὰ τοῦ Κροῦμεν ἐν ἰδίᾳ φυλακῇ ἀνευ τροφῆς ἢ ὕδατος.

Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας διετέλεισαν εἰς τοιαύτην θέσιν οἱ αἰχμάλωτοι, ἀλλ' ἡ ἐπιμονὴ αὐτῶν μικροῦ δεῖν τοῖς ἀπέβαινεν ὀλεθρία· θ' ἀπέθνησκον τῆς πείνης.

Ὅτε δ' οἱ ἄραβες τὴν τετάρτην πρωΐαν ἠνέψαν τὴν θύραν τῆς φυλακῆς, εὗρον τὸν τε Βίλ καὶ τὸν Κολλῖνον ἀνικάνους καὶ τὸ ἐλάχιστον νὰ ποιήσωσι κίνημα. Τότε ὁ σείκης διέταξε καὶ ἔφερον αὐτοῖς ἱκανὴν ποσότητα τροφῆς καὶ ὕδατος.

— Τὰ πάντα ἔχουσι καλῶς εἶπον ἐν χορῷ οἱ ἁγγλοὶ. Ἐνίκησαμεν! Δὲν θὰ ἐργασθῶμεν πλέον εἰς τὴν συγκομιδὴν τῆς κριθῆς! θὰ τρεφώμεθα, θὰ παχύνωμεν καὶ θὰ πωληθῶμεν καὶ ἴσως μᾶς φέρωσιν εἰς Μογγαδὸρ. Ἄς εὐχαριστήσωμεν λοιπὸν τὸν Θεὸν διότι μᾶς ἐνίσχυσε νὰ ὑπομένωμεν!

—ο—

ΙΖ'.

ΚΑΙ ΛΥΘΙΣ ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ.

Δύο εἰσέτι παρῆλθον ἡμέραι καθ' ἃς ἐξηκολούθουν οἱ ἄραβες τρέφοντες καὶ κάπως περιποιούμενοι τοὺς αἰχμαλώτους· πρὸς δὲ τὸ ἐσπέρας τῆς δευτέρας ἡμέρας οἱ αἰχμάλωτοι ἐξητάσθησαν ἐν τῇ φυλακῇ των ὑπὸ τριῶν ἑτέρων ἀράδων, οὓς εἰσέτι δὲν εἶχον ἰδεῖ. Οὗτοι δ' ἦσαν καλῶς ἐνδεδυμένοι καὶ ὀπλισμένοι πρὸς δὲ εἶχον καὶ ἐξωτερικὸν ἀνώτερον τῶν λοιπῶν τῆς ἐρήμου κατοίκων.

— Εἰσθε οἱ ἄνθρωποι οὓς ἐπιθυμοῦμεν εἶπον οἱ αἰχμάλωτοι πρὸς αὐτοὺς διὰ τοῦ Κροῦμεν, ἐπιθυμοῦμεν νὰ μᾶς ἀγοράσητε καὶ μᾶς ὀδηγήσητε εἰς Μογγαδὸρ, ἔνθα ἔχομεν φίλους, οἱ ὁποῖοι θὰ πληρώσωσι τὰ λύτρα μας.

— Ἦγόρασα μίαν φορὰν δούλους, ἀπήντησεν ὁ εἰς αὐτῶν, καὶ μετὰ μεγάλα ἔξοδα τοὺς ὠδήγησα εἰς Μογγαδὸρ. Μ' εἶχον εἰπεῖν ὅτι ὁ πρόξενός των θὰ τοὺς ἠγόραζεν, ἀλλ' ἔμαθον ἀργότερον ὅτι δὲν εἶχον πρόξενον ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. Ἐπρεπε νὰ τοὺς ἐπαναφέρω ὀπίσω καὶ ἔχασα ὅλα τὰ ἔξοδα τῆς ὁδοιπορίας.

— Ἦσαν ἄγγλοι;

— Ὁχι, ἰσπανοί.

— Ἀλλ' ἐὰν ἦσαν ἄγγλοι θὰ ἐξηγοράζοντο.

— Τοῦτο δὲν εἶναι τόσον βέβαιον. Οἱ ἄγγλοι δὲν ἔχουσι πάντοτε πρόξενον εἰς Μογγαδὸρ διὰ νὰ πληρώνη τὰ λύτρα τῶν συμπατριωτῶν του.

— Καὶ ἔπειτα τοῦτο δὲν μᾶς βλάπτει, εἶπεν ὁ Βίλ. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς νέους ἔχει ἕνα θεῖον πλουσιώτατον καὶ ἀποκαταστημένον εἰς Μογγαδὸρ καὶ ἐκεῖνος θὰ πληρώσῃ ὅχι μόνον διὰ τὸν ἀνεψιόν του, ἀλλὰ καὶ δι' ὅλους τοὺς φίλους του· καὶ οἱ τρεῖς νέοι εἶναι ἀξιωματικοὶ τοῦ ἀγγλικοῦ ναυτικοῦ, οἱ γονεῖς των εἶναι πλούσιοι καὶ μεγάλοι σείκκι εἰς τὸν τόπον των.

— Ἀλλ' ὁ μαῦρος ἄνθρωπος, ἠρώτησε καὶ πάλιν· ὁ ἄραψ δὲν εἶναι ἄγγλος;

— Ὁχι, ἀλλ' ὁμιλεῖ ἀγγλικά· ἐταξείδευσε μὲ ἀγγλικά πλοῖα καὶ θὰ ἐξαγορασθῇ μαζὺ μὲ ἡμᾶς.

Τότε οἱ ἄραβες ἀφῆκαν τοὺς ἡμετέρους αἰχμαλώτους, ὑποσχόμενοι νὰ ἐπανέλθωσι τὴν ἐπαύριον.

Καὶ πράγματι τὴν ἐπαύριον πρωΐαν οἱ ἄραβες ἐπανῆλθον καὶ οἱ αἰχμάλωτοι, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν των ἠγέρθησαν καὶ ἐξῆλθον πρὸ αὐτῶν ὅπως κάλλιον ἐξετασθῶσιν. Ἀφοῦ δὲ ἐβεβαιώθησαν ὅτι ἦσαν εἰς κατάστασιν ὁδοιπορίας, εἰς τῶν ἀράβων ἀπηυθύνθη εἰς τὸν Κροῦμεν:

— Θὰ σᾶς ἀγοράσωμεν ἐὰν μᾶς ἀποδείξητε ὅτι δὲν σκέπησθε νὰ μᾶς ἀπατήσητε καὶ ἐὰν δέχησθε τὰς συμφωνίας μας. Εἶπατε εἰς τὸν ἀνεψιόν τοῦ ἄγγλου ἐμπόρου ὅτι ἀπαιτοῦμεν λύ-

τρα δι' ἕκαστον ἐξ ὑμῶν διακόσια ἰσπανικά δολλάρια.

Ἡ διακοίνωσις αὕτη ἐξηγήθη πρὸς τὸν Χάρρυ, ὅστις ὑπεδείχθη ὡς ὁ ἀνεψιός τοῦ πλουσίου ἐμπόρου καὶ οὗτος συγκατένευσε.

—ο—

ΙΗ'.

ΚΑΘ' ΟΔΟΝ.

Τὴν πρωΐαν λοιπὸν τῆς ἐπιούσης οἱ ἄραβες ἔφερον τρεῖς ὄνους ἐφ' ὧν ἐπετράπη εἰς τοὺς αἰχμαλώτους νὰ ἱππεύωσιν ἐναλλάξ.

Ἀφοῦ δ' ὁδοιπόρησαν ἑνδεκα μίλλια περίπου ἀναμέσον γονίμου χώρας, οἱ ἄραβες ἐμποροὶ ἀφίκοντο πρὸ πηγῆς ἔνθα κατεσκήνωσαν. Τὴν δ' ἀκόλουθον ἡμέραν οἱ δουλέμποροι ἐστάθμευσαν ἐγγὺς φρέατος. Ἐκεῖ διεμοίρασαν πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους πλακούντιά τινα ἐκ κριθῆς καὶ ὀλίγον βοῦτυρον. Ἀμα τῇ χαραυγῇ ἡ συνοδία ἐτέθη ἐπὶ ποδός. Ὁ ἥλιος ἀνέτειλε καὶ μετ' ὀλίγον ἀπὸ ὑψηλοῦ τινος λόφου διέκρινον τὰ λευκὰ τεῖχη τῆς πόλεως Σάντα Κρούζ ἢ Ἀγгадаξ παρὰ τοῖς ἄραβι.

Καὶ ἐνταῦθα ὁδοιπόρουν ἐπὶ καλλιεργημένων γαιῶν ἐφ' ὧν ποῦ καὶ ποῦ εὕρισκοντο διεσπαρμένα χωρίδιά τινα. Ἐστησαν δὲ ἐνώπιον τούτων καὶ οἱ ἡμέτεροι αἰχμάλωτοι ἐξαπλωθέντες ὑπὸ τὴν σκιὰν φοινικέας ἀπεκοιμήθησαν.

Μετὰ τρεῖς ὥρας ἀφύπνισαν αὐτοὺς ὅπως τοὺς δώσωσι τροφὴν συνισταμένην ἐκ κριθοπλακουντίων καὶ μέλιτος. Μετὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ γεύματός των ὁ ἀρχηγὸς τῆς συμμορίας Ριῖζ Μουράτ, ἤρξατο συνδιαλεγόμενος μετὰ τοῦ Κροῦμεν.

— Τί λέγει ὁ Μαυριτανός; ἠρώτησεν ὁ Χάρρυ.

— Ὅτι θὰ μᾶς φέροι εἰς Σβέραν, παρὰ τῷ ἄγγλῳ προξένῳ ἐὰν ὑποσχόμεθα νὰ φερθῶμεν καλῶς.

— Ἀποκρίθητι ὅτι ὑποσχόμεθα καὶ ὅτι θὰ πληρωθῇ καλῶς.

Ὁ Μαυριτανὸς ἀπήντησεν [ὅτι ἀπῆται ἔγγραφον ὑπόσχεσιν τῆς ὀφειλομένης αὐτῷ ποσότητος. Διότι ἀπῆται διακόσια δολλάρια δι' ἕκαστον αὐτῶν.

Καὶ ὁ Ριῖζ Μουράτ λαβὼν κονδύλιον ἔγραψεν

αὐτὸς ὁ ἴδιος τὸ ὁμολογὸν ἀραβιστί· εἶτα διέταξε τὸν Κροῦμεν νὰ τὸ μεταφράσῃ λέξιν πρὸς λέξιν πρὸς τοὺς συντρόφους του· οὗτος δ' ὑπῆκουσε καὶ ἀνέγνω:

« Πρὸς τὸν ἄγγλον πρόξενον,

» Εἴμεθα τέσσαρες χριστιανοὶ αἰχμάλωτοι. Ὁ Ρεῖζ Μουράτ μᾶς ἠγόρασεν ἀπὸ τοὺς ἄραβας. Ὑποσχόμεθα δὲ νὰ τὸν πληρώσωμεν διακόσια δολλάρια δι' ἓνα ἕκαστον ἐξ ἡμῶν, δηλαδὴ ὀκτακόσια δολλάρια δι' ἡμᾶς τοὺς τέσσαρας, ἐὰν μᾶς ὁδηγήσῃ ἐνώπιον ὑμῶν. Ὅθεν πληρώσατέ τον παρακαλοῦμεν ἄνευ ἀργοπορίας. »

Καὶ ὁ μὲν Χάρρυ, Τερένσιος καὶ ὁ Κολλῖνος ὑπέγραψαν ἀμέσως, ὁ δὲ Βιλ μόλις καὶ μετὰ βίας ἠδυνήθη νὰ χαράξῃ στοιχειᾶ τινὰ ἀκατάληπτα, ἅτινα ὁμῶς κατ' αὐτὸν ἐσήμαινον λέγοντα, Οὐίλλιαμ Μὰκ Νέελ.

Μετὰ δύο ὥρας ἅπαντες ἔππευον διευθυνόμενοι πρὸς τὴν Σάντα-Κρούζ. Ἀφ' ὅπου μετὰ μιᾶς ἡμέρας στάθμευσιν ἐξεκίνησαν διὰ τὴν Μογγαδὸρ. Ἡ ὑπὸ τοῦ Ρεῖζ Μουράτ ἐκλεγείσα ὁδὸς διήκει ἀνὰ μέσον ἀνωμάλου καὶ πετρώδους ἐδάφους· ὅτε μὲν διήρχοντο στενωπὸν παραθαλάσσιον ὅτε δὲ ἀτραπὸν ἀνὰ μέσον κρημνωδῶν βράχων, ἐξ ὧν ἐλαφρά τις ἀπροσεξία ἠδύνατο νὰ τοὺς κατακριμνήσῃ εἰς τὰ βάθη ἀβύσσου.

—ο—

ΙΘ'.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.

Τὴν ἐπαύριον τῆς κινδυνώδους ὁδοπορίας των ὁ Ρεῖζ Μουράτ καὶ ἡ συνοδία αὐτοῦ ἀφίκοντο εἰς Μογγαδὸρ, λίαν ὁμῶς ἀργά, ὥστε δὲν ἠδυνήθησαν νὰ εἰσέλθωσιν ἐν τῇ πόλει, διότι αἱ πύλαι αὐτῆς ἦσαν κεκλεισμέναι.

Ὁ Χάρρυ, ὁ Κολλῖνος, ὁ Βιλ καὶ ὁ Τερένσιος μετὰ τοῦ Κροῦμεν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κοιμηθῶσι καθ' ὅλην τὴν νύκτα· διότι τὴν φορὰν ταύτην ἤγγιζεν ἡ ἐλευθερία των.

Ἀνυπόμονοι νὰ γνωρίσωσι τὴν τύχην των, ἠγέρθησαν ἅμα τῇ αὐγῇ, ἀλλ' ὁ κύριός των γινώσκων ὅτι οὐδὲν θὰ ἠδύνατο νὰ πράξῃ πρὸ τῆς παρελεύσεως τριῶν ἢ τεσσάρων ὥρων δὲν τοῖς ἐπέτρεψε νὰ εἰσέλθωσιν ἐν τῇ πόλει. Ἦλθεν ἐπὶ

τέλους ὁ Ρεῖζ Μουράτ νὰ τοὺς παραλάβῃ ἀνυπόμονως ἀναμένοντάς καὶ μετ' αὐτῶν διηυθύνθη πρὸς τὰς πύλας ἀφ' ὧν δὲν ἠδύναντο ν' ἀποστρέψωσι τοὺς ὀφθαλμούς των.

Ἀφοῦ δὲ διὰ διαφόρων ὁδῶν διηλθον, οἱ ἡμέτεροι αἰχμάλωτοι, εἶδον οἰκίαν τινὰ ἐφ' ἧς ἐκυμάτιζε μία σημαία. Καὶ ἡ καρδία των ἐπαλλεν εἰς τὴν θέαν τῆς· ἦτον ἡ σημαία τῆς γηραιᾶς Ἀγγλίας!

Εὐρίσκοντο πρὸ τῆς κατοικίας τοῦ προξένου. Εἰσῆλθεν ὁ Ρεῖζ Μουράτ, διατάσσων αὐτοὺς νὰ τὸν ἀκολουθήσωσι.

Οὐδεμίαν ἐνστασιν ἔκαμεν ὁ ἄγγλος πρόξενος περὶ τῆς πληρωμῆς τῆς ὑποσχεθείσης διὰ τὸν Χάρρυ, Κολλῖνον, Τερέντιον καὶ Βιλ· ἀλλ' ἐνόμισεν ὅτι οὐδὲν δικαίωμα ἐκέκτητο νὰ ἐξοδεύσῃ τὰ χρήματα τῆς κυβερνήσεώς του διὰ τὴν ἀγορὰν τοῦ Κροῦμεν, μὴ ὄντος ἄγγλου ὑπηκόου.

Δὲν ἠδύναντο ὁμῶς νὰ μένωσιν ἀπαθείς θεαταὶ οἱ σύντροφοι τῆς ἀτυχίας του καὶ ὑπεσχέθησαν νὰ τὸν ἀπελευθερώσωσι. Καὶ εὐθὺς ὁ Κροῦμεν καθυσύχασε.

Διηγηθεὶς ὁ πρόξενος εἰς πολλοὺς ξένους ἐμπόρους τὴν περιπέτειαν ταύτην, ἤνοιξεν ἀμέσως κατάλογον ἐγγραφῆς ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ μαύρου δούλου καὶ ὁμῶς ἐπληρώθη ἡ ἀναγκαία ποσότης τῶν λίτρων εἰς τὸν Ρεῖζ Μουράτ.

Δὲν ἤργησαν ἐπίσης νὰ προμηθεύσωσιν εἰς τοὺς ναυαγοὺς ἅπαντα τὰ ἀναγκαζοῦντα αὐτοῖς καὶ μόνον ἀνέμενον τὴν ἀφίξιν ἀγγλικοῦ πλοίου ὅπως ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα των.

Μετὰ παρέλευσιν δ' ὀλίγου καιροῦ οἱ μεγάλοι ἱστοὶ ἀγγλικοῦ πλοίου, ἐπρόβαλλον τὴν σκιάν αὐτῶν ἐν τοῖς ὕδασι τοῦ ὁρμου τοῦ Μογγαδὸρ.

Καὶ οἱ μὲν τρεῖς νέοι ἐτυχον ἐγκαρδίου ὑποδοχῆς παρὰ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ πλοίου, ὁ δὲ Βιλ καὶ ὁ Κροῦμεν ἐξηπλώθησαν ἐπὶ τῆς πρῶρας.

Ἀργότερον, ἅπαντες οὗτοι διεκρίθησαν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς πατρίδος των καὶ πολλάκις εἰς ἐν συνερχόμενοι, μ' ὅλην τὴν ἀπόστασιν ἣν ἐπέβαλεν αὐτοῖς ἡ τοῦ σταδίου των βαθμοφορία, ἤρισκοντο ν' ἀναπολῶσι τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν διετέλουν αἰχμάλωτοι ἐν τοῖς ἐρήμοις τῆς Σαχάρας.

ΤΕΛΟΣ.

ΔΗΜΩΔΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

—ο—

ΟΙ ΜΥΘΟΙ ΤΩΝ ΝΥΜΦΩΝ ΤΗΣ ΣΙΚΕΛΙΑΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε σελ. 240).

» Ὁ βασιλεὺς ἀκούσας παρὰ τοῦ κηπουροῦ ταῦτα πάντα, ἐξεπλήρωσε τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὴν διαταγὴν τῆς Πιππίνας καὶ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἐκ τῶν λουτρῶν εὔρεν ἐντὸς τοῦ κήπου τοῦ τὴν μαύριν ἐχιδνάν, ἣν αἶμ' ὥς ἤγγισε διὰ τῶν μαγικῶν ἐκείνων ἀντικειμένων τῶν νυμφῶν, ἡ ὡραία Πιππίνα ἀνέλαμψε πρὸ τῶν ὀμμάτων του. Ἐκπλαγεὶς δὲ ὑπὸ τῆς ὀφειᾶς τῆς ἐξαισίας ἐκείνης καλλονῆς ἔσπευσεν ἀμέσως νὰ συζευχθῇ αὐτὴν, ἀφοῦ πρῶτον κατέρριψεν ἐκ τοῦ ἀνωτάτου παραθύρου τῶν ἀνακτόρων τὴν ἐπίδουλον καὶ μοχθηρὰν ἐκείνην γυναῖκα, ἥτις καὶ ἔμεινεν εὐθὺς ἄπνους. Ἀμφότεροι λοιπὸν τότε, ὅτε βασιλεὺς καὶ ἡ νέα αὐτοῦ σύζυγος, διήγαγον ἅπαντα τὸν ἐπίλοιπον αὐτῶν βίον εὐτυχῇ καὶ εὐδαιμόνῃ. Ὁ δὲ Μπορτιλλοῦν, ὅστις ἀδίκως καὶ ἀπανθρώπως εἶχε θανατωθῇ, ἀνέστη ἐκ νεκρῶν διὰ τινος μαγείας τῶν νυμφῶν.»

Εἵπομεν ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς πραγματείας ἡμῶν ταύτης, ὅτι δὲν θὰ ἀναλύσωμεν πλεῖονα τῶν τριῶν Σικελικῶν μύθων, καθότι ταῦτα ἀρκοῦσιν ἵνα κατασκευάσωσι δῆλον τὸν χαρακτῆρα ἁπάντων τῶν τῆς συλλογῆς τοῦ κ. Πιτρέ διηγημάτων καὶ μύθων, οἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰσιν εὐάρεστοι καὶ θελκτικοί.

Οἱ μῦθοι οὗτοι, ὡς βλέπομεν, καταλήγουσιν ἅπαντες εἰς εὐχάριστον ἀποτέλεσμα. Αἱ δὲ νύμφαι ἂν καὶ παρίστανται πολλάκις ἐν αὐτοῖς ὡς μοχθηροί, εἰσὶν ὅμως πάντοτε εὐεργετικάι πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐν τοῖς διηγήμασι καὶ τοῖς μύθοις τούτοις πρὸς τοῖς ἄλλοις οἱ νεκροὶ παρίστανται συγκοινονοῦντες μετὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ συνδιαλεγόμενοι. Ὅσον δὲ παράδοξον φαίνεται ἡμῖν τοῦτο, τοσοῦτον σεβαστόν ἐστι παρὰ τοῖς λαοῖς ἐκείνοις οἵτινες εἰσιν ἐξωκλειωμένοι οὐ μόνον μὲ τὸν θάνατον ἀλλ' ἐτι καὶ μὲ τὰ ἀνθρώπινα πτώματα. Οἱ Σικελοὶ πάσχουσιν ὡς πρὸς τοῦτο ἐκ τοῦ παθήματος τῶν γειτόνων αὐτῶν

Αἰγυπτίων. Ἀπὸ ἐξήκοντα καὶ ἐπέκεινα περὶ-που ἔτη πολλοὶ τῶν πλουσίων κατοίκων πόλεων τινῶν τῆς νήσου ταύτης μετὰ μεγίστου σεβασμοῦ συλλογὰς μομίων τῶν προγόνων καὶ πατέρων αὐτῶν. Τὴν θαυμασίαν ταύτην τέχνην τοῦ ταριχεύειν τοὺς νεκροὺς, δι' ἧς ἐπὶ πολλὰ ἔτη διατηροῦνται οἱ χαρακτῆρες καὶ ἡ ἐξωτερικὴ αὐτῶν ὄψις, οὕτως ὥστε νομίζει τις αὐτοὺς ζῶντας, ἐγγίγνωσκον καλῶς οἱ μοναχοί· πλεῖστα δὲ τοιαῦτα πτώματα, κατὰ τάξιν καὶ ἐν τῇ φυσικῇ αὐτῶν στάσει τεθειμένα, μετὰ βιβλίου ὑπὸ τὸν βραχίονα καὶ κομβολογίου εἰς τὰς χεῖρας, ἐνδεδυμένα τὰ συνήθη αὐτῶν ἐνδύματα, ἐπλήρουν τὰς αἰθούσας τῶν μονῶν. Οἱ εἰδωλολάτραι τῆς Σικελίας—καθότι οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων αὐτῆς εἰσι χριστιανοὶ μόνον κατὰ τὸ βάπτισμα—εἰσὶν εἰθισμένοι ἔκπαλαι νὰ σιγῶσι μετὰ τῶν νεκρῶν καὶ συνδιαλέγωνται μετὰ τῶν εἰδώλων αὐτῶν. Οὕτω δὲ εἰς τοὺς μύθους τοῦ λαοῦ οἱ νεκροὶ μετὰ τῶν ζώντων διάγουσι καθ' ὅλα ὅμοιον βίον οὕτως ὥστε ἀδυνατεῖ τις νὰ διακρίνῃ ἐν αὐτοῖς τοὺς μὲν τῶν δέ. Πρὸς τούτοις παρ' αὐτοῖς οὐδεὶς φόβος συνοδεύει τὸν θάνατον, ἅπας δὲ ὁ βίος αὐτῶν ἐξελίσσεται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν προφητειῶν τῶν νυμφῶν.

Οἱ μῦθοι τοῦ λαοῦ τῆς Σικελίας πραγματεύονται ἅπαντες σχεδὸν περὶ τῶν νυμφῶν. Αἱ νύμφαι κατ' αὐτοὺς εἰσιν ἡ τύχη ἐνσεσαρκωμένη ἡ δὲ τύχη αὕτη τείνει πάντοτε πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐν μέσῳ τῶν περικυκλούντων αὐτὸν δυσχερειῶν καὶ ἡθικῶν ἀλγηδόνων. Αὕτη ἐστὶν ἡ ἀρχὴ ἐφ' ἧς ἐρεΐδονται τὰ διηγήματα καὶ οἱ μῦθοι οὗτοι, οἵτινες μαρτυροῦσι τρανότατα περὶ τῆς ἀγνότητος τῶν ἡθῶν τῶν Σικελῶν. Ἐν αὐτοῖς ἐλλείπει ἡ ἐν τοῖς διηγήμασι τοῦ λαοῦ τῆς Ἰταλίας ποιητικὴ φαντασία, ἥτις ἀνυφοῖ τὸν νοῦν πρὸς τὰ αἰθέρια ὕψη, ὡς καὶ αἱ συμφοραὶ καὶ αἱ περιπέτειαι, ἃς ἀπαντῶμεν ἐν τοῖς μύθοις τῆς Ἰσπανίας.

Οἱ μῦθοι τῶν Σικελῶν ἀνήκουσιν εἰς ἐποχὴν πόρρω ἀφεστῶσαν ἡμῶν· πολλοὶ δὲ τῶν φιλολόγων παραδέχονται ὅτι εἰσὶ κρᾶμα ποιημάτων τῶν Ἰνδῶν καὶ τῶν μεγαλοφυῶν ἀράβων. Εἴθε δὲ νὰ διεφύλασσαν καὶ σήμερον ἐτι τὸν χαρα-

κτῆρα τοῦτον τῆς ἀγνότητος, ἐν ᾧ ἐμβλέπει τις τὰς ἀρετὰς τῶν γυναικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ τὸν σεβασμὸν τῶν ἀνδρῶν πρὸς αὐτάς. Αἱ γυναῖκες τῆς Σικελίας δὲν ἔζων ἀπλῶς μόνον, ὡς αἱ τῶν ἀράβων, μακρὰν τῆς τύρβης τῆς κοινωνίας ἡδύνατό τις νὰ ἀπαντήσῃ ἐξαιρέσεις τινάς, ἅς ὅμως δὲν δυνάμεθα νὰ λάβωμεν ὡς γνώμονα ἡμῶν κρίνοντες ὁλόκληρον ἔθνος· καθότι ὁ λαὸς ἐστὶν ἡ καρδιά τοῦ ἔθνους καὶ αὐτὸν δέον νὰ ἐξετάσωμεν. Ὑπὸ τοιαύτην δ' ἐποψιν αἱ συλλογαὶ τῶν μύθων τῆς Σικελίας, περὶ ὧν τὸν λόγον ἐποιήσαμεθα, εἰσὶ πηγαὶ σπουδαῖαι καὶ ἀξίαι ἐμβριθοῦς μελέτης διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ λαοῦ τῆς μεγάλης ταύτης νήσου τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

ΓΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΑ

(Διήγημα Ἀλεξάνδρου Δουμά).

(Συνέχ. ἴδε ἀριθ. 223 Τεῦχος Ζ').

— Σὰς εὐγνωμονῶ, μαρκίων. Ἀλλ' ὁ κόσμος εἶναι μέγας, καὶ τί πρὸς ἐμέ, ποῦ θὰ ὑπάρχω εἰς τὸ ἐξῆς; Θὰ εὕρω πάντοτε ἔρημὸν τινα οὐκ νὰ κρύψω τὰ δάκρυά μου.

Ἐχεις ἀνάγκην ἤδη πολλῆς γενναιότητος, τέκνον μου.

— Μὴ φοβεῖσθε, μαρκίων, σὰς ὑπεσχέθη ὅτι ὁ υἱὸς σας θὰ προσηλωθῇ ὅλος εἰς ὑμᾶς.

— Εὐχαριστῶ Ἰωάννα, σεῖς τὸν σώζετε.

Ὁ Κ. Μαιλλὰν ἠγέρθη.

— Κ. μαρκίων, εἶπεν ἡ Ἰωάννα ἄγουσα μετὰ τάχους πρὸς αὐτὸν· ὅταν μίαν ἡμέραν, δὲν θέλω ζῆν πλέον—καὶ τοῦτο δὲν θὰ βραδύνει—θέλετε εἰπεῖ εἰς αὐτὸν, δὲν εἶναι οὕτω; πόσον τὸν ἠγάπησα. Θέλετε εἰπεῖ εἰς αὐτὸν ὅστις θὰ μὲ ἐλέγχει ἴσως, ὅτι ἡ εὐτυχία του μ' ἦτο προσφιλέστερα τῆς ἰδικῆς μου, καὶ ὅτι ἀναχωροῦσαν μὲ εἶδετε, μὲ εἶδετε ἀπαρηγόρητον....

Ὁ κ. Μαιλλὰν ἔθλιψε τὴν χειρὰ της καὶ ἐξῆλθε, καὶ ἡ δύστηνος γυνή, τῆς ὁποίας οἱ ὀφθαλμοὶ ἔμειναν μέχρις ἐκείνου ἀδάκρυτοι, ἔπεσεν ἐπὶ τινος ἑδρας ὀλοφυρομένη, καὶ πικρὰ δάκρυα κατέβρεξαν τὸ πρόσωπόν της.

Τὴν ἐπαύριον περὶ ἀνατολὰς ἡλίου, ἡ Ἰωάννα ἔβλεπε διὰ μέσου τοῦ παραθύρου της τὸ ὄχλημα, τὸ ὁποῖον ἐμελλε νὰ τὴν φέρῃ μακρὰν. Τὰ πάντα ἦν ἑτοιμα, ὁ ἀμαξηλάτης ἐκρῶται τὸ μαστίγιόν του καὶ μόνῃ ἡ Ἰωάννα ἀνεμένετο.

— Ἀγωμεν, εἶπε, πασχίζουσα νὰ ἐμφυγῶσθαι ἐαυτὴν ἢ θυσιᾶ ἐξετελέσῃ! Θὰ ὑποφέρω ἐπὶ πολὺ ἀκόμη; Ἀγνοῶ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ εὐτυχία τοῦ τὸ ἀπαιτεῖ, θ' ἀναχωρήσω.

Καὶ ἡ Ἰωάννα καταβαίνει βραδέως τὰς βαθμίδας τῆς κλ. μακος. Ἰδοὺ, πρὸς ἔρχεται τὴν θύραν, εἰν ἑτοιμὴ ν' ἀναβῇ εἰς τὴν ἀμαξίαν καὶ νὰ φύγῃ διὰ παντός, ἀλλ' ἀνὴρ τις φαίνεται ἐνώπιόν της καὶ τὴν ἐμποδίζει εἶναι ὁ Γάστων. Ἰδοῦσα αὐτὸν ἡ Ἰωάννα ἀρτίζει κραυγὴν.

— Θεέ μου! λέγει, δὲν εἶμαι ἐγὼ ἐνοχος; τὸ θέλεις!

— Ἀναχωρεῖς, Ἰωάννα, τὴν ἔρω; ὁ Γάστων, καὶ διατί;

Ἐκπεπληγμένη διὰ τὴν ἐρώτησιν, εἰς ἣν ἀμείχανεῖ τί ν' ἀποκριθῇ, ἡ Κ. Δελωνκίου κάτω νεύει τοὺς ὀρθαλμοὺς, ὑποτραυλίζουσα, ὡς ὁ φωραθεὶς ἐνοχος. — Ναί, ἀνεχώρεις, μὲ ἔρευσες! ἐπαναλέγει ὁ Γάστων δρᾶττων τὸν βραχίονά της, ἔλκων αὐτὴν εἰς τὴν αἴθουσαν ἐν ἀταξίᾳ, καὶ κλείων τὴν θύραν ὀρμητικῶς. Τί μυστήριον εἶναι τοῦτο, καὶ δὲν εἶναι ἀλήθεια, ὅτι ἐξ' αἰτίας ἐμοῦ ἔρευσες; καὶ ὅμως, ἔκαμα χρῆσιν βίας ν' ἀποσπάσω τὴν ὑπόσχεσίν σου; καὶ σὲ ἔδωσα τὸ δικαίωμα, διὰ τῆς διαγωγῆς μου, νὰ καταφύγῃς εἰς ὅλον; τὰ αἰσθήματά σας, εἶναι πολὺ ἐφάμερα, κυρίως, τὸ μνημονηκὸν σας εἶναι βραχυτάτον, διότι, πρὸ ἑνὸς ἐτι μηνός, μὲ ὠρκίζεσθε ἀτελεύτητον ἀγάπην.

— Σιωπᾶς, ἐξηκολούθησεν ὁ Γάστων μετ' αὐξούσης ἐξάφνης. Πόσον ἤμην ἄφρων, πιστεύσας εἰς τοὺς ὅρκους σου! Λοιπὸν! σήμερον σὴ ἀποδίδω τὴν ἐλευθερίαν σου· τὰς ὑποσχέσεις σου, τὰς συντρίβω. Μολαταῦτα, ἡμποροῦσας μὲ φαίνεται, νὰ ἐκλέξῃς εὐθετωτέραν περιστασίαν. Τί περιέμενες καὶ τί δὲν ἔρευσες πρὸ δεκαπέντε ἡμερῶν; Πληγωθεὶς ὅπως ὑπερασπίσω τὴν τιμὴν σου, δὲν θὰ ἡσχόμην νὰ ἐπιπροσθήσω τὰ σχέδιά σου. Ὑπάγετε, φεύγω κ' ἐγὼ καὶ δένμ' ἐπαναβλέπετε πλέον.

Ὁ Γάστων, ἄτενος ὡς ἐκ τῆς ἀσθιναίας του, ἔπεσεν ἀπληροῦς πλησίον τῆς Ἰωάννας.

— Ὅχι, δὲν σὲ ἠπάτησα, ἐφώνησεν ἡ Ἰωάννα κλίνουσα πρὸς αὐτὸν Γάστων, σὲ ἀγαπῶ! ὦ! ζῆθι Γάστων σὲ ἀγαπῶ.

Καὶ ὁ Γάστων μὲ φωνὴν τεθραυσμένην, ἐπανελέγεν ὥσει παρρησιῶν.

— Ἰωάννα, Ἰωάννα, τί σ' ἔκκαμα λοιπὸν!

— Γάστων ἐξηκολούθησε λέγουσα ἡ Κ. Δελωνκίου σὲ ὀρκίζομαι, δὲν εἶμαι ἐνοχος. Δὲν δύνασαι νὰ μὲ καταδικάσῃς οὕτω, χωρὶς νὰ μ' ἀκούσῃς. Λυπήσου με, Γάστων, δὲν ἤξεύρεις; πόσον σ' ἀγαπῶ.

— Σὺ μ' ἀγαπᾷς, ἐφώνησεν οὗτος, ὑπεγείρας

ἐπιμόχθως τὴν κεφαλὴν του. Ναί, ναί, δὲν μὲ ἀγαπᾷς! τί σὲ εἶπα; δὲν μ' ὠρκίσθης, ὅτι θὰ ᾔσαι σύζυγός μου; ὦ! ὅχι δὲν θὰ φύγῃς Ἰωάννα, μεῖνε πλησίον μου, ἡ ἀπουσία σου δύναται νὰ μὲ φονεύσῃ.

Ἡ συμφιλιώσις ἔγεινε.

Στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ βραχίονος τῆς Ἰωάννης ὁ Γάστων ἠγέρθη ἐπλησίασεν εἰς τὸ παράθυρον, ἤνοιξε καὶ μὲ φωνὴν σταθεράν· πάρε τοὺς ἵππους σου, εἶπεν εἰς τὸν ἀμαξηλάτην, ἡ Κ. Δελωναίου δὲν ἀναχωρεῖ. — Ἄλλ' ἰδοὺ αἴφνης ἡ Ἰωάννα ὠχρίασεν, « ὁ μαρκίων! » ἐκφωνεῖ.

Ο ΚΟΜΗΣ ΔΕ ΒΟΓΚΕ.

Καὶ ὁ μαρκίων, πραγματικῶς εἰσῆλθε μετ' οὐ πολὺ, ἀτάραχος, σοβαρὸς ὡς πάντοτε. Ἐνώπιον τοῦ πατρὸς του, τοῦ Γάστωνος ἡ συμπεριφορὰ ἐγένετο εὐσεβάστος. Ὁ Κ. Μαιλλὰν ἐχαιρέτησε τὴν Ἰωάνναν, μεδειῶν ὡς νὰ εἶλεγεν, — ἔξεπληρώσατε τὴν ὑπόσχεσίν σας, δὲν πταί-

ετε σεῖς—καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν υἱὸν του.

— Μὲ ἀνησῆχυσες πολὺ, Γάστων, εἶπε, ἀδύνατος εἰσέτι, μόλις ἀναρρώσας, δὲν ἔπραξας φρονίμως νὰ ἱππεύσῃς, μετὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ ἱατροῦ. Τὴν στιγμὴν ταύτην πάσχεις, ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν πύργον, ἔχεις ἀνάγκην ἀναπαύσεως.

Ὁ Γάστων, ἀκίνητος, ἐφαίνετο εἰς πάλιν μεταξὺ τῆς θελήσεώς του τοῦ νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸν πατέρα του, καὶ τοῦ φόβου τοῦ νὰ χάσῃ πάλιν τὴν Ἰωάνναν. Ὁ μαρκίων ἐμάντευσε τὸν στοχασμόν του.

— Γνωρίζω τὰ πάντα, Γάστων, ἀλλ' ἔσο ἡσυχος, ἡ Κ. Δελωναίου, σὲ ὑπόσχεται (ζητῶ τοῦτο παρ' αὐτῆς ἐν ὀνόματί μου) νὰ μὴ μακρυνθῇτε ἐντεῦθεν μέχρι τρίτης ἡμέρας· καὶ σὺ ἀπὸ μέρους σου, κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, δὲν θέλεις ζητήσῃ νὰ τὴν ἰδῇς· ὁ πατήρ σου σὲ ζητεῖ τοῦτο, καὶ ἐν ἀνάγκῃ σὲ ἰκετεύει.

Ὁ μαρκίων ἀνεχώρησεν· ὁ Γάστων ἔρριψεν ἐπὶ τῆς Ἰωάννης βλέμμα ἱκεσίας καὶ ἠκολούθησε τὸν πατέρα του ἐν σιωπῇ.

Ἐντὸς στιγμῶν τινων, τὸ ὄχημά των τοὺς μετέφερεν εἰς τὸν πύργον· διαρκούντος τοῦ ὁρόμου, οὐδὲ λέξις ἐρρέθη μεταξὺ των περὶ τῶν πρὸ μικροῦ συμβάντων· τὸ αὐτὸ ἐγένετο καὶ τὴν ἑξῆς ἡμέραν. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ὁ μαρκίων εἰσήλθεν εἰς τὰ δωμάτια τοῦ υἱοῦ του καὶ τείνων σὺτῶ φιλοστροφῶς τὴν χεῖρα τῷ εἶπε.

— Μαρτύρομαι τὸν Θεόν, Γάστων, ὅτι σὲ ἠγάπησα πολὺ. Ἦγωνίσθην πάντοτε νὰ ὁδηγήσω τὴν νεότητά σου εἰς τὸ καλόν, ν' ἀναπτύξω τὸ πνεῦμά σου, νὰ σὲ ἰδῶ μέγαν τὴν καρδίαν, διότι δὲν ἠγνόουν ὅτι θὰ ἔχῃς βαρὺ μὲν ἀλλ' ὀδοξὸν φορτίον νὰ ὑποβαστάσῃς. . . . Σὲ ἠγάπησα ὡς πατήρ, ἀλλὰ σὲ ἠγάπησα καὶ ὡς εὐπαιδίδην. Ἦδὴ εἶναι ἡ σειρά σου, υἱέ μου, νὰ ὑποστηρίξῃς τὴν τιμὴν τῆς γενεᾶς ταύτης, εἰς ἣν ἕκαστος τῶν προγόνων σου ἠθέλησε νὰ προσθέσῃ νέαν ὁδὸν. Καὶ αὐτοὶ ἐπίσης, πολλάκις ἠναγκάσθησαν νὰ περιστείλωσι τὸν παλμόν τῆς καρδίας των, νὰ συντρίψωσι τὴν θέλησίν των, νὰ καταπνίξωσι τὰ δάκρυά των, δὲν λέγω περὶ τοῦ χυθέντος αἵματος· τὸ αἷμα δὲν εἶναι τίποτε. Εἶχον οὗτοι νὰ ἐκπληρώσωσι συνεχῶς, σὲ τὸ λέγει Γάστων, ὁ πατήρ σου, σκληρόν καὶ ἐπίπνον καθήκον. Ἡ πρόνοια τίθησι σήμερον εἰς χεῖράς σου ἱερὰν παρακαταθήκην, ἔχεις ν' ἀποδόσῃς αὐστηρὸν λόγον, ἡ εὐθύνη σου εἶναι μεγάλη, ἀλλὰ τὸ παρόν σου ὑπόσχεται ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος.

Βλέπων τὸν υἱόν του συγκινηθέντα εἰς τοὺς ἰσχυροὺς λόγους αὐτοῦ, ὁ μαρκίων ἐξακολουθεῖ,

— Ἴδου τὰ χρέη σου, τέκνον μου. Καὶ τώρα, ἐὰν ὁ τῆς Γαλλίας ἐπίκειται κίνδυνος, ἐὰν ἡ ὑπηρεσία τοῦ βασιλέως ἀπαιτεῖ δεδοκιμασμένην ἀφοσίωσιν, πορεύθητι εἰς τὰς πρώτας τάξεις, εἶναι ἡ θέσις σου· οὐδεὶς δύναται νὰ σοὶ τὴν ἀμνηστῇ. Βαίνει, ὤψων τὴν κεφαλὴν, ἐν μέσῳ τῶν ἰσχυροτέρων, ἀνευ ψευδοῦς μετριοπροσύνης, ὡς

ἀνευ ἀλαζονείας εἶναι δικαίωμα σου· χρεὴ καὶ δικαιώματα τὰ δέχεσαι ἀρειδῶς· ὁμνύεις νὰ τὰ σεβασθῇς καὶ νὰ τὰ τηρήσῃς.

— Πάτερ μου, οὐδὲν τῶν χρεῶν τούτων δύναται νὰ με ἐπιτάξῃ εἰς τὸ νὰ προδώσω τὴν τιμὴν μου.

— Πῶς, υἱέ μου ;

— Πάτερ μου, ἀγαπῶ τὴν Κ. Δελωναίου καὶ τῆς ἔδωκα τὸν λόγον μου. Μία ἀπερισκεψία, μία μονομαχία ἐνοχοποίησαν αὐτὴν διὰ παντός· σήμερον, ἡ τιμὴ, ὅσον καὶ ἡ ἀγάπη μου, μ' ἐπιτάττουσι νὰ τὴν νομιθεῖ.

— Δυστυχῆς τέκνον! ἐκράυγατεν ὁ μαρκίων, παράφορος πρὸς στιγμὴν γενόμενος ἐκ τῆς συγκινήσεως, ἀγνοεῖς λοιπόν, ὅτι τοιοῦτον συνεικίστιον καταστρέφει τὸ μέλλον σου, καταισχύνει τὸ ὄνομά σου, καὶ ρίπτει ζῶντα τὸν υἱόν μου εἰς τὸν τάφον.

— Γάστων, ἐξηκολούθησεν ἐπαναλαβὼν ἐν τάχει τὴν γαλήνην του, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ᾖ τὰ πλεονεκτήματα τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀρχαίου μου λοχαγεῦ, καὶ τ' ἀνγνωρίζω πρῶτος, ὁ κόσμος ἔχει ἀρχάς, προλήψεις ἢ ὄχι, εἰς τὰς ὁποίας εἶναι ἀκκαμπτος. Ἡ Ἰωάννα οὗτ' ὄνομα αὐτὴ κατὰστασιν ἔχει· ὁ κόσμος ἀπαιτεῖ κατὰστασιν καὶ ὄνομα. Αὐτοὶ ἐκεῖνοι οἵτινες ἐπευφημοῦσι σήμερον εἰς τὴν εὐτυχίαν σου, αὔριον θέλουν σὲ κατακρίνει. Θέλεις ἀπαντᾶ εἰς τὰ χεῖλη περιφρόνησιν ἀλαζόνα, καὶ θ' ἀκούσῃς προφερομένους σιγαλῶς ἀορίστους λόγους συλλυπησεως προσβλητικῆς. Θὰ ἐκδικηθῇς λέγεις ; ὄχι εἶναι λέξεις, αἵτινες τραυματίζουν ὡς πληγαὶ ὀλοφόνου μαχαίρας, ἀφανεῖς καὶ ἀνάνδρσι, καθ' ὧν οὐδὲν δύναται ἡ ἐκδίκησις. Ὅσοι θὰ σὲ μείνουσι πιστοὶ θὰ λάβωσιν οἶκτον διὰ τὴν ἐξημμένην σου φαντασίαν, καὶ τὸ ἀνευ ἐνεργητικότητος πνεῦμά σου ! ἀλλ' ὁ κόσμος ἐτάζει πᾶν μυστήριον, καὶ οἱ φθονοῦντές σε δὲν θέλουν λείψει νὰ ὑπομιμνήσκωσι τὸν ἄνισον γάμον σου, στριζόμενον ὄχι ἐπὶ τῇ ἐλπίδι μεγάλῃς παρουσίας ἀλλ' ἐπὶ ἐρωτικῇς ἰδιοτροπίας. Ἡ οἰκογένειά σου θέλει σὲ ἀποκηρύξει. Προσβεβλημένος εἰς τὸ ἀγέρωχόν σου θέλεις ὑπάγει εἰς μέρος ἀποχωρισμένον νὰ κρύψῃς τὸ τραῦμά σου καὶ νὰ κλαίῃς ἱτωγὸς ἐπὶ τὰ τέκνα σου. Καὶ θὰ μείνῃς μόνος, κατὰμονος, Γάστων, διότι καὶ τὸν ἐρωτᾷ σου, καὶ αὐτὸν θέλεις τὸν καταρασθῇ.

— Πάτερ μου, ἀδικεῖς τὸν υἱόν σου.

— Ὁ ἐρως οὗτος, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ κ. Μαιλλάν, θὰ ᾖ τὴν αἰτίαν ὅλων σου τῶν θλίψεων. Αἱ λοιπὸν ! ἐὰν ὁ στοχασμὸς τοῦ μέλλοντος σοὶ καὶ τῆς οἰκογενείας σου δὲν σὲ ἐγγίζει,

μὴ θυσιάσης τοῦλάχιστον τὴν ἰδίαν ἡτυχίαν σου καὶ εὐτυχίαν.

Καὶ ἡ πατρικὴ μέριμνα διανοίγουσα εἰς τὸν μαρκίωνα τοὺς μυστηριώδεις μυχοὺς τῶν ἐρωτικῶν παθήσεων, τῷ ὑπηγόρευσε καὶ ταῦτα.

— Δὲν εἶναι μυθιστορία, εἶναι ἱστορία σοβαρὰ ἡ ζωὴ. Ὁ ἔρωας δὲν εἶναι ποτὲ αἰώνιος. Ὁ ἔρωας δὲν θέλει δυνηθῆναι πληρώσει τὴν καρδίαν σου βασανιζομένην ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τοῦ ἐνεργεῖν καὶ ὑπὸ νομίμου φιλοδοξίας. Ἡ θλίψις σου θέλει γεννήσει τὴν ἀνίαν. Θέλεις ἰδεῖ τὸ στάδιόν σου διακοπτόμενον, τὰς ἐργασίας σου ματαιουμένας, τὰς προσπάθειάς σου ἀνισχύρους. Τὸ κακὸν ἔσσεται ἀνίατον. Δυσχαιρένων ἐν τάχει τὸν ἐξαιρετικὸν τοῦτον βίον, τὸν ὁποῖον ἐπλάσας εἰς ἑαυτὸν σὺ ὁ ἴδιος ἐξ αἰσθήματος γενναιότητος καὶ εὐλαθείας, θὰ ζητήσης νὰ κρύψῃς τὴν ἀπελπισίαν σου, νὰ παλαίσῃς μέχρι τέλους· δὲν θέλεις δυνηθῆ, καὶ θὰ ὑποκόψῃς. Ἡ γυνὴ σου θὰ σοὶ εἶναι ἄχθος, καὶ αἱ ἀλγυθόνες σου ἔσσονται αὐτῇ ζῶν καὶ αἱματηρὸς ἐλεγχος ἐκάστης ὥρας. Ἡ πεῖρά μου φαίνεται σοὶ σκληρὰ καὶ ἀδυσώπητος! Εἰς τὴν ἡλικίαν σου τὰ πάντα πιστεύονται δυνατά. Ἀμήχανον τότε καὶ τὸ ὑπολογίζεσθαι καὶ τὸ προσλῆπειν. Ἀλλ' ἐγὼ ἀντὶ σοῦ γνωρίζω τὴν ζωὴν, ἀνάθες εἰς ἐμὲ τὴν εὐτυχίαν σου.

— Ἡ Κ. Δελωναίου ἔχει τὸν λόγον, πάτερ μου, εἶναι καταπάτησις τῆς τιμῆς νὰ τὸν ἀθετήσω.

Ἀλλ' ἂν αὐτὴ σοὶ ἀπέδιδε τὸν λόγον σου.

— Δὲν θέλει τὸ πράξει, πάτερ μου.

— Θὰ τὸ πράξει, Γάστῳν, διότι, πρὸ δύο ἡμερῶν ὅταν τὴν κατέλαβες ἔτοιμον ν' ἀναχωρήσῃ, ἐμακρύνετο σιωπηλὴ καὶ ἀρωσιωμένη. Ἐφευγε πεπεισμένη καὶ αὐτῇ, ὅτι αὐτὸ ἦτο τὸ μόνον μέσον τοῦ νὰ σὲ σώσῃ.

— Ὁ Ἰωάννα, ὑπεψιθύρισεν ὁ Γάστῳν, ἐτι πλεονάζει τοῦ ἐρωτός μου!

— Γάστῳν, εἶπεν ὁ Κ. Μαίλλαν, σ' ἔδωκα προθεσμίαν τριῶν ἡμερῶν διὰ νὰ σκεφθῇς. Αὐριον τὸ ἑσπέρας αἱ τρεῖς αὗται ἡμέραι ἐκπνεύουσι καὶ θὰ εἶσαι ἐλεύθερος. Μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης Γάστῳν, διερεύνησον τὴν καρδίαν σου, γνωρίζεις πόσον σ' ἀγαπῶ, ὅτι εἶσαι ὅλη μου ἡ ζωὴ, ὅλη ἡ ἐλπίς τῆς οἰκογενείας σου! Ἀλλὰ δὲν γνωρίζεις, υἱέ μου, τί εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ πατρός! Ἀναπόλησον ὅτι σὲ εἶπα περὶ τῆς μελλούσης εὐτυχίας σου, καὶ τῆς εὐτυχίας τῆς γυναικὸς τὴν ὁποίαν μέλλεις νὰ κάμῃς σύζυγόν σου.

Ἐκλεξον μεταξύ ἐρωτός προκαταδεδικασμένου καὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ πατρός σου, ἥτις διὰ

παντὸς θέλει σὲ ἀφαιρεθῇ. Αὐριον τὸ ἑσπέρας, Γάστῳν, θέλω περιμεῖναι τὴν ἀπάντησίν σου. Ὁ πάππος σου, ἀπαχόμενός εἰς τὴν λαίμητόμον, μὲ ἠτπάσθη καὶ μὲ ἀποχαιρέτησεν, εἰπὼν τοὺς ἐξῆς λόγους: «Σὲ ἀρίνω ὄνομα ἀκηλίδων» τον, υἱέ μου· θὰ τὸ μεταδώσῃς καὶ σὺ ἀκηλίδων» τον εἰς τὰ τέκνα σου. Μὴ λησμόνει δέ, ὅτι» προτιμῶ μυριάκις νὰ σὲ ἰδῶ κείμενον ἄπνουν» πρὸ τῶν ποδῶν μου μᾶλλον, ἢ τὸ νὰ ὑποθέσω» πρὸς στιγμὴν, ὅτι δύναιται νὰ ἀτιμάσῃς τὸ ὄνομά μου.»

Τὰς λέξεις ταύτας τοῦ μάρτυρος, τὰς ἀποτεινῶ καὶ εἰς σὲ, μελέτησέ τας ὠρίμως. Τὰς τελευταίας λέξεις ἐνός πατρός τὰς συλλέγει ὁ Θεός· καὶ τὰς ἐνθυμεῖται. Αὐριον, Γάστῳν, μέλλεις ν' ἀποφασίσῃς περὶ τῆς τύχης σου, μέλλεις δὲ ν' ἀποφασίσῃς καὶ περὶ τῆς ἰδικῆς μου.

Ὁ Γάστῳν διῆλθε νύκτα τετραγαγμένην. Τὸ πνεῦμά του ἀμφορέπει μεταξύ τῆς πρὸς τὸν πατέρα του στοργῆς καὶ τοῦ ἐρωτός τῆς Ἰωάννης· ὑπέστη μακρὰν καὶ τρομερὰν πάλην. Ὅτε μὲν, μεγάλα βαινῶν, ἀνεπόλει πᾶσαν λέξιν τοῦ πατρός του, ὃν ἐσέβετο, καὶ ἡ ἄπειρος αὐτῇ λύπη ἐκκλόνιζε τὴν θέλησίν του. Ὅτε δὲ ἐσυλλογίζετο τὴν Ἰωάννην. Ἐνθυμεῖτο πόσῃ ἐχρειάσθη ἐπιμονῇ διὰ νὰ λάβῃ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς Κ. Δελωναίου, καὶ νὰ νικήσῃ τὴν ψυχὴν ἐκείνην τὴν διατάζουσαν καὶ ἀφιλοκαρδῇ. Ἐνθυμήθη τὴν ἄφροναν ἐπίσκεψίν του τὴν ὑστεραίαν τοῦ χοροῦ, τὴν μονομαχίαν του, ἥς τὸ αἶτιον ἐγνωρίζετο ὑπὸ πάντων, καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἰωάννης, ἥτις ἔτρεψε τὴν προτερσίαν ν' ἀποδημήσῃ, χάριν τῆς εὐτυχίας του. Καὶ ὁ ἔρωας τότε ἐθρίαμβευσεν.

Τὴν ἐπιούσαν ὁ μαρκίων καὶ ὁ Γάστῳν δὲν εἶδον ἀλλήλους. Μόνον δὲ διὰ τοῦ παραθύρου του, μακρόθεν καὶ κεκρυμμένος ὁ Κ. Μαίλλαν, θεώμενος τὸν υἱόν του, εἰμένον ἀκίνητος, σταυρώσας τοὺς βραχίονάς του, κλίνων τὴν πολιὰν κεφαλὴν του ἐπὶ τὸ στῆθος του, καὶ προσηλῶν ἀπλήστως τὰ ὄμματά του, τὸ τελευταῖον ἴσως, ἐπὶ τῆς μορφῆς ἐκείνης, πηγῆς τοσούτων φόβων ἄμα καὶ ἐλπίδων. Τὸν θεωρεῖ ὡς εἰς τὴν ὑπερτάτην ὥραν βλέπει τις εἰσέτι διὰ νὰ ἐντυπώσῃ εἰς τὴν μνήμην του, τὴν φίλην εἰκόνα τοῦ ἀποθνήσκοντος. Καὶ αἰσθανόμενος ὅτι ἐκλείπει ἡ γενναιότης αὐτοῦ, ὁ υἱὸς τῶν σταυροφόρων κλίνει τὸ μέτωπόν του. Γονυπετεῖ εἰς τὴν κόνιν, δέσται συνάπτων τὰς χεῖρας, τοῦ Θεοῦ ὃν τοσάκις ἐπεκκλῆσθαι ἐν πολέμῳ, καὶ εἰς τὰ ἱερὰ πεδία τῆς Βενδεάς.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ ΠΑΠΗΑΖΟΥΑΝ.

— 0 —
ΤΙ ΘΕΛΩ;

Δὲν θέλω ἄνθη εὖσση Μουσῶν τοῦ Ἑλικῶνος,
δὲν θέλω, φίλοι, ἄσφατα ἐρώσης ἀηδόνος,
δὲν θέλω μεταξύ πολλῶν πολὺς νὰ διαπρέπω
ποθῶ ἐγγύς της πάντοτε τὸ βῆμά μου νὰ τρέπω
νὰ τὴν βλέπω.

Δὲν θέλω κήπους κρεμαστοὺς φαιδρῶν Σεμραμίδων,
δὲν θέλω ἡδυπάθειαν νυμφῶν καὶ αὐλητρίδων.
δὲν θέλω μοναρχῶν λαμπρὸν ἀκτινοδόλον στέμμα·
ὅ,τι ποθῶ καὶ ἔτιδον εὐθὺς πᾶν μου τὸ αἶμα
εἶν' ἐν της βλέμμα.

Δὲν θέλω Κροίσου θησαυροὺς καὶ ἡδονὰς Δουκούλων
δὲν θέλω ν' ἄρχω παμπληθῶν κεκυρωμένων δούλων,
δὲν θέλω θέλγητρα τιμῶν καὶ δόξης ὑπερτάτης·
ὅ,τι ποθῶ ὡς ὄνειρον ζωῆς μακαριστάτης
εἶν' ἐν μεϊδιάμα της

— 0 —
ΨΕΥΔΗΣ ΚΑΡΔΙΑ.

Ὅταν ἐν τῇ ἀγκάλῃ μου ἐνεθουσίας δλῃ,
καὶ ἔνδαχρὺ τὸ ὄμμα σου γλυκὺ ἤκτινοδόλει,
καὶ εὐφραδὲς τὸ χεῖλός σου περὶ Θεοῦ ὠμίλει,
ἦτο ψευδὲς τὸ ὄμμα σου, ἦσαν ψευδῆ τὰ χεῖρά σου.

Καὶ ὅταν ὄρκους ὠμνῶς μετὰ περιπαθείας,
ὄρκους ἀρρήκτου ἔρωτος, ἀγάπης αἰωνίας,
καὶ ἔτρεμες καὶ ἔττενες ἐκ βάθους τῆς ψυχῆς σου
ἦσαν ψευδεῖς οἱ ὄρκοι σου, ψευδεῖς οἱ στεναγμοί σου!

ὦ! ναί, τὸ πᾶν ἦτο ψευδὲς, τὸ πᾶν ἀπάτη ἦτον!
καὶ σὺ, ἦν ἐψαλλον ἐγὼ ὡς ἀδελφὴν χαρίτων,
ὦς πλάσμα ἐναρμόνιον, ἰσότιμον ἀγγέλων.
Ἦτο καρδία ψεύδων, ὅρις νὰ βλάψῃ θέλων!

ὦ! ναί, ἐψεύδεσο οἰκτρῶς! καὶ αὐτὰ τὰ δάκρυά σου,
τὰ τώρα κυλούμενα ἐπὶ τὰς παρειάς σου,
καὶ οἱ στεναγμοί σου καὶ αὐτὴ ἡ τόση ἀγωνία,
εἶναι ψευδῆ ὡς εἶσαι σὺ ψευδής, ψευδὴς καρδία!

— 0 —
Ο ΠΤΩΧΟΣ (1)

Ὅπόταν εἰς τὴν θύραν σου προσέρχεται ὁ πένης,
δεινῶν ἀλήκτων ἔρμαιον καὶ θῦμα εἰμαρμένης,
τὴν θύραν σου, ὦ πλούσιε, μὴ ἀπωθῆς σκληρῶς·
εἶναι ὁ τάλας καὶ αὐτὸς τέκνον ὡς σὺ τοῦ Πλάστου.
Ὁ δ' ἐλεῶν τὸν πένητα καὶ ἐπουλῶν πληγὰς του
τὰς εὐλογίας τούρανοῦ ἐφέλκεται λαμπρῶς.

(1) Σημ. Ὁ ποιητὴς δωρῶν εἰς τὸ Λαχεῖον τοῦ ὑπὲρ
τῶν πτωχῶν τῆς Βραΐλας δοθέντος ἐφέτος προσωπι-
δοφόρου χοροῦ τὸ ὥρατον γαλλικὸν βιβλίον La vie
des Crecs Illustres, ἔγραψεν ἐπὶ τοῦ ἐκφυλλοῦ
τούς ἀνωτέρω στίχους.

ΠΑΡΟΡΑΜΑ.

Ἐν τῷ προλαβόντι τεύχει σελίς 236 στιχοί·
τρίτος, ἀντί: εὐτυχὴς ἂν εἰς φίλην σταλῇ,
ἀνάγνωθι: εὐτυχὴς ἂν εἰς φίλον λαλῇ.

ΔΙΑΦΟΡΑ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ.

Ἡ ἑλληνικὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως δημοσι-
ογραφία εὐρίσκειται ἀναντιρρήτως εἰς τὸ σιλη-
νοδρόμιον τῆς παλλιγγενεσίας αὐτῆς.

Αἱ ἐθνικαὶ ἀπαιτήσεις καὶ ἡ ὑπεροχὴ ἦν — το
λέγομεν μεθ' ὑπερηφανείας — προσλαμβάνει ἡ-
μέρα τῇ ἡμέρᾳ τὸ ὁμογενὲς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πρω-
τεύουσῃ στοιχείῳ προὐκάλεσαν παρὰ τῶν ἐκδο-
τῶν τῶν ὑπαρχόντων ἐφημερίδων ὀριστικὴν καὶ
ἀμετάτρεπτον ἀπόφασιν ὅπως αὐξήσωσι τὸ σχῆ-
μα τῆς ἡμερησίας αὐτῶν ἐκδόσεως καὶ εἰσαγά-
γῃ ἐν γένει ἀπάσας τὰς δυνατάς εἰς τὰ ὑπὸ
τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν ὄργανα βελτιώσεις.

Οὕτω, καθ' ἃ μετ' εἰλικρινοῦς καὶ ἀνυποκρίτου
χαρᾶς — αἰσθήματος ὅπερ πιστεύομεν ὅτι συμ-
μερίζεται πᾶς εἰλικρινὴς τῆς ἡμετέρας μεγαλου-
πόλεως φιλογενής — ἀνέγνωμεν ἐν τῷ «ΝΕΟΛΟ-
ΓΩ» ὅτι ἀπὸ τῆς 1) 13 ἰουλίου, θέλει ἐκδίδεσθαι
εἰς σχῆμα κατὰ τὸν τέταρτον μεγαλειότερον τοῦ
μέχρι νῦν ἐκδιδομένου· οἱ κύριοι τοῦ «Νεολόγου»
διευθύνται εἰς τοσοῦτον μᾶλλον ἀξιέπαινοι, κα-
θὼτι μεταρρυθμίσαντες τὸ φύλλον των δὲν ἐσκέ-
φθησαν νὰ μεταρρυθμίσωσι καὶ τὴν τιμὴν τῆς ἡ-
μερησίας αὐτῶν πωλήσεως, διατηρήσαντες τὴν
ἀρχικῶς ὑπάρχουσαν ταιαύτην, ἥτοι ἐν ἀργυ-
ροῦν γρόσιον ἑλαφρὰν τινα μόνον αὐξήσιν ἐπέφε-
ρον ἐπὶ τῶν τιμῶν τῶν συνδρομῶν καὶ τοῦτο
μετὰ τὴν 1ην Ἰανουαρίου προσεχοῦς ἔτους.

Ἐννοοῦμεν καὶ συναισθανόμεθα πληρέστατα
ὅτι ὁ «Νεολόγος» ἐλαχίστην ἔχει συστάσεων ἀ-
νάγκην. Τεσσάρων δὲ καὶ δέκα ὁλοκλήρων ἐτῶν
δημοσιογραφικὴ πορεία — πορεία πάντοτε ἐθνικὴ
καὶ πιστῶς τὰ πολῦτιμα τοῦ ἔθνους ἡμῶν συμ-
φέροντα κατὰ διαφόρους κρισίμους περιστάσεις
ἐξυπηρετήσασα — ἐστὶ νομίζομεν διὰ τὸ περισπού-
δαστον τοῦτο δημοσιογραφικὸν ὄργανον ἐπαρκές.

ἐπαρκέστατος τίτλος εἰλικρινοῦς ὑπολήψεως καὶ τρανῆς ἐκτιμῆσεως παρὰ τοῖς ἀπανταχοῦ τῆς Ἀνατολῆς ὁμογενέσι. Τοῦ δὲ ἐλληνικοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως δημόσιον δὲν προσμένει βεβαίως παρ' ἡμῶν ὅπως μάθη ὅτι ἐν τῷ μακρῷ βίῳ τοῦ ἐγκρίτου τούτου ἐλληνικοῦ ὀργάνου παρουσιάσθησαν περιστάσεις καθ' ἃς οἱ διευθυνταὶ αὐτοῦ ἔσχον τὴν ὄντως ἀξιέπαινον καὶ ἀξιοθαύμαστον—δὲν διστάζομεν νὰ εἰπώμεν—φιλογένειαν ὅπως ἀπορρίψωσι προτάσεις λίαν σαγηνεῦσι καὶ ἀπευθυνθείσας αὐτοῖς παρὰ καλοθελήτων τινων τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, προτιμήσαντες ὅπως τὰ ὑλικά αὐτῶν συμπερόντα ὑποστῶσι σπουδαίαν, σπουδαιοτάτην βλάβην, πλὴν μὴ παρεκλίνωσι τὸ παράπαν τῆς ἐθνικῆς καὶ εὐσταθοῦς ἐκείνης πορείας ἣν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀριθμοῦ τῆς ἐφημερίδος αὐτῶν διεχάραξαν καὶ ἔκτοτε πιστῶς τηροῦσιν. Ἡ μέχρις ἀληθοῦς σεβασμοῦ ὑπόληψις ἦν οὐ μόνον οἱ ἐν Τουρκίᾳ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν Εὐρώπῃ ὁμογενεῖς τρέφουσι πρὸς τὸ ὄντως πολῦτιμον τοῦτο ὄργανον τῆς κοινῆς τῆς Ἀνατολῆς γνώμης ἐστὶ νομίζομεν ἀρκοῦσα ἡθικὴ ἀμοιβὴ τοῦ ἀφιλοκεροῦς ζήλου μεθ' οὗ οἱ ἀκάματοι οὗτοι στρατιῶται τοῦ λόγιου τοῦ ἡμετέρου ἔθνους δὲν ἔπαυσαν συνηγοροῦντες ὑπὲρ τῶν συμφερόντων αὐτοῦ.

* *

Τὴν εἰσαγωγὴν μεταρρυθμίσεων εἰς τὸ φύλλον αὐτῆς μελετᾷ καὶ ἡ διεύθυνσις τοῦ ἑτέρου ὄντως ἐλληνικοῦ τῆς Κ]πόλεως ὀργάνου· ἐννοοῦμεν τὴν δημοτικὴν καὶ λαοφιλῆ «ΘΡΑΚΗΝ».

Χάριν τῆς ἀληθείας ὀφείλομεν νὰ εἰπώμεν ὅτι τὸ δημοσιογραφικὸν τοῦτο ὄργανον ἡργάσθη ἐπίσης ἀκαμάτως ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν συμφερόντων, μετὰ προφανοῦς δὲ καὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὑπάρξεως κινδύνου ἔρρηξε πάντοτε δι' ἀπάσης τῆς δυνάμεως τῶν πνευμόνων του φωνὴν ἡχηρὰν καὶ στενωπρεῖαν ὡςάκισ συνησθάνθη οἷον—δὴποτε κίνδυνον ἀπειλοῦντα ταῦτα. Διὰ τὴν «Θράκην» ἡ ὑπαρξίς ἦτο πάντοτε ἀγὼν ἀδιακόπου πάλης, καρτερικῆς καὶ σφοδρᾶς διαμάχης· ὡςάκισ ἠθέλησε νὰ συνηγορήσῃ ὑπὲρ τῆς εἰσαγωγῆς βελτιώσεώς τινος ἐν τῇ καθόλου ἐθνικῇ ἡμῶν ὑπάρξει, δὲν ἡργάσθη, ἐπολέμησεν· ὡςάκισ δὲ πάλιν ἀνέλαβε νὰ καταδείξῃ τὴν ὑ-

παρξὶν ἐθνικῆς τινος ἀττημίας, δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν αὐτῆς ἄτομα, πρόσωπα, φίλους, συμπερόντα, ἀλλὰ μετ' ἐθνικοῦ ἐνθουσιασμοῦ βαίνοντο, μέχρι βιαίας παραφορᾶς ἐστιγμάτισε καὶ ἐκαυτηρίασε τοὺς δράστας καὶ πρωτουργοὺς αὐτῶν. Ἔχει καὶ αὐτὴ τοὺς ὀπαδοὺς καὶ φίλους αὐτῆς, ὧν ἡ ἀφροσύνη βαίνει μέχρις ἀληθοῦς δι' αὐτὴν ἐνθουσιασμοῦ. Ἐν γένει οὐδένα αἰσθανόμεθα δισταγμὸν ὅπως εἰπώμεν ὅτι ἡ «Θράκη» εἶναι διὰ τὸν Ἑλληνισμόν τῆς Ἀνατολῆς τὸ συμπαθητικώτερον αὐτοῦ ὄργανον.

* *

Εἰς τὴν δυνάδα τῶν ἀστέρων τούτων τοῦ δημοσιογραφικοῦ τῆς Κ]πόλεως στερεώματος προσετέθη καὶ ἕτερος κατὰ τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα, ἀπτήρ δύτας ἐν Σμύρνῃ ἐν ἀνατείλῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει· ἐννοοῦμεν τὴν «ΠΡΟΟΔΟΝ» τοῦ κ. Μηνᾶ Δ. Χαμουδοπούλου.

Ἡ δημοτικότης ἦν ἐκέρδησε παρὰ τῇ δημοσίᾳ τῆς ἡμετέρας πόλεως γνώμῃ ὁ δεινὸς οὗτος ρήτωρ, ὁ συναινῶν οὕτως θυμασίως στωμυλίαν καὶ πολυμάθειαν μετ' ἀκριβοῦς, ἀκριβεστάτης τῶν πραγμάτων γνώσεως, διὰ τῶν νευρωδιστάτων ἐκείνων καὶ εὐγλώττων ἐν τῷ ὀθωμανικῷ Κοινοβουλίῳ λόγων ἐν οἷς κατεπαίνετο ὡς ἐν κατόπτρῳ ἡ ὀξύτης καὶ δυνάμις τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος,—ἀρκεῖ ὅπως ἐξασφαλίσῃ αὐτῷ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ δημοσιογραφικοῦ αὐτοῦ ὀργάνου. Θεωροῦμεν δὲ φυσικόν, φυσικώτατον ὅπως παρὰ τοῖς ἐγκριτωτέροις τῆς ἡμετέρας μεγαλουπόλεως κύκλοις ὁ κ. Χαμουδοπούλος ἀπολαύῃ εἰλικρινοῦς ὑπολήψεως καὶ ζωηρῶν συμπαθειῶν, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὴν εὐθύτητα καὶ παραδειγματικὴν ἀμεροληψίαν ἣν ὁ διακεκριμένης μαθήσεως καὶ πολυτίμου πείρας οὗτος δημοσιογράφος ἐπεδείξατο ἐν τῇ ἀπανταχοῦ αὐτοῦ δημοσιογραφικῇ πορείᾳ, εἴτε ἐν Ἑλλάδι, εἴτε ἐν Τουρκίᾳ.

* *

Τὴν τελευταίαν παράγραφον τῆς περιγραφῆς τῆς Βυζαντινῆς δημοσιογραφικῆς ταύτης κινήσεως παρακαλοῦμεν τοὺς ἀναγνώστας τοῦ «Γραφικοῦ Κόσμου» ὅπως μᾶς ἐπιτρέψωσι νὰ ἀριερώσωμεν εἰς ἕτερον εὖροσμον ἄνθρωπος ὅπερ πρόκειται ἀπὸ τῆς προσεχοῦς ἐβδομάδος νὰ στολίσῃ τὴν δημο-

σιογραφικήν ἡμῶν ἀνθοδέσμην. Τὸ ὄροσερόν τοῦ το ἀνθὺλλιον ἔσται ἡ: ΑΥΓΗ, ἐκδοθησομένη ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἑνὸς τῶν νεαρῶν μὲν, πλὴν, ἐκλεκτοτέρων βυζαντινῶν δημοσιογράφων, τοῦ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΤΣΕΛΙΔΟΥ, τέως συντάκτου τῆς «Θράκης». Παρακχλοῦμεν τοὺς ἀναγνώστας τοῦ «Γραφικοῦ Κόσμου» ὅπως λάβωσιν ὑπὸ σημείωσιν τὸ ὄνομα τοῦτο, καθότι προβλέπομεν — καὶ πιστεύομεν ὅτι πάντες οἱ εὐτυχήσαντες νὰ γνωρίσωσιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ ἐκτιμήτωσι κατ' ἀξίαν τὰ πολυτίμα, ὑπὸ δημοσιογραφικὴν ἐποψίν, τοῦ νέου τούτου συστατικὰ παραδέχονται τὴν πρόρρησιν ἡμῶν ταύτην — ὅτι ὁ νέος οὗτος θὰ καταλάβῃ μίαν ἡμέραν ὑπέρροχον ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς δημοσιογραφικῇ κλίμακί: θέσιν. Ἐπιτελῶν τὴν δημοσιογραφικὴν αὐτοῦ χειραφέτησιν ὁ κ. ΚΑΤΣΕΛΙΔΗΣ καὶ ἀναλαμβάνων ὅπως ἐξ ἰδίας ἐμπνεύσεως καὶ πρωτοβουλίας ἐργασθῇ ὑπὲρ τῶν πολυτίμων τοῦ ἔθνους ἡμῶν συμφερόντων, ὁ- νηται νὰ ᾗ ἐκ τῶν προτέρων βέβαιος ὅτι ἡ πολυάριθμος ἐκείνη τοῦ ὁμογενοῦς τῆς ἡμετέρας πόλεως δημοσίου μερίς, ἣτις δὲν ἔπαυτε μετὰ ζωηροῦ, ζωηροτάτου, ἐνδιαφέροντος παρακολουθούσα ἐν ταῖς στήλαις τῆς «Θράκης» τὴν ἡμετέρας ἐπιτελουμένην παγίωσιν τῆς δημοσιογραφικῆς αὐτοῦ ὑπάρξεως, δὲν θέλει ἐπίσης λείπει νὰ χαιρετήσῃ λίαν γηθοσύνως τὴν ἐμφάνησιν τοῦ ὀργάνου τοῦ προσφιλοῦς αὐτῆς δημοσιογράφου. Ὁ κάλαμος τοῦ κ. Κατσελίδου εἶναι νευρώδης, περιεκτικός· τὸ δὲ ὕψος αὐτοῦ κέκτεται ὁ- σιν καυστικῆς εἰρωνείας, τοιαύτης οἷας — τὸ λέγομεν μετὰ πεποιθήσεως — οὐδενὸς τῶν συγχρόνων δημοσιογράφων. Ἡ ΑΥΓΗ, ἐκδοθησομένη καθ' ἑκάστην εἰς μικρὸν σχῆμα, εἶναι προωρισμένη διὰ τὸν λαόν· διὸ καὶ ἡ τιμὴ ἑκάστου αὐτῆς φύλλου ἔσται 20 μόνον παράδες. Οἱ δυνάμενοι καὶ μὴ ὑποστηρίζοντες ὑπάρξεις τινες, αἵτινες ἂν τοῖς παρεῖχον τὰ μέσα θὰ ἀπέδιδον πολυτίμους τῷ ἔθνει ἡμῶν ὑπηρεσίας, διαπράττουσι καθ' ἡμᾶς ἀληθῶς μέγιστον, φρικῶδες κατὰ τοῦ τελευταίου τούτου ἀδίκημα· καὶ ἐν τῇ περιστάσει δὲ ταύτῃ προκειμένου περὶ ζωηροῦ, ἱκανοῦ καὶ πλήρει δημοσιογραφικοῦ μέλλοντος νέου, νομίζομεν ὅτι οἱ πλούσιοι τῆς ἡμετέρας πόλεως ὁμογενεῖς ὀφείλουσι νὰ παράσχωσιν αὐτῷ πᾶσαν

δυνατὴν ἐνθάρρυνσιν καὶ ὕλικήν ἀρωγὴν ὅπως ἐργασθῇ συμφέρωνος τῶν θεσμῶν αὐτοῦ πρὸς τὸ ἔθνος προθέσεων.

Τῷ κ. Γεωργίῳ Δ. Κατσελίδῃ, τῷ συμπαθῇ τῆς ΑΥΓΗΣ διεθυντῇ, ἐπευχόμεθα ὁλοφύγως πᾶσαν δυνατὴν ἐπιτυχίαν ἐν τῇ δημοσιογραφικῇ αὐτοῦ ἐπιχειρήσει. **Δ. Σ.**

ΤΟ ΛΕΓΚΟΝ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΝ.

(Ἐπεισόδιον τῆς πρώτης Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως).

Ποτάκις οἱ ἄνθρωποι δὲν φέρουν εἰς τὰ χεῖλη των τὰς ὑψηλὰς λέξεις «δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου», «πατριωτισμός», «φιλανθρωπία» καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ ποτάκις βάτις αὐτῶν τῶν λέξεων δὲν εἶναι μάταιος ἐγωϊσμός; Ποτάκις δὲν ἠκούσθησαν εὐγλωττοὶ ἀγορεύσεις ὑπὲρ τοῦ καίσχρως τυραννουμένου λαοῦ ὑπὸ ἀνθρώπων οἱ ὅποιοι ἦσαν παρὰ πολὺ εὐδιάθετοι νὰ στρέψουν τοὺς ὤμους πρὸς τὸν αὐτὸν καίσχρως τυραννουμένον λαόν; Ἄμα ἤθελε δειχθῇ αὐτοῖς σάκεος πλήρης χρημάτων; Δὲν εἶδομεν ποτάκις ὅτι «ὑπερασπισταὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ λαοῦ» ἀπεχειρήτησαν τὰς πρὶν ὡς ἀναλλοιώτους κηρυττομένας ἀρχὰς των, ἄμα τὰ βλέμματα των ἠτένισαν τὸ δόλωμα πλουσίου ὑπουργήματος ἢ καλῆς τινος συντάξεως, ἢ μιᾶς ταινίης ὀλίγων δακτύλων μήκους; Τίς θέλει λοιπὸν ἀκριβῶς εἰπεῖν ὅτι — συνήθως — τὸ ἴδιον συμπέρον εἶναι κυριώτερος μοχλὸς τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων;

Ἡ πρώτη Γαλλικὴ ἐπανάστασις, ἡ ὁποία ἐφεραν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τόσους ὑπερμάχους τῆς ἐλευθερίας, καυχᾶται διὰ τὸν Μιραμπώ, ὡς τὸν μέγαν αὐτῆς ἀρχηγόν. Ρήτορες καὶ ὑπέρμαχοι τῶν ἀελευθεριῶν τοῦ λαοῦ φιλοτιμοῦνται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὸν Μιραμπώ — καὶ τίς ἦτον ὁ Μιραμπώ; Ἀνὴρ τὸν ὁποῖον ὁ ἐγωϊσμός του κατέστησε ρήτορα τοῦ λαοῦ.

Ἄς κρίνωσι μόνοι των οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν.

Ἡ αὐλὴ ἦτο ἐν Παρισίῳ, καὶ τὸ νέον μέλοδραμα τοῦ Ζενιέ ἦτο τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας· ὁ κόμης Μιραμπώ ἐκάθητο οὐ μακρὰν τοῦ βασιλικοῦ θεωρίου. Μαγευθεὶς ὑπὸ τῆς καλλονῆς τῆς

Βασιλίσσης Μορίας Ἀντωνίας, δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποστρέψῃ ἀπ' αὐτῆς τὰ βλέμματά του. Κατὰ τύχην συνηντήθησαν τὰ βλέμματα αὐτῶν, καὶ ἡ βασίλισσα, προσκαλέσασα διὰ νεύματος τὸν ὑποσπιστὴν τῆς καὶ ἠρώτησέ τι αὐτόν. Ἀναμφισβότως ἡ βασίλισσα ὡς καὶ τόσοι ἄλλοι, ἐξεπλάγη διὰ τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ ἀνδρός, καὶ ἠθέλησε νὰ μάθῃ τίς ἦτο.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ὁ Μιραμπώ μετέβη εἰς τὸν ἀνακτορικὸν κήπον καὶ περιεπάτει ἐνώπιον τῶν ἀνακτόρων. Τὸ ἥμισυ τῶν Παρισίων ἀνεπαύετο εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Μορφέως, καὶ ἐν τῷ κήπῳ ἦτο ἐτι ἄκρα ἡσυχία. Ἐνῷ ἔρριπτεν ὁ κόμης ταχὺ βλέμμα πρὸς τὰ παράθυρα τῶν ἀνακτόρων, εἶδε, πρὸς μεγάλην του ἐκπληξιν, γυναικίαν μορφήν ἐπὶ ἐνὸς ἐξώστου. Ἦτο ἡ βασίλισσα, ἡ ὁποία ἀμέσως ἀπεμακρύνθη. Ὅμως καθ' ἣν στιγμήν ἀπεσύρθη ἄφησε νὰ πέσῃ εἰς τὸν κήπον ἐν λευκὸν τριαντάφυλλον, τὸ ὁποῖον ἐκράτει εἰς τὴν χειρὰ τῆς. Ὁ Μιραμπώ τὸ ἔλαβε καὶ τὸ ἡσπάσθη.

Ὁ κόμης — ὡς πᾶς ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος εἶναι καταγοητευμένος διὰ τὸ προσφιλὲς αὐτοῦ ἐγώ — δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὸ μυστικόν του, ἀλλὰ μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φίλου του Βωμαρσέ, τοῦ ἐπιφανοῦς συγγραφέως τῆς γνωστῆς κωμωδίας «Ὁ γάμος τοῦ Φίγαρο». Τῷ παρέστησε μὲ λαμπρὰ χρώματα τὸ συμβάν του καὶ ἐτελείωσε μὲ τὰς λέξεις· «Ἀπὸ ταύτης τῆς στιγμῆς, θὰ ἦναι τὸ τριαντάφυλλον τοῦτο ὁ μεγαλειτέρός μου θησαυρός, καὶ θέλω τὸ φέρει πάντοτε ἐπὶ τῆς καρδίας μου».

— Τίς ἤθελεν ὀνειρευθῆ ποτε, ὅτι ἐκ τοῦ Μιραμπώ, τοῦ Καίσαρος, τοῦ κατακτητοῦ ὅλων τῶν κυριῶν τῶν Παρισίων, ἤθελέ ποτε γείνει τοιοῦτος ὄρκος; ἀπήντησε γελῶν ὁ Βωμαρσέ.

— Περιγέλασέ με, χλεύασέ με ὅσον θέλεις, ἀλλὰ μὴ προδώσῃς ποτὲ αὐτὸ, τὸ ὁποῖον θὰ σοὶ εἰπῶ τώρα. Ἀγαπῶ τὴν βασίλισσαν — τὴν ἀγαπῶ, ὡς ποτε θνητὸς δὲν ἠγάπησε γυναῖκα — τὴν ἀγαπῶ ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ ἤθελον δώσει τὸ πᾶν, εἴαν ἠδυνάμην νὰ τῇ εἰπῶ εἰς τὸ οὖς τὴν αἰωνίαν ταύτην ἀλήθειαν.

— Τρέμεις, κόμη!

— Ἀπὸ χαρὰν ἀναλογιζόμενος τὴν στιγμήν, καθ' ἣν τὸ τριαντάφυλλον ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας μου.

— Ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἔγινε τοῦτο; θὰ ἦτο τυχαῖον.

— Ἡ καρδία μου λέγει, ὅτι ἔγινεν ἐκ προαιρέσεως.

— Δυνατὸν, ἀλλὰ, νὰ σοὶ ὁμολογήσω τὴν ἀλήθειαν, λίαν ἀπίθανον.

— ὦ, μὴ μὲ ἀρπάξῃς αὐτὴν τὴν γλυκεῖαν ἐλπίδα, ἀλλὰ συμβούλευσόν με, ἀγαπητέ μου Βωμαρσέ, πῶς νὰ κάμω διὰ νὰ συναντηθῶ μίαν μόνην φορὰν μετὰ τῆς βασιλίσσης. Σὺ, ὡς συγγραφεὺς κωμωδιῶν, εἶσαι ἔμπειρος τοιούτων μηχανορραφιῶν· ὁ Φίγαρός σου ὁ Ἀλμαβίθας σου τὸ ἀποδεικνύουν. Δός μοι μίαν καλὴν συμβουλήν.

— Παρουσιάσου εἰς τὴν Αὐτῆς Μεγαλειότητα μὲ ὅλας τὰς διατυπώσεις.

— Τότε ἠδύναντο νὰ ὑποπτευθῶσί τι εἰς τὴν αὐλήν, καὶ πρὸς τούτοις ἤθελε βλάψῃ μεγάλως τὴν δημοτικότητά μου· ἤθελον νὰ ὁμιλήσω τὴν βασίλισσαν ἄνευ μαρτύρων.

— Τότε ὑπάρχει μόνον ἓν μέσον.

Καὶ ποῖον;

— Προσπάθησον νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὸν κήπον τοῦ Τριανῶν, ὅπου πολλάκις ἡ βασίλισσα περιπατεῖ μόνη ὁλοκλήρους ὥρας.

— Καὶ πόθεν γνωρίζεις τοῦτο;

— Ἀπὸ ἑνα φίλον μου, τὸν ἀρχικηπουρὸν τῶν Βερσαλλιῶν.

— Τοῦτο δὲν εἶναι δύσκολον.

— Μὴ τῷ εἶπῃς ὅμως τὸ ὄνομά μου· παρουσιάσέ με ὡς ποιητὴν, ὡς ζωγράγον, ἢ ὅπως ἄλλως θέλεις, ἐκτὸς μόνον ὡς Μιραμπώ.

— Θὰ σὲ παρουσιάσω ὡς ἀνθολόγον, τοῦ ὁποίου ἡ μεγαλειτέρα ἐπιθυμία εἶναι νὰ ἐπισκεπτηται τοὺς κήπους τοῦ Τριανῶν καὶ τῶν Βερσαλλιῶν.

Ὁ Μιραμπώ ἦτο ἐκτὸς ἑαυτοῦ ἀπὸ χαρὰν.

Ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας περιηγεῖτο τοὺς βασιλικοὺς κήπους, χωρὶς νὰ ἐκπληρωθῇ ἡ ἐπιθυμία του. Τὴν πρωτὴν ὁμως τῆς ἐννάτης κατώρθωσε νὰ πλησιάσῃ τὴν βασίλισσαν, ἡ ὁποία ἴστατο πλησίον ἐνὸς τῶν μαρμαρίνων ἀναβρυτηρίων, καὶ προετή-

ρει τοὺς ὑπὸ τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας φεγγαβο-
λοῦντας ἰχθύς.

(ἀκολουθεῖ).

—ο—

Ὁ εὐνοούμενος Καλίου τινος τῆς Βαγδάτης, ὀργισθεὶς ἡμέραν τινα κατὰ τινος πτωχοῦ, ὅς-
τις τῷ ἐζήτει ἐλεημοσύνην, ἐκτύπησεν αὐτὸν διὰ
λίθου. Ὁ προσβληθεὶς πτωχὸς οὐδὲν ἐτόλμητε
νὰ εἶπῃ, ἀλλὰ λαβὼν ἐκ τῆς γῆς τὸν λίθον ἔ-
κρυψεν ἐν τῷ κόλπῳ του. αἰσῶντος ἡ βράδιον,
εἶπε, θὰ εὕρω τὴν περίστασιν νὰ ἐκδικηθῶ, διὰ
τοῦ αὐτοῦ λίθου, τὸν ὑπερήφανον αὐτὸν καὶ σκλη-
ρὸν ἄνθρωπον. Μετ' οὗ πολλὰς ἡμέρας ὁ εὐ-
νοούμενος ἀπώλεσε τὴν εὐνοίαν τοῦ Καλίου, καὶ
κατεδικάσθη νὰ παραδοθῇ εἰς τὰς ὕβρεις τοῦ
λαοῦ, ἐπὶ κημήλου εἰς τὰς ὁδοὺς περιηγόμενος.
Ὁ πτωχὸς πληροφορηθεὶς τοῦτο ἐπορεύθη εἰς
συνάντησιν τοῦ εὐνοουμένου, μόλις δὲ παρετή-
ρησεν αὐτὸν μακρόθεν, καὶ ἀμέσως ἐδράξατο τοῦ
λίθου· μετὰ τινα ὁμῶς στιγμὴν, μᾶλλον κύριος
ἑαυτοῦ γενόμενος, ἔριψε τὸν λίθον μακρὰν ἀπὸ
αὐτοῦ, λέγων καθ' ἑαυτόν: ὁὐκ πρέπει νὰ ἐκδικη-
ταί τις τὸν βλάψαντα αὐτόν, διότι, ἐάν ἐκεῖνος
ἦναι ἰσχυρὸς, εἶναι ἀφροσύνη καὶ μωρία· ἐάν
δὲ ἀσθενὴς, εἶναι σκληρότης καὶ εὐτέλεια.

* *

Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωσήφ ὁ Β' τῆς Γερμανίας
συνείθιζε νὰ λέγῃ πρὸς τοὺς δεικνύοντας αὐτῷ
σέβας, εἴτε κατ' οἶκον, εἴτε καθ' ὁδόν.— Καλυ-
φθῆτε, φορέσατε τὸν πῦλόν σας ἄλλως, θέλω ἐκ-

βάλλει τὸν ἐμόν· μὴ στέκεσθε βλέποντές με· ὁ
καιρὸς σας εἶναι πολὺ τιμὸς, δὲν θέλω φιλοφρο-
νήσεις, θέλω νὰ μοὶ λέγητε τὴν ἀλήθειαν, αὐ-
τὴν ἐπιθυμῶ νὰ μάθω, γράφετε ἐλευθέρως τὰ
αἰσθήματά σας, αὐτὸ μοὶ ἀρίσκει· μὴ μοὶ κρύ-
πτῃτε μηδέν· ἐξῆλθον νὰ πληροφορηθῶ καὶ οὐχὶ
νὰ ζητήσω αὐτάς.

ΓΝΩΜΙΚΑ.

Ὅτε δύνασαι νὰ κάμῃς ἐλεημοσύνην σήμερον,
μὴ λέγῃς εἰς τὸν πτωχὸν «ὑπάγε, αὔριον σοὶ
δίδω· ἐάν ἔχῃς πολλὰ δίδε πολλὰ· ἐάν δὲ ὀλί-
γα, δίδε πάλιν ὀλίγα, ἀλλὰ τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα
δίδε μὲ καλὴν καρδίαν.

Κυβέρνησα τὸν οἶκόν σου καὶ θέλεις μάθει πό-
σον τιμῶνται τὰ τρόφιμα· ἀνάτρεφε τὰ τέκνα
σου καὶ θέλεις μάθει τί ὀφείλεις εἰς τοὺς γονεῖς
σου.

Ὁ ἐλεήμων ἄνθρωπος ζωογονεῖ τὴν ὑπαρξίν
του· ὁ σκληρὸς τὴν βασανίζει.

Δύο δυνάμεις ὑπάρχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ, τὸ
ξῆφος καὶ τὸ πνεῦμα. Ἀκούω διὰ τοῦ πνεύματος
τὰς πολιτικὰς καὶ θρησκευτικὰς θεσμοθεσίας· ἐπὶ
τέλους, τὸ ξῆφος κατενικήθη πάντοτε ὑπὸ τοῦ
πνεύματος.

Ὁ κάλλιστος τῶν ἀνθρώπων εἶναι ὁ ἀγαθο-
ποιῶν τοὺς ὁμοίους αὐτοῦ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ἐπιστήμη καὶ Ὑλισμός, περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀνθρώπου.—Μία νύξ μεταξύ τῶν ἀλλιγατόρων.
— Περὶ τῶν ἐθιμῶν τῶν μωαμεθανῶν ἐν Βοσνίᾳ.— Ἡ αὐτοκρ. τῆς Ρωσσίας Μαρία Ἀλεξανδρό-
βνα.—Περὶ Ἑκκλ. μουσικῆς.—Παγκόσμιον Λεύκωμα, Ὁ Πρίγκηψ Ἀλέκο Πασσᾶς Βογορίδης.—
Ἡ Γῆ πρὸ τοῦ κατακλισμοῦ.—Ἀδ-ἐλ-Καδέρ.—Οἱ Νέοι Αἰχμάλωτοι (συνέχ. καὶ τέλος).—Δη-
μώδης φιλολογία, Οἱ μῦθοι τῶν νυμφῶν τῆς Σικελίας (συνέχ. καὶ τέλος).—Γάστρων καὶ Ἰωάν-
να Διήγημα (συνέχεια ἴδε τεῦχος Ζ').—Ποιήσεις.—Διάφορα, Βυζαντινὴ δημοσιογραφικὴ κί-
νησις, Τὸ λευκὸν τριαντάφυλλον κτλ.—Γνωμικά.

ΕΙΚΟΝΕΣ.

Ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Ρωσσίας.—Ὁ Πρίγκηψ Ἀλέκο πασσᾶς Βογορίδης.— Ἀδ-ἐλ-Καδέρ.
— Ὁ Κόμης Δὲ Βογγέ.